Knut Hamsun

VISĂTORII

●

CER DE TOAMNĂ ÎNSTELAT

Traducere din limba norvegiană de
VALERIU MUNTEANU

VISĂTORII

(1904)

I

Marie van Loos, menajera casei parohiale, stătea la fereastră, privind spre stradă. Îi distingea bine pe cei doi, sus, lângă tufişuri; nu încăpea nici o îndoială, telegrafistul Rolandsen, logodnicul ei, se întreţinea cu Olga, fiica paracliserului. Era deja a doua oară în această primăvară că îi zărea împreună. Oare ce putea să însemne asta? Dacă Marie van Loos nu ar fi fost atât de ocupată, ar fi urcat fără întârziere uliţa ca să ceară o explicaţie.

Dar acum nu avea timp pentru aşa ceva. Curtea parohială intrase, pe toată întinderea ei, într-o activitate febrilă, noul pastor fiind aşteptat să sosească din clipă în clipă împreună cu soţia sa. Micul Ferdinand stătea de veghe la lucarna acoperişului, de unde vedea tot golful, pentru ca, la sosirea pastorului să poată fi servită imediat cafeaua. Cu siguranţă că o să le prindă bine, având în vedere că din Rosengaard, de la debarcaderul vapoarelor, trebuiseră să mai parcurgă o milă[1] cu barca.

Ogoarele erau încă acoperite de gheaţă şi zăpadă; dar sosise luna mai, vremea era frumoasă, iar în partea de nord a ţării zilele erau deja luminoase şi lungi. Coţofenele şi ciorile îşi construiau cuiburile şi iarba înverzea pe versantele golaşe ale colinelor. Chiar şi salcia din grădină începea să înmugurească, deşi era încă plină de zăpadă.

Rămânea de văzut ce fel de om era pastorul. Enoriaşii aşteptau cu înfrigurare să-l cunoască. De fapt, el venea doar în calitate de diacon, până la numirea titularului parohiei; dar asta putea să mai dureze, ţinând cont de faptul că

[1] Mila norvegiană este de 11 km. (Toate notele din acest volum aparţin traducătorului).

enoriaşii de aici erau nişte pescari săraci, iar călătoria până la biserica filială, o dată la patru săptămâni, era anevoioasă. Cu siguranţă că nici un pastor nu se va da în vânt pentru o asemenea parohie.

Se răspândise deja zvonul că noul pastor ar fi un om bogat, nefiind obligat să cântărească bine fiecare bănuţ înainte de a-l cheltui. Căci doar angajaseră deja o menajeră şi două fete în casă, nefăcând economie nici la forţa de muncă din gospodăria anexă, pentru care tocmiseră doi argaţi; şi mai dispuneau şi de micuţul şi isteţul Ferdinand, care putea să le dea tuturor o mână de ajutor. Era o adevărată fericire, ziceau enoriaşii, ca pastorul să aibă o situaţie materială asigurată. Însemna că nu va acorda atâta atenţie ofrandelor şi contribuţiilor, ci va dărui el câte ceva celor sărmani. Toţi erau foarte curioşi, atât sacristanii cât şi ceilalţi pescari care coborâseră la debarcader încălţaţi în cizme înalte; ei stăteau de vorbă mestecând tutun şi scuipând.

Iată-l acum şi pe lunganul Rolandsen coborând agale strada; se despărţise de Olga, iar Marie van Loos se retrase de la fereastra bucătăriei. Nici o grijă, o să i-o plătească ea cu altă ocazie; nu era prima dată că Marie se vedea pusă în situaţia de a se răfui cu Ove Rolandsen. Ea era de origine olandeză, vorbea în dialectul ţinutului Bergen şi avea o limbă atât de ascuţită încât logodnicul ei o îmbrobodise cu porecla de „domnişoara Fan los“[1]. Adevărul este că lunganul Rolandsen era un individ foarte şugubăţ şi impertinent.

Oare încotro se îndrepta? Intenţiona să meargă în întâmpinarea pastorului? După toate aparenţele era iarăşi – ca de atâtea ori – puţin afumat; venea cu un mâţişor de salcie la butonieră şi cu pălăria pe-o ureche; şi în halul acesta voia să se prezinte pastorului! Sacristanii de jos, de lângă debarcader, ar fi preferat ca el să fi rămas, în aceste clipe cruciale, acolo unde fusese până acum.

---

[1] Joc de cuvinte între numele *van Loos* şi *Fan los* (= dată dracului).

Cum de şi putea un om să arate aşa ca el? Nasul proeminent era mult prea arogant în comparaţie cu funcţia sa lipsită de mare importanţă în societate; în plus, obişnuia să nu se tundă în timpul iernii, ceea ce dădea capului său, de la o săptămână la alta, un aspect tot mai boem. Logodnica lui îi spunea de multe ori, cu răutate, că arăta ca un pictor care îşi sfârşise cariera ca fotograf. Avea treizeci şi patru de ani, frecventase o şcoală şi era încă holtei. Interpreta, cu o voce joasă şi acompaniindu-se la chitară, cântecele din acest ţinut, dar oricât de emoţionante ar fi fost acestea, el râdea cu lacrimi de ele... În aşa măsură făcea pe grozavul! Rolandsen era dirigintele Oficiului Telegrafic, având deja de zece ani aceeaşi funcţie. Înalt şi bine făcut, el nu se dădea înapoi nici de la o încăierare, în cazul în care se ivea ocazia.

Acum se urni din loc micul Ferdinand. Când zări, de la lucarna sa, prora bărcii albe a negustorului Mack cotind după promontoriu, el coborî în trei sărituri temerare scările şi strigă în bucătărie: Au sosit!

– Dumnezeule! Deja? ţipară agitate fetele. Dar menajera nu-şi pierdu cumpătul. Fusese şi în serviciul predecesorului acestui pastor şi îşi cunoştea atribuţiile, aşa practică şi vrednică cum era. Ea spuse doar atât: Fierbeţi cafeaua!

Micul Ferdinand alergă mai departe, ca să transmită vestea şi argaţilor. Aceştia lăsară toate baltă, îşi îmbrăcară repede vestoanele de gală şi o luară la picior spre debarcader. Acolo se adunaseră vreo zece oameni ca să-i întâmpine pe nou-veniţi.

– Bună ziua! strigă pastorul din corabie, zâmbind şi scoţându-şi pălăria cu bor moale. Oamenii de pe ţărm îşi descoperiră respectuos capetele, iar sacristanii se înclinară atât de adânc încât şuviţele de păr le căzură în ochi. Singur lunganul Rolandsen rămase liniştit şi îşi scoase doar pălăria, fără să se încline.

Pastorul era un om mai tânăr, pistruiat şi cu o barbă deasă, roşcată, care aproape că îi astupa nările. Soţia sa zăcea în cabină, suferind de rău de mare.

– Iată-ne, spuse pastorul din uşă, ajutându-şi soţia să iasă afară. Amândoi erau îmbrăcaţi în haine groase, demodate, care le dădeau un aspect ciudat. Cu siguranţă că erau doar nişte boarfe împrumutate, pe care le puseseră peste hainele bune, în vederea călătoriei. Pălăria femeii alunecase pe ceafă, aşa încât bărbaţii zăriră o faţă palidă, cu ochi mari. Sacristanul Levion intră în apă, o ridică pe soţia pastorului din barcă şi o duse în braţe până la ţărm; pastorul se descurcă singur.

– Mă numesc Rolandsen şi sunt telegrafist, spuse lunganul făcând un pas înainte. El era cam ameţit, iar ochii îi sticleau. Dar, ca om care cunoştea bunele maniere, părea destul de sigur de sine. Ho, Rolandsen, dracul ăsta împieliţat! Nu-şi amintea nimeni să fi constatat vreodată că el n-ar şti să se poarte atunci când avea de-a face cu oameni din înalta societate şi trebuia să debiteze cuvinte frumoase.

– Dacă aş fi în temă, continuă el, adresându-se pastorului, vi i-aş prezenta pe toţi cei de aici. Presupun că aceştia doi sunt sacristanii. Şi aceia de acolo, argaţii dumneavoastră. Ăsta este Ferdinand.

Pastorul şi soţia sa îi salutară pe toţi, bună ziua, bună ziua, vor face foarte curând cunoştinţă unii cu alţii. Da, şi acum ar mai trebui aduse la ţărm bagajele.

Sacristanul Levion se uită spre cabină, vrând să intre iar în apă. Nu aveţi copii? întrebă el.

Toţi îşi aţintiră privirile asupra pastorului şi a soţiei sale, dar aceştia nu răspunseră nimic.

– Nu aveţi copii? repetă sacristanul.

– Nu, răspunse cârmaciul din corabie.

Soţia pastorului se înroşise. Pastorul spuse:

– Nu, suntem numai noi doi... Veniţi după aceea la mine, oameni buni, ca să vă plătesc.

Bineînţeles că era bogat. Nu făcea parte din categoria ălora care uitau să le dea oamenilor ce li se cuvenea; pastorul dinaintea lui nu-i răsplătise niciodată pentru nici un serviciu, spunând la fiecare ocazie doar: multe mulţumiri „deocamdată".

Ei urcară la țărm iar Rolandsen le arătă drumul. Mergea la marginea străzii, cu picioarele în zăpadă, ca să le facă celorlalți loc. Și nu-i păsa de faptul că era încălțat cu pantofi subțiri, eleganți; vestonul îl purta descheiat, în ciuda vântului tăios de mai.

– Asta este deci biserica! spuse pastorul.

– Pare să fie veche. Oare are și o sobă în ea? întreba soția.

– N-aș putea să vă spun, replică Rolandsen; dar cred că nu are.

Pastorul rămase o clipă nedumerit. Nu părea să aibă de-a face cu un om care mergea la biserică, ci, dimpotrivă, cu unul din aceia care nu făceau nici o deosebire între ziua de lucru și ziua Domnului. Și pastorul deveni puțin mai rezervat față de străinul de lângă el.

Menajera îi aștepta în capul scărilor; Rolandsen făcu iar prezentările. După care salută, dând să plece.

– Așteaptă o clipă, Ove! murmură Marie van Loos.

Dar Rolandsen nu așteptă, ci salută încă o dată și coborî treptele mergând cu spatele. Pastorul își spuse că acesta este probabil un tip ciudat.

Soția pastorului intrase deja în casă. Își revenea din starea de rău de mare și începu să inspecteze încăperile. Își exprimă dorința ca încăperea cea mai luminoasă și frumoasă să devină biroul pastorului; iar ei își rezervă odăița în care locuise până atunci Marie van Loos.

2

Nu, Rolandsen nu era deloc dispus să mai rămână. O cunoștea bine pe jupâneasa van Loos și știa ce îl așteaptă. Și nu prea avea chef să facă altceva decât ce îl tăia pe el capul.

Sus, pe stradă, întâlni un pescar din parohie, care întârziase de la primirea familiei pastorului. Era Enok, un individ religios, blând, care umbla cu ochii plecaţi şi capul învelit într-o broboadă, din cauză că era suferind de urechi.

– Te-ai trezit prea târziu, spuse Rolandsen în treacăt.

– A sosit deja?

– Da, a sosit. I-am strâns mâna. Apoi adăugă uitându-se peste umăr: Să-ţi aminteşti de cuvintele mele, Enok. Îl invidiez pentru nevasta lui!

Dăduse de omul potrivit. Enok va avea grijă ca aceste cuvinte frivole şi uşuratice să facă ocolul satului.

Rolandsen îşi continuă drumul de-a lungul lizierei pădurii şi ajunse la râu. Aici se înălţa fabrica de clei de peşte a lui Mack, în care lucrau şi câteva fete; lui Rolandsen îi plăcea să glumească puţin cu ele, când trecea pe acolo.

Trebuie să admitem că în această privinţă era dat dracului. În plus, astăzi era bine dispus, aşa că rămase lângă ele mai mult timp ca de obicei. Fetele îşi dădură imediat seama că el era afumat şi într-o dispoziţie excelentă.

– Ei, Ragna, ce crezi? De ce vin eu atât de des pe aici? întrebă Rolandsen.

– Nu ştiu, replică Ragna.

– Crezi, poate, că îmi dă ghes bătrânul Laban[1].

Fetele începură să râdă:

– El spune Laban, dar se gândeşte la Adam[2].

– Mă interesează mântuirea sufletului tău, spuse Rolandsen. Fereşte-te de pescarii tineri de aici, din regiune, sunt cu toţii nişte seducători periculoşi.

– Nu mai răi ca dumneata, interveni altă fată. Ai deja doi copii. Ar putea să-ţi fie ruşine!

– Bineînţeles că numai tu poţi afirma aşa ceva, Nicoline. Mi-ai mâncat de la bun început zilele şi mi-ai sfâşiat inima; ştii foarte bine că este aşa. Dar pe tine, Ragna, vreau neapărat să te salvez.

---

[1] Hoţoman, strengar.

[2] Crai, vânător de fuste.

– Asta poţi s-o faci cu domnişoara van Loos, ripostă Ragna.

– Dar eşti foarte nepricepută, continuă Rolandsen. Cât timp fierbi înăbuşit capetele astea de peşte, înainte de a închide iar ventilul?

– Două ore, răspunse Ragna.

Rolandsen dădu din cap. Aşa îşi imaginase şi îşi făcuse şi el socoteala. Ho, împieliţatul de Rolandsen, ştia el foarte bine de ce bătea zilnic drumul până la fabrică, adulmecând pe acolo şi trăgând fetele de limbă.

– Nu ridica capacul, Pernille! exclamă el. Ai înnebunit?

Pernille se înroşi.

– Mi-a spus Fredrik să amestec conţinutul, replică ea.

– De câte ori ridici capacul, se pierde căldură, spuse Rolandsen.

Dar la câteva clipe după aceea, când apăru şi Fredrik Mack, fiul negustorului, Rolandsen reveni la tonul său obişnuit, de crai.

– Nu tu ai fost angajată timp de un an la şeful de post, Pernille? Se spune că erai ca o adevărată furie acolo şi că singurul lucru pe care nu l-ai rupt în bucăţi au fost pilotele.

Toţi cei de faţă începură să râdă. Tocmai Pernille era blândeţea întruchipată. În plus, era cocoşată şi, ca fiică a omului care acţiona foalele orgii din biserică, ea emana un calm plin de evlavie.

După ce o luă din loc, Rolandsen o întâlni din nou pe Olga, fiica paracliserului. Aceasta fusese probabil la prăvălie; acum însă ea încercă să se depărteze cât mai repede, ca nu cumva să dea impresia că îl aşteptase. Rolandsen nici nu îşi imaginase aşa ceva; ştia foarte bine că fata se străduia să-l evite, atunci când nu-i ieşea el în cale. Iar lui îi era total indiferentă, căci nu ea era cea care îl preocupa.

Când ajunse la Oficiul Telegrafic, afişă o mină distantă, pentru a scăpa de indiscreţia ajutorului de telegrafist.

care era foarte dornic de o şuetă; Rolandsen deveni un coleg destul de inabordabil; se retrase într-o încăpere izolată în care, în afară de el, nu mai intra decât o bătrână.

Aici îşi ducea viaţa; asta era lumea sa. Căci Rolandsen nu însemna doar superficialitate şi alcool; el era în acelaşi timp un gânditor şi un inventator; camera sa mirosea a acizi, licori şi leacuri. Mirosul acestora răzbătea până afară, pe coridor, pătrunzând de îndată în nările oricărui străin. Rolandsen dădea mereu de înţeles că utiliza toate licorile acestea doar pentru a acoperi cu ele mirosul de rachiu. Dar asta o născocise numai pentru ca să pară cât mai misterios.

În realitate, el folosea substanţele din sticle şi borcane ca să-şi facă experienţele. Descoperise o metodă de a fabrica cleiul de peşte pe cale sintetică şi voia să-l concureze, cu noul său procedeu, pe negustorul Mack. Căci fabrica lui Mack necesita costuri de producţie considerabile, transportul era anevoios, iar materia primă disponibilă doar în sezonul de pescuit; în plus, directorul fabricii – adică Fredrik, fiul negustorului – nu era un specialist în domeniu. În schimb Rolandsen izbutea să producă clei din cele mai diferite materii prime, chiar şi din deşeurile aruncate de Mack; şi mai inventase şi o metodă de a extrage, din ultimele reziduuri, un colorant special.

Dacă telegrafistul Rolandsen nu ar fi trebuit să ducă o luptă continuă contra sărăciei şi a lipsurilor, această invenţie s-ar fi materializat deja de mult. Dar nimeni nu putea face rost de bani în această localitate fără a recurge la negustorul Mack; iar Rolandsen avea motive întemeiate să nu i se adreseze tocmai lui. El spusese la un moment dat că producerea cleiului în fabrica de sus, de lângă cascadă, ar fi prea costisitoare; dar marele şi iscusitul Mack respinsese ideea, susţinând că fabrica ar fi o adevărată mină de aur. Rolandsen ardea de nerăbdare să demonstreze rezultatul cercetărilor sale. Trimisese deja unor chimişti din ţară şi din străinătate mostre ale rezultatelor sale şi i se confirmase

că acest început ar fi foarte promițător. Dar mai departe nu ajunsese. Trebuia încă să-i prezinte lumii întregi lichidul său pur și transparent și să obțină un brevet valabil în toate țările.

Nu degeaba se înființase el astăzi la debarcader ca să-l întâmpine pe noul pastor. Individul ăsta, Rolandsen, știa el ce urmărește. Căci dacă pastorul era cu adevărat un om bogat, s-ar fi putut să investească niște bani într-o invenție măreață și sigură. Dacă n-are nimeni curajul să încerce, își va spune pastorul, voi risca eu. Rolandsen nutrea mari speranțe în acest sens.

Ah, Ove Rolandsen se lăsa atât de ușor pradă iluziilor; orice idee nouă îl punea imediat pe jar. Dar trebuie să admitem că izbutea să depășească și decepțiile; era puternic și mândru și nu se lăsa doborât așa, cu una cu două. De pildă în povestea cu Elise, fiica lui Mack; nici ea nu-l pusese cu botul pe labe. Elise era înaltă și frumoasă, avea un ten smead și buzele roșii și împlinise douăzeci și trei de ani. Se zvonea că o iubea în taină căpitanul Henriksen de la linia de coastă; dar anii treceau și nu se întâmpla nimic. Oare care să fi fost motivul? Cu trei ani în urmă, când Elise avea doar douăzeci de ani, Rolandsen își pierduse capul după ea și îi declarase dragostea lui fierbinte. Ea avusese însă amabilitatea să treacă acest lucru cu vederea. Rolandsen ar fi trebuit să înțeleagă avertismentul și să se retragă; dar lui nici nu-i trecea prin minte așa ceva; dimpotrivă, în anul trecut începuse să vorbească pe față despre această problemă. Ea fusese obligată să-i râdă mai întâi în nas, iar apoi să-i atragă foarte clar atenția acestui individ înfumurat asupra distanței care îi separa unul de altul. Nu aștepta chiar și căpitanul Henriksen de ani de zile ca ea să-i accepte cererea în căsătorie? Acesta fusese motivul pentru care Rolandsen se retrăsese, logodindu-se în mare grabă cu Marie van Loos. Nu era el omul care să se sinucidă din cauza unui refuz, nici dacă acesta venea din înalta societate.

Dar acum sosise o nouă primăvară. Iar inima lui încăpătoare o suporta cu greu. Căci acest anotimp nu scotea din sărite doar natura; nu; adierile sale înmiresmate pătrundeau chiar şi în nările inocente.

3

Scrumbiile de primăvară se apropie încet de ţărm, venind dinspre largul mării. Năvodarii s-au postat în bărci, scrutând marea cu binoclul până este încă lumină afară. Acolo unde se adună stoluri de păsări, care coboară din când în când în mare viteză vârându-şi ciocul în apă, se presupune că există bancuri de scrumbii; în apa adâncă pot fi prinse cu ajutorul unei plase; întrebarea este dacă vor ajunge şi în apa mai puţin adâncă, din golfuri şi fiorduri, unde sunt prinse cu năvodul mare. Abia atunci se înviorează locuitorii de pe coastă; ambarcaţiunile comerciale se adună în strigătele tuturor. Şi poţi câştiga bani câtă frunză şi iarbă.

Pescarul este ca un jucător. El îşi aruncă plasa sau undiţa şi aşteaptă să se prindă ceva; el îşi întinde năvodul şi se lasă în voia sorţii. Uneori are o pagubă după alta, uneltele îi sunt duse de apă, se scufundă, sau sunt distruse de furtună; el, însă, se echipează din nou şi jocul continuă. Uneori navighează cale lungă, până în ţinuturi unde se zvoneşte că alţii ar fi avut noroc; se căzneşte, vâslind săptămâni întregi şi înfruntând porţiuni de mare foarte periculoase, dar ajunge prea târziu: jocul s-a terminat. Dar se întâmplă uneori şi să dea peste lozul cel mare care îl aşteaptă tocmai pe el; şi atunci îşi umple barca cu bani. Nu

ştie nimeni pe care dintre ei îl paşte norocul, dar au cu toţii motiv să spere ...

Negustorul Mack era pregătit; năvodul era în barcă, iar năvodarul stătea la pândă, cu binoclul la ochi. Mack avea în golf o corabie mare şi două iole care tocmai fuseseră descărcate şi curăţite după tura de pescuit morun din jurul insulelor Lofoten; acum voia să încarce scrumbii, dacă se vor prinde în năvod, deoarece butoaiele din magazia sa din port erau toate goale. În afară de aceasta, intenţiona să achiziţioneze toate scrumbiile disponibile; de aceea luase la el bani peşin, pentru a încheia târgul înainte ca preţul lor să crească.

Pe la mijlocul lunii mai năvodul lui Mack făcu prima captură. Nu prea mare, doar de vreo cincizeci de tone; dar vestea se răspândi imediat şi peste câteva zile îşi făcu apariţia la locul respectiv o echipă de pescari străini. Perspectivele păreau să fie bune pe aici.

Şi iată că într-o noapte avu loc o spargere în biroul lui Mack din fabrică. Lovitura denota mult curaj. Căci nopţile erau acum luminoase ca ziua, de seara până dimineaţa, şi orice mişcare putea fi observată de la mare distanţă. Hoţul forţase două uşi şi furase două sute de taleri.

Un asemenea eveniment nemaiauzit părea de neconceput în comună. Nici măcar bătrânii nu-şi aminteau să fi apucat aşa ceva. Având în vedere că oamenii locului erau săraci, se mai întâmpla ca unul sau altul să pună mâna pe ceva alimente sau să încerce câte o mică găinărie; dar de un furt de asemenea proporţii nu auzise încă nimeni. De aceea bănuiala căzu imediat pe echipajul de pescuit străin şi acesta fu anchetat.

Dar pescarii dovedirâ fără dificultate că în noaptea spargerii se aflaseră cu toţii la o distanţă de o oră de fabrică, în larg, lângă colonia de pescari, unde căutaseră scrumbii.

Acest lucru îl mâhni profund pe negustorul Mack. Fiindcă însemna că fapta fusese comisă de un membru al obştei.

Negustorul Mack nu era atât de afectat de pierderea banilor, şi el chiar declară pe faţă că hoţul fusese un prost fiindcă nu furase mai mult. Dar cu ideea că cineva din propria comună îl furase tocmai pe *el* – cu această idee domnul şi binefăcătorul tuturor nu putea nicidecum să se împace. Nu suporta el jumătate din toate obligaţiile comunale prin impozitele pentru diferitele sale întreprinderi? Şi s-a întâmplat vreodată ca cineva ajuns, fără vină, la ananghie să fi părăsit, cu mâna goală, biroul lui Mack?

Negustorul promise o răsplată celui care va elucida împrejurările furtului. Căci în localitate soseau aproape în fiecare zi alte şi alte ambarcaţiuni pescăreşti, şi toţi aceşti străini rămâneau, probabil, cu o impresie foarte ciudată despre relaţiile dintre negustorul Mack şi semenii săi, dacă aflau că fusese furat. Cu îngâmfarea lui caracteristică, acest magnat fixă răsplata la patru sute de taleri. Să vadă toată lumea că nu suma îl interesa!

Şi noul pastor auzi despre această întâmplare, aşa că, în duminica Sfintei Treimi, când Evanghelia relatează despre Nicodemus care l-a vizitat pe Iisus în timpul nopţii, el profită de ocazie ca să-l înfiereze pe hoţ în timpul predicii. Şi iată că ei vin în timpul nopţii la noi, forţează uşile şi ne fură bunurile. Nicodemus nu a pricinuit nimănui vreo pagubă; ce-i drept, el a ieşit din casă în timpul nopţii, fiindcă era un om temător; dar a făcut-o pentru a-şi mântui sufletul. În ziua de astăzi însă ce se întâmplă? Ah, lumea asta este plină de cutezanţă neobrăzată, iar noaptea devine o pavăză pentru furt şi păcat. Dumnezeu să-l pedepsească pe vinovat. La o parte cu el!

Noul pastor se dovedi a fi foarte vajnic. După trei predici adusese deja la sentimente mai bune pe câţiva păcătoşi din parohie. De îndată ce urca la amvon, devenea palid şi straniu ca un posedat. Câţiva oameni din parohie se lămuriră după prima duminică şi nu mai îndrăzniră să vină la biserică. Chiar şi Marie van Loos era cutremurată – această caţă care avusese toată viaţa o limbă ascuţită şi

tăioasă. Cele două fete în casă, din subordinea ei, înregistrară cu bucurie schimbarea produsă în ea.

În golf se găseau acum mulţi oameni veniţi din alte părţi. Şi nu puţini dintre ei se bucurau în sinea lor de ruşinea suferită de negustorul Mack. Acesta devenise prea puternic cu cele două întreprinderi mari ale sale, cu năvodul, fabrica şi numeroasele ambarcaţiuni; pescarii din comunele învecinate îi preferau pe negustorii lor, care erau mai accesibili şi apropiaţi şi nu purtau – ca Mack – gulere albe şi mănuşi din piele de căprioară. Acest furt era un leac bun contra înfumurării sale. Şi ar fi fost mai bine ca preaonorabilul Mack să nu-şi mai azvârle talerii în dreapta şi în stânga; o să mai aibă nevoie de ei ca să cumpere scrumbii – în cazul că acestea s-ar prinde în năvod. Doar n-o fi chiar atât de bogat încât să aibă bani câtă frunză şi iarbă. Dracul ştie dacă nu cumva organizase el însuşi – sau fiul său Fredrik – acest furt, ca să dea impresia că îşi poate permite să piardă o mulţime de bani, în timp ce, de fapt, el era strâmtorat. Bârfele circulau pe apă şi pe uscat.

Iar Mack îşi dădea seama că ele îi făceau un mare deserviciu. În golf se adunaseră oameni din cinci comune şi aceştia îşi vor duce impresiile acasă, la familii şi la negustorii de acolo. De aceea trebuia să facă tot posibilul ca să le arate *cine* era de fapt Mack în Rosengaard.

La proxima ocazie când trebui să se deplaseze la fabrică, Mack îşi închirie un vapor. Fabrica se găsea la o depărtare de o milă de debarcader, aşa încât călătoria îl costă o grămadă de bani; dar Mack nu se uita niciodată la bani. Tot golful se agită la sosirea vaporului care îl aducea pe Mack şi pe fiica sa, Elise. El era stăpânul vaporului şi stătea pe punte, îmbrăcat într-o blană – deşi era vară – şi cu o eşarfă lată, roşie, înfăşurată în jurul mijlocului. După ce tatăl şi fiica sa coborâră, vaporul porni înapoi; putea deci oricine să vadă că venise special pentru a-i aduce pe ei. Şi mulţi dintre străini se înclinară în faţa atotputerniciei lui Mack.

Dar Mack nu se mulţumi cu atât. El nu reuşea să digere ruşinea spargerii. Prin urmare puse un nou afiş în care promitea recompensa de patru sute de taleri chiar şi hoţului, dacă acesta s-ar autodenunţa. O generozitate atât de sfidătoare chiar că nu pomenise încă nimeni. Nu trebuiau acum să-şi dea toţi seama că pe Mack nu-l interesa să reintre în posesia amărâţilor aceia de bani furaţi? Dar bârfa nu conteni nici acum: Dacă hoţul era acela pe care îl bănuia lumea, atunci cu siguranţă că nu se va autodenunţa! Acum mai puţin ca oricând!

Mack se găsea într-o situaţie foarte delicată. Faima sa ameninţa să se năruie. Fusese timp de douăzeci de ani marele Mack şi nimeni nu-i contestase această autoritate; acum avea însă impresia că unii nu-l mai salutau cu aceeaşi deferenţă ca mai înainte. Deşi el era cavaler al unui ordin regal – pe care, în plus, îl cumpărase. Ce domn fusese totdeauna! El dădea tonul în comună, pescarii îl urmau orbeşte, iar comercianţii din districtele învecinate şi de pe insule îl imitau întru totul. Mack suferea de o boală de stomac, probabil din cauza modului de viaţă princiar, opulent; de îndată ce vremea se răcea, îşi înfăşura mijlocul cu o eşarfă roşie, lată. Imediat îşi legară şi micii negustori de pe insule o eşarfă roşie în jurul pântecului – aceşti parveniţi ridicoli cărora Mack le făcea favoarea de a-i tolera! Şi ei voiau să fie consideraţi oameni din înalta societate, care mâncau atât de bine şi de consistent, încât se îmbolnăveau de stomac. Mack intra în biserică încălţat în pantofi care scârţâiau, traversând cu zgomot tot naosul; negustorii îl imitară şi în această privinţă. Ei îşi băgară pantofii în apă, uscându-i apoi până duminică, pentru ca să poată scârţâi cu ei prin biserică. Mack era marele lor exemplu în tot ce făceau.

4

Rolandsen era în camera sa şi făcea experienţe. Deodată observă de la fereastră că ramura unui copac se mişcă în sus şi în jos. Probabil că cineva scutura copacul, dar frunzişul era deja prea des, aşa că nu se putea vedea mai mult.

Prin urmare, Rolandsen îşi continuă experienţele.

Astăzi însă nu prea avea spor. El îşi luă chitara şi începu să cânte acele cântece de jale amuzante, dar nici asta nu-i făcu nici o plăcere. Îl chinuia primăvara.

Sosise Elise Mack, o întâlnise cu o seară înainte. Dar el fusese mândru şi cu nasul pe sus, făcând pe grozavul; ea încercase parcă să-l înveselească spunându-i câteva amabilităţi la care el nu reacţionase în nici un fel.

– Am fost rugată să vă transmit salutări de la colegii din Rosengaard, spuse ea.

Rolandsen nu întreţinea însă relaţii de prietenie cu funcţionarii telegrafişti, el nu era „colegul" lor. Probabil că Elise voia să sublinieze în felul acesta, încă o dată, distanţa care îl separa de ea; ho-ho, asta o să i-o plătească!

– Aţi putea să mă învăţaţi şi pe mine să cânt la chitară? întrebă ea.

Aşa ceva te punea oarecum pe gânduri şi poate că el ar fi trebuit să muşte din momeală; dar n-o făcuse.

– Cu plăcere. Pot să vă dau chitara mea în orice clipă, spuse el.

Aşa o tratase. De parcă tocmai Elise Mack nu şi-ar fi putut permite o mie de chitare.

– Nu, mulţumesc, refuză ea. Dar poate facem exerciţii pe ea.

– Veţi primi chitara.

Atunci ea îşi dădu capul pe spate şi spuse:

– Nu, renunţ, scuzaţi-mă.

Superioritatea sa glacială o jignise. Şi, dintr-o dată, el uită de răzbunare murmurând:

– Voiam doar să vă dăruiesc singurul meu bun.

O salutase scoţându-şi pălăria şi plecase.

Apoi se îndreptase spre locuinţa paracliserului. Voia s-o vadă pe Olga. Era primăvară şi Rolandsen trebuia să aibă şi el o iubită; nu era uşor să struneşti o inimă atât de încăpătoare. De altfel, atenţia pe care i-o acorda Olgăi nu era chiar lipsită de un anumit interes. Se zvonea că Fredrik Mack ar avea o slăbiciune pentru fiica paracliserului, iar Rolandsen voia neapărat să i-o sufle. Fredrik era fratele Elisei; or, nu i-ar strica acestei familii să fie tratată cu un refuz. În plus, Olga merita să fie curtată. Rolandsen o cunoştea de când era copilă; familia ei trăia în condiţii destul de precare, aşa încât Olga trebuia să-şi poarte multă vreme rochiile până primea altele noi; dar ea era o fată drăgălaşă şi vioaie şi manifesta o timiditate încântătoare.

Rolandsen o întâlnise de două ori în pădure. Reuşise această performanţă venind zilnic la tatăl ei şi aducându-i cărţi de citit. Bătrânul nu se dădea în vânt după ele, căci nu se prea pricepea la cărţi; dar Rolandsen îl obliga de-a dreptul să le ia. Acestea sunt cele mai importante cărţi din lume, îl asigura el, orice om trebuie să le fi citit. Poftim, iată-le!

El îl întrebă pe paracliser dacă nu ştie să tundă pe cineva. Dar paracliserul nu tunsese în viaţa lui pe nimeni; asta era treaba Olgăi. Entuziasmat, Rolandsen o rugă pe Olga să-l tundă şi pe el. Ea se îmbujoră şi ieşi repede din cameră; nu pot, spuse ea. Rolandsen o aduse iar înapoi şi o rugă cu vorbe atât de linguşitoare încât ea se lăsă, în cele din urmă, înduplecată.

– Cum aţi dori să vă tund? întrebă ea.

– Aşa cum doriţi *dumneavoastră*, răspunse Rolandsen. Aş putea eu avea alte dorinţe?

El i se adresă paracliserului şi îl strânse cu uşa, asaltându-l cu atâtea întrebări chiţibuşare, încât bătrânul se sătură, la un moment dat, şi se retrase în bucătărie.

Rolandsen porni acum la atac, punându-şi în joc toate farmecele. El îi spuse Olgăi:

– Dacă intraţi într-o seară de iarnă din întuneric într-o odaie luminată, faţa dumneavoastră este scăldată, din toate părţile, de lumină.

Olga nu înţelese ce voia el să spună, dar răspunse totuşi: Da.

– Da, continuă Rolandsen. Exact aşa mi se întâmplă şi mie când vin la dumneavoastră.

– Să nu iau mai mult din păr, nu-i aşa? întrebă Olga.

– Ba da, tundeţi-l, liniştită, mai scurt. Procedaţi cum credeţi de cuviinţă. Vedeţi dumneavoastră, adineaori aţi crezut că trebuie să o luaţi la fugă şi să vă ascundeţi; dar asta nu mă ajută cu nimic. E ca şi cum fulgerul ar vrea să stingă o scânteie.

El se întoarse cu o mişcare bruscă spre ea.

– Dacă aţi sta liniştit, v-aş putea tunde mai bine, spuse ea.

– Deci nu-i voie să vă privesc. Ascultă, Olga, eşti logodită?

Pentru o asemenea întrebare Olga nu era însă pregătită. Ea nu avea nici vârsta şi nici experienţa de viaţă necesară pentru a nu se lăsa intimidată.

– Eu? Nu! răspunse ea scurt. Acuma cred însă că este bine. Dar să mai tai din mustăţi. Ea încerca să schimbe discuţia, crezând că el băuse.

Dar Rolandsen nu băuse, el era cât se poate de treaz; el fusese foarte ocupat în ultima perioadă; pescarii ăştia străini îi dăduseră mult de lucru telegrafistului.

– Nu, vă rog să nu vă opriţi, începu el; scurtaţi vă rog, încă o dată sau de două ori de jur împrejur!

Olga râse.

– Dar n-are nici un sens.

– Ah, ochii dumneavoastră sunt ca doi aştri, spuse el; iar inima îmi creşte de bucurie când zâmbiţi.

Ea luă prosopul de pe umerii lui, îi perie haina şi adună părul de pe jos. El îngenunche ca să o ajute; mâinile

lor se atinseră. Ea era fată tânără, el îi simţi respiraţia şi îl trecură fiori. O luă de mână şi observă că rochia ei era prinsă la gât doar cu un ac de siguranţă. Arăta foarte sărăcăcios.

– Nu – de ce faceţi asta? se bâlbâi ea.

– Doar aşa. Voiam doar să vă mulţumesc pentru efortul pe care l-aţi depus. Dacă nu aş fi logodit, m-aş îndrăgosti de dumneavoastră.

Ea se ridică ţinând părul tăiat în mâini; el rămase ghemuit.

– Vă murdăriţi hainele, spuse ea ieşind din cameră.

Când intră paracliserul, Rolandsen afişă o mină naturală; el îşi trecu mâna prin părul tăiat scurt şi îşi înfundă pălăria până peste urechi, pentru a arăta că îi devenise acum prea mare. Deodată se uită la ceas, spuse că trebuie să meargă la Oficiu şi îşi luă rămas-bun.

Rolandsen intră în prăvălie.

Voia să vadă nişte broşe; puteau să fie din cele mai scumpe. El alese o imitaţie de camee şi rugă să i se treacă preţul în cont. Dar vânzătorul îl refuză: mai avea încă o mulţime de datorii neonorate. El alese atunci un ac de sticlă, mai ieftin, care părea să fie de ahat, plăti pe loc câţiva şilingi şi plecă cu comoara sa.

Toate acestea se întâmplaseră cu o seară înainte...

Iar acum stătea în cameră şi nu reuşea să lucreze. Prin urmare îşi luă pălăria şi ieşi să vadă cine scutură copacul din pădure. Şi intră direct în gura lupului; Marie van Loos era cea care îl ademenise în felul acesta, aşteptându-l acum. Ar fi trebuit să îşi învingă curiozitatea.

– Bună ziua, începu ea. Dar ce s-a întâmplat cu părul tău?

– Primăvara obişnuiesc să-mi tund părul, replică el.

– În anul trecut *eu* te-am tuns. Anul acesta nu am mai fost demnă de aşa ceva?

– N-am chef să mă cert cu tine, spuse el.

– Nu?

– Nu. Şi, în afară de aceasta, nu este cazul să vii aici şi să scuturi toţi copacii din pădure, ca să te vadă toată lumea.

– Iar tu n-ar trebui să faci glume proaste, ripostă ea.

– În locul tău aş prefera să agit ramura de măslin a păcii, continuă Rolandsen.

– Te-ai tuns singur?

– Nu, Olga m-a tuns.

Îl tunsese Olga, care va deveni poate, cândva, soţia lui Fredrik! El nu voia să facă un secret din asta; dimpotrivă - o să bată gura în tot satul.

– Olga, spui?

– Desigur. De ce? Tatăl ei nu se pricepe.

– Împingi lucrurile atât de departe, încât într-o bună zi stricăm logodna, spuse Marie van Loos.

El tăcu o clipă, stând pe gânduri.

– Poate că ar fi cea mai bună soluţie, răspunse apoi.

– Ce spui? exclamă ea.

– Ce spun? Spun că primăvara pare să te fi înnebunit de-a binelea; nimic mai mult. Uită-te la mine; se vede pe mine ceva urmă lăsată de primăvară?

– Eşti şi tu bărbat, se mulţumi ea să spună. Dar jocul ăsta cu Olga nu-mi convine.

– Este adevărat că pastorul e un om bogat? întrebă el deodată.

Marie van Loos îşi trecu mâna peste ochi, recâştigându-şi luciditatea şi curajul.

– Bogat? Am impresia că este sărac ca un şoarece de biserică.

Rolandsen îşi îngropă încă o speranţă.

– De i-ai vedea lenjeria – şi mai ales pe cea a soţiei lui! Are nişte jupoane care ... Dar ca pastor nu găseşti mulţi ca el. L-ai auzit deja predicând?

– Nu.

– Unul dintre cei mai colosali predicatori pe care i-am pomenit vreodată, spuse Marie van Loos vorbind în dialectul din jurul oraşului Bergen.

– Ştii sigur că nu este bogat?

– În orice caz, cumpără pe credit de la băcănie.

Rolandsen avu impresia că în jurul lui se face întuneric şi dădu să plece.

– Nu mai stai? întrebă ea.

– Nu. Dar, de fapt, ce-ai vrut de la mine?

– Ce-am vrut de la tine? Limba ei ascuţită fusese puţin domolită de predicile pastorului şi ea încercase să afişeze blândeţe. Dar acum vechiul ei temperament răbufni iar.

– Voiam doar să-ţi spun că împingi lucrurile prea departe.

– Ei bine... începu Rolandsen.

– Şi că mă nedreptăţeşti.

– S-ar putea şi asta, admise el.

– Şi că nu mai suport, că stric logodna.

Rolandsen cumpăni iar câteva clipe. Apoi spuse:

– Am crezut la început că legătura noastră va fi de durată. Pe de altă parte însă – nu sunt nici eu un sfânt, n-am ce-i face. Procedează, deci, cum doreşti!

– Aşa să fie! exclamă ea agitată.

– Prima dată, aici în pădure, nu ţi-a fost chiar atât de indiferent. Ai ţipat aşa drăgălaş, de plăcere, când te-am îmbrăţişat.

– N-am ţipat! protestă ea.

– Şi te-am iubit din toată inima şi am crezut că eşti un om deosebit. Zău că da, aşa am crezut.

– Pentru mine nu trebuie să-ţi faci bătaie de cap, spuse ea cătrănită; dar de tine ce o să se aleagă?

– De mine? Nu ştiu. Şi nici nu mă interesează.

– Doar nu-ţi imaginezi că o să iasă ceva din povestea asta cu Olga? Se spune că Fredrik Mack vrea să o ia de nevastă.

Ia te uită, se gândi Rolandsen; ştie deja toată lumea. El coborî, adâncit în gânduri, drumul care ducea spre stradă şi Marie van Loos îl urmă.

– Părul scurt îţi şade bine, spuse ea. Dar este tuns urât. Nu e egal.

– Nu-mi poţi împrumuta trei sute de taleri? întrebă el.

– Trei sute de taleri?!

– Da. Pentru şase luni.

– Nu ţi i-aş împrumuta nici dacă i-aş avea. Doar am rupt relaţia.

El dădu din cap:

– Să nu-ţi uiţi vorba!

Dar când ajunseră la poarta casei parohiale, de unde Rolandsen urma să o ia înapoi, Marie spuse:

– Din păcate nu-ţi pot împrumuta trei sute de taleri.

Ea îi dădu mâna.

– Deocamdată rămâi cu bine, nu mai îndrăznesc să stau aici.

După câţiva paşi ea se mai întoarse o dată:

– Nu mai ai ceva pe care să-ţi brodez monograma?

– Nu cred, răspunse el. Nu mi-am cumpărat nimic nou între timp.

Ea plecă. Rolandsen se simţi uşurat şi se gândi: Na, să sperăm că a fost pentru ultima dată!

De gard era fixat un afiş pus de negustorul Mack. Rolandsen citi: „Patru sute de taleri celui ce va elucida furtul; chiar şi făptaşul primeşte recompensa, în caz că se autodenunţă".

Patru sute de taleri! se gândi Rolandsen.

5

ÎNTR-ADEVĂR, familia pastorului nu era deloc înstărită; chiar dimpotrivă. Sărmana soţie, demnă de compătimit, fusese obişnuită să ducă, acasă la ea, o viaţă lipsită de griji, familia ei fiind avută; de aceea avea nevoie de atâţia servitori. N-avea, de fapt, nici o obligaţie, dar nu învăţase niciodată să conducă o gospodărie; aşa se explica

comportamentul ei adeseori copilăros. Pastorul avea de dus în spate o cruce cât se poate de drăgălaşă – zău aşa!

Doamne Dumnezeule, cu câtă răbdare se căznise pastorul să o înveţe pe soţia sa să fie puţin mai ordonată, mai chibzuită. De patru ani ducea această luptă! El ridica de pe jos aţe şi hârtii, avea grijă să le pună la locul lor, închidea uşile după soţia sa, controla sobele şi bloca uşiţele. Când soţia sa ieşea în oraş, el mergea din cameră în cameră, ca să vadă în ce hal rămăseseră: găsea peste tot ace de cap, batiste, piepteni plini de păr, scaune încărcate cu obiecte de îmbrăcăminte. Toate astea îl necăjeau pe pastor şi el făcea ordine peste tot. Se simţise mult mai bine în odăiţa sa mobilată, din timpul burlăciei.

Rugăminţile şi dojenile sale avuseseră la început oarecare efect; soţia sa înţelesese că el avea dreptate şi promisese să se îndrepte. Se putea deci întâmpla ca în ziua următoare să se scoale mai devreme şi să răstoarne toate cu fundul în sus; copilul fusese somat să fie rezonabil şi matur şi manifesta acum un exces de zel... care se potolea în curând. Peste câteva zile reveneau toate la vechea matcă. Dar ea nici nu remarca noua dezordine, ci se arăta, chiar dimpotrivă, uimită că soţul ei reîncepe cu vechile cicăleli. Am scăpat ceaşca şi s-a spart, spunea ea; dar nu era ceva costisitor.

– Bine, dar cioburile au rămas de azi dimineaţă pe jos, riposta el.

Într-o zi soţia îi spuse că trebuie s-o dea afară pe fata în casă, Oline; aceasta se plânsese că soţia pastorului cară tot felul de lucruri din bucătărie şi le lasă apoi, la întâmplare, pe unde apucă.

Toate acestea îi făceau pastorului viaţa amară şi încetul cu încetul se săturâ şi el să facă mereu observaţii. Preluă deci el grija de a ţine ordine în casă şi adună, strângând din dinţi şi fără să mai spună nimic, sutele de obiecte pe care ea le presăra peste tot. Soţia sa nu comentă acest fapt; era obişnuită să umble cineva după ea şi să facă ordine.

Uneori, însă, pastorul o compătimea. Căci, aşa slăbuţă şi prost îmbrăcată cum era, ea rămânea zâmbitoare şi nu se plângea niciodată de sărăcie, deşi fusese obişnuită să trăiască bine. Era în stare să coase şi să-şi transforme rochiile, fredonând voioasă ca o fată tânără. Dar deodată ieşea din nou la suprafaţă firea ei copilăroasă; ea zvârlea cât colo lucrul, lăsând totul împrăştiat în jurul ei şi mergea la plimbare. Hainele descusute rămâneau apoi, zile întregi, aruncate pe scaune şi pe mese. Unde se ducea? Avea, încă de pe când era fată tânără, obiceiul de a merge prin prăvălii, scotocind peste tot, şi îi făcea plăcere să cumpere câte ceva. Găsea de fiecare dată întrebuinţare pentru o bucăţică de stofă, un capăt de panglică, tot felul de piepteni, apă de colonie, praf de dinţi, cutii de metal pentru chibrituri sau un fluieraş cu care să se distreze. Aş prefera să-şi cumpere o singură piesă, dar de calitate, se gândea pastorul, chiar dacă ar fi mai scumpă şi aş fi obligat să mă îndatorez. Aş putea încerca să scriu o mică pildă religioasă pentru popor şi să-mi achit datoria cu banii pe care i-aş încasa.

Anii treceau. Între cei doi soţi apăreau de multe ori mici fricţiuni, totuşi ei se iubeau, şi dacă pastorul nu se amesteca prea mult în treburile gospodăreşti, relaţiile erau chiar excelente. Din păcate, el avea prostul obicei de a fi cu ochii peste tot, până şi atunci când se găsea în biroul său. Ieri, de exemplu, trebuise să constate că aşternutul de pat fusese uitat afară, în grădină, când se pornise să plouă. Merita oare să facă scandal din cauza aceasta? Deodată o zări pe soţia sa care se întorcea acasă; fusese în sat şi se grăbea acum din cauza ploii. Sunt sigur că nu va aduce înăuntru aşternuturile! îi trecu lui prin minte, Şi, de fapt, ea urcă în camera ei. Pastorul strigă pe cineva din bucătărie, dar nu era nimeni acolo, iar pe menajeră o auzea trebăluind prin cămara pentru lapte. Atunci ieşi el însuşi în grădină şi aduse aşternutul în casă.

Şi cu aceasta afacerea ar fi putut fi încheiată. Dar pastorul, cicălitor cum era, nu putea să-şi ţină gura. Seara, soţia sa observă lipsa aşternuturilor. Le aduseră în cameră.

– Dar sunt ude de tot, spuse ea.

– Ar fi şi mai ude, dacă nu m-aş fi ocupat eu de ele, ripostă pastorul.

Soţia sa schimbă imediat tonul.

– Tu le-ai adus în casă? N-ar fi trebuit să o faci; le-aş fi spus eu fetelor să meargă după ele.

Pastorul zâmbi cu amărăciune:

– În cazul acesta, şi acum tot afară ar fi.

Această remarcă o jigni însă pe soţia sa.

– Chiar că nu trebuie să faci atâta caz din cauza câtorva picături de ploaie. Dar eşti de zile întregi aşa. La toate le găseşti nod în papură!

– Aş fi încântat să nu-mi dai ocazia, replică pastorul. Sau eşti, poate, de părere că locul ligheanului este aici, pe pat?

– A trebuit să-l pun acolo, fiindcă nu am ştiut unde altundeva să-l pun.

– Dacă ai avea un lavabou, ar fi şi el plin cu tot felul de fleacuri de-ale tale, spuse el.

Soţia îşi ieşi acum din pepeni:

– Dumnezeule, ce nedrept poţi să fii de fiecare dată; cred că eşti bolnav. Ah, să ştii că nu mai suport. Şi se trânti pe un scaun, rămânând cu ochii aţintiţi în gol.

Dar nu rezistă multă vreme aşa. O clipă mai târziu dădu totul uitării; cu inima ei bună, trecu peste jignire, iar natura ei fericită şi senină învinse.

Pastorul, în schimb, se refugia tot mai des în biroul său, în care nu pătrundea dezordinea din restul casei. El era un om tenace şi perseverent, înzestrat cu o mare putere de muncă. Aflase de la sacristanii săi câte ceva despre comportamentul enoriaşilor şi ceea ce îi fusese dat să audă nu era deloc îmbucurător. De aceea se apucă să-i scrie unuia şi altuia scrisori ameninţătoare şi dojenitoare. Dacă acestea

nu aveau nici un efect, el îi vizita personal pe păcătoşi. Încetul cu încetul deveni o persoană temută, căci el nu cruţa pe nimeni. Aşa descoperise, de exemplu, că unul dintre sacristanii săi, pe nume Levion, avea o soră care nu se dădea înapoi de la aventuri amoroase cu tinerii pescari; îi scrise şi ei. Apoi îl chemă pe fratele acesteia şi îl trimise să-i ducă surorii scrisoarea, transmiţându-i în acelaşi timp:

– Să-i spui că sunt cu ochii pe ea...

Într-o zi îşi făcu apariţia negustorul Mack, pe care pastorul îl pofti în casă. Scurta vizită se dovedi a fi de mare importanţă; Mack voia să-i pună pastorului la dispoziţie o sumă de bani, pentru a-i ajuta din ea pe enoriaşii foarte săraci. Pastorul îi mulţumi şi se bucură. Dacă n-ar fi ştiut şi până acum, avea în momentul acesta ocazia să se convingă, că, din Rosengaard, Mack îşi ţinea mâna ocrotitoare deasupra tuturor. Bătrânul domn era atât de distins şi de puternic; el îi impuse chiar şi soţiei pastorului, deşi ea provenea din mediul urban; era un om mare, iar nestematele din acul de cravată erau cu siguranţă veritabile.

– Cu pescuitul stau bine, spuse Mack; am mai făcut o captură. Mă rog, nu-i ceva deosebit, doar vreo douăzeci de tone, dar este totuşi un supliment frumuşel. Şi din această cauză m-am gândit că nu trebuie să uităm de îndatoririle pe care le avem faţă de ceilalţi.

– Foarte corect! aprobă pastorul. Aşa ar trebui să se întâmple totdeauna! Dar să fie douăzeci de tone doar o captură modestă? Nu mă pricep deloc în acest domeniu.

– Păi două-trei mii de tone este un rezultat mai bun.

– Două-trei mii! exclamă soţia. Nici nu-mi pot imagina aşa ceva.

– Ceea ce nu-mi intră mie în năvod cumpăr de la alţii, continuă Mack. O echipă de pescari a făcut ieri o captură mai mare afară, în dreptul insulelor stâncoase; am cumpărat imediat toată cantitatea. Vreau să-mi încarc cu scrumbii toate ambarcaţiunile.

– Aveţi o întreprindere mare, observă pastorul.

Mack admise că aceasta se extinde. De fapt, este vorba despre o întreprindere veche, moştenită; dar el o dezvoltase, adăugând şi secţii noi; în realitate, făcea totul pentru copiii săi.

– Dumnezeule! Dar oare câte ateliere, fabrici şi prăvălii aveţi? întrebă soţia pastorului plină de entuziasm.

Mack râse:

– Nici nu le ştiu pe dinafară, stimată doamnă. Ar trebui să le număr mai întâi.

În timpul acestei discuţii, Mack uită pentru câteva clipe de griji şi necazuri, deoarece îi plăcea să i se ceară amănunte legate de afacerile sale.

– M-aş fi bucurat să locuim în apropierea brutăriei dumneavoastră mari din Rosengaard, spuse soţia pastorului, cu gândul la propria ei gospodărie. Nu reuşim să coacem o pâine bună la noi acasă.

– Dar în gospodăria şefului de post există un brutar.

– Da, dar are foarte rar pâine.

– Din păcate bea prea mult, spuse pastorul; i-am scris deja o scrisoare.

Mack rămase o clipă pe gânduri.

– În cazul acesta o să construiesc o brutărie aici, în filială, declară el.

Era atotputernic; făcea ce voia. Era suficient să spună un cuvânt şi în localitate apărea imediat o brutărie.

– Ei nu, într-adevăr! exclamă soţia pastorului căscând ochii mari.

–Veţi avea pâinea dorită, stimată doamnă. Voi telegrafia imediat să vină oamenii. Nu va dura mult, doar câteva săptămâni.

Pastorul nu se pronunţă. Oare menajera nu era în stare să facă o pâine bună, deşi avea atâtea ajutoare? O să trebuiască iar să cheltuiască mai mult.

–Vreau să vă mulţumesc că aţi fost atât de amabil să-mi acordaţi credit la prăvălia dumneavoastră, spuse pastorul.

– Da, întări şi soţia sa.

– Dar este de la sine înțeles, replică Mack. Vă stau la dispoziție.

– Nu este prea greu să dispui de atâta putere în toate domeniile? întrebă soția pastorului.

– Ei, chiar atât de mare nu este puterea mea, replică Mack. De exemplu, nu sunt în stare să dau peste pungașul acela.

– Dar zău că este prea de tot povestea asta, exclamă pastorul. Îi promiteți hoțului recompensa supremă, aproape o avere, și, când colo, el tace.

Mack clătină din cap.

– Și este cea mai revoltătoare ingratitudine ca cineva să vă fure tocmai pe dumneavoastră, adăugă soția pastorului.

Mack mușcă din momeală:

– Din moment ce o spuneți și dumneavoastră, stimată doamnă – de fapt, nici eu nu m-aș fi așteptat la așa ceva. Zău că nu! Nu știu dacă am meritat așa ceva de la semenii mei.

– Sigur că nu, observă pastorul. Dar hoțul fură de acolo de unde are ce fura. Spărgătorul a știut foarte bine la cine să meargă.

În naivitatea sa, pastorul nimerise cu aceste cuvinte drept în țintă. Mack se simțea tot mai bine. Dacă privim lucrurile așa cum le privește pastorul, rușinea lui nici nu era atât de mare.

– Da, dar oamenii bârfesc, spuse el. Asta mă discreditează și mă necăjește. În momentul de față sunt atâția străini în ținutul nostru; duc vorba peste tot. Și fiica mea, Elise, este foarte afectată de toată povestea. Mă rog, continuă el apoi ridicându-se de pe scaun, dar până la urmă se vor rezolva toate. Deci, după cum am spus, domnule pastor: dacă găsiți în parohie pe cineva, care să fie la ananghie, fiți amabil și înștiințați-mă.

Mack plecă. Familia pastorului îi făcuse cea mai bună impresie, îi va recomanda tuturor. Cu siguranță că nu le va

strica o vorbă bună pusă de el. Sau poate totuşi? Să fi avut deja urmări nefaste cleveteala oamenilor? Fiul său Fredrik îi povestise că un pescar beat îi strigase din barcă: Nu te-ai prezentat încă să-ţi încasezi recompensa?

6

ZILELE erau tot mai calde; scrumbiile prinse trebuiau lăsate în năvod, ca să nu se altereze, fiind descărcate doar pe vreme ploioasă sau în nopţile mai reci. Peştii se cam împuţinaseră, anotimpul era deja prea înaintat, şi multe echipe de pescari părăsiră ţinutul. Îi aşteptau acasă muncile de primăvară, care necesitau ajutorul tuturor bărbaţilor.

Nopţile erau luminoase şi însorite. O vreme tocmai bună pentru plimbare şi reverie. În timpul nopţii tinerii străbăteau străzile cântând şi agitând ramuri de salcie. Şi de pe toate insulele şi stâncile se auzeau ţipetele păsărilor, ale pescăruşilor şi ale raţelor arctice. Focile îşi scoteau capetele ude din apă şi se uitau în jur, dispărând apoi iar în lumea lor. Şi Ove Rolandsen era cuprins, în felul său, de reverie. Dacă te gândeai la vârsta lui, nici nu-ţi venea să crezi; adevărul este însă că îl auzeai uneori noaptea cum cântă, acompaniindu-se la chitară. Dar nu o făcea din cauza unei bucurii debordante, ci, dimpotrivă, ca să se relaxeze şi să se desprindă de gândurile care îl frământau. Căci era tracasat de multe probleme şi îşi bătea capul să găsească o ieşire din impas. Bineînţeles că Marie van Loos revenise la el; ea nu trata dragostea cu superficialitate ci se crampona de logodna ei. Pe de altă parte, nici Ove Rolandsen nu era chiar un sfânt; el nu reuşea să-şi ţină în frâu inima care primăvara ameninţa să o ia razna. Şi era foarte supărător să ai o logodnică care nu voia să accepte o ruptură clară şi definitivă.

Rolandsen coborâse iar la casa paracliserului, găsind-o pe Olga în faţa porţii. Acum, când se plăteau o sută cincizeci de şilingi pentru tona de scrumbii, veniseră vremuri bune; locuitorii comunei încasaseră bani mulţi şi acţiunile Olgăi crescuseră. Ce alt motiv ar fi putut avea să-şi ridice de-abia ochii, împletind liniştită mai departe? Era oare Rolandsen omul la care renunţai atât de uşor?

El spuse:

– V-aţi ridicat ochii. Privirile dumneavoastră mă străpung ca nişte săgeţi.

– Nu vă înţeleg, replică Olga.

– Ah! Credeţi cumva că eu mă mai înţeleg pe mine însumi? Mi-am pierdut minţile. În fond, stau aici dându-vă ocazia de a mă face să fiu şi mai tulburat în noaptea care urmează.

– În acest caz ar fi mai bine să nu staţi aici, spuse Olga.

– În noaptea trecută am auzit o voce în mine. Inimaginabil! Pe scurt, am hotărât să iau o decizie importantă, dacă credeţi că m-aţi putea încuraja să o fac.

– Eu? Dar ce am eu de-a face cu toată povestea?

– Ah! spuse Rolandsen. Sunteţi necruţătoare astăzi. Loviţi tot timpul. În afară de aceasta, în curând nu vă veţi mai putea strânge părul, atât de bogat este.

Olga tăcu.

– Ştiţi că aş putea-o cuceri pe fiica lui Börre, cel care calcă foalele orgii?

Olga se uită la el şi izbucni în râs.

– N-ar trebui să vă bateţi joc de mine. Rezultatul este că îmi plăceţi şi mai mult.

– Sunteţi într-adevăr nebun! spuse Olga încet, roşind.

– Uneori mă gândesc: Poate că râde de mine tocmai pentru ca să mă incite mai rău. În fond, şi pe raţe şi gâşte le împungi puţin în cap, înainte de a le tăia, fiindcă în felul acesta se congestionează şi sunt mult mai gustoase.

Olga răspunse jignită:

– Așa ceva nu fac, scoateți-vă asta din cap. Și ea se ridică, dând să intre în casă.

– În caz că intrați, vin și eu să l întreb pe tatăl dumnea voastră dacă a citit cărțile.

– Tata nu este acasă.

– Bine. De fapt, nu cu el voiam să stau de vorbă. Dar dumneavoastră, Olga, de ce sunteți astăzi atât de neîndurătoare și inaccesibilă? Nu reușesc să vă smulg nici un cuvânt mai cald. Nici nu vă uitați la mine.

Olga începu iar să râdă.

– Deci, Börre are o fiică, spuse Rolandsen; se numește Pernille; m-am interesat. Tatăl ei calcă foalele orgii la biserică.

– Dar trebuie neapărat să aveți atâtea drăguțe câte degete la mâini? întrebă Olga direct.

– Logodnica mea este Marie van Loos, replică el; dar am rupt relația. Puteți s-o întrebați. De altfel, va pleca în curând.

– Da, mamă, vin acum, strigă Olga prin fereastră.

– Dar mama nici nu v-a strigat; s-a uitat doar la dumneavoastră.

– Da, dar eu știu ce dorește.

– Așa? Bine, bine, plec acum. Vedeți, Olga, știți foarte bine și ce doresc eu; cu toate acestea nu-mi răspundeți și mie: Da, vin acum!

Fata deschise ușa. Rămăsese, desigur, cu impresia că el nu mai era acel Rolandsen plin de superioritate; trebuia deci să rectifice această imagine. De asta avea nevoie acum? Să se dea învins? El începu deodată să vorbească despre moarte, luând-o în bășcălie: probabil că va muri în curând, dar nu era nici o pagubă. Înmormântarea trebuia însă să se desfășoare așa cum și-o imaginase el. Va construi personal un clopot special, a cărui limbă să fie osul femural al unui bou – doar fiindcă el, Rolandsen, fusese atât de necugetat. Iar pastorul va ține cea mai scurtă predică ce s-a auzit vreodată; el va pune piciorul pe mormânt și va spune: Te declar mort și lichidat!

Olga dădu semne de plictiseală, căci nu mai era atât de timidă ca până acum. Își împodobise chiar decolteul de la gât cu o panglică roșie și arăta ca o doamnă; dispăruse și acul de siguranță.

Trebuie să mă scot și mai mult în evidență, se gândi Rolandsen și spuse:

– De fapt, mă așteptasem ca noi doi să ajungem la o înțelegere. Fosta mea logodnică mi-a brodat monograma pe toate piesele de lenjerie, – o splendoare! Pe tot ce am sunt brodate inițialele Olga Rolandsen. Găsesc că este un semn ceresc. Dar acum trebuie să-mi iau rămas-bun și să vă mulțumesc pentru această seară.

Rolandsen salută scoțându-și pălăria și plecă; după acest final plin de măreție. În orice caz, s-ar mira ca ea să nu mediteze puțin asupra persoanei sale.

Oare ce să se fi întâmplat? Fusese refuzat până și de fiica paracliserului. Bine! Dar nu te duceau unele amănunte cu gândul la simulare? De ce altceva să se fi așezat Olga în fața casei dacă nu fiindcă îl văzuse pe el venind? Și de ce se împodobise cu panglici roșii de mătase, ca o doamnă distinsă?

Nu trecură decât câteva seri și înfumurarea lui Rolandsen primi o grea lovitură. El o zări, de la fereastra sa, pe Olga intrând în prăvălia lui Mack. Ea rămase acolo până seara târziu și plecă acasă însoțită de Fredrik și de Elise. Orgoliosul Rolandsen ar fi trebuit acum să fredoneze liniștit o melodie, sau să bată indiferent darabana cu degetele, meditând asupra propriei sale persoane; dar în loc de toate acestea, el își luă pălăria și se afundă grăbit în pădure. Făcu un ocol mare și ajunse pe stradă cu mult înaintea celor trei. Se opri o clipă ca să-și tragă răsuflarea, apoi porni în întâmpinarea lor.

Dar cei trei nu păreau să se grăbească; Rolandsen nici nu-i zărea, nici nu-i auzea. El fluieră și fredonă, de parcă cei trei s-ar fi aflat undeva în pădure, de unde l-ar fi putut observa. În sfârșit îi văzu venind; ținând cont de ora târzie,

mergeau neobrăzat de încet şi nu se grăbeau nicidecum să ajungă acasă. Lunganul Rolandsen se îndreptă spre ei, cu un fir de iarbă în gură şi o rămurică de salcie la butonieră; bărbaţii se salutară când se întâlniră, iar doamnele înclinară din cap.

– Dar sunteţi transpirat tot, spuse Fredrik, unde aţi fost?

Rolandsen răspunse peste umăr:

– Este din cauza anotimpului. Vestesc sosirea primăverii.

Numai de n-ar spune chiar acum o prostie! De-ar reuşi să pară cât se poate de sigur de sine! Ho-ho, cu cât calm şi cu câtă indiferenţă trecuse pe lângă ei; izbutise chiar şi să o măsoare pe Elise din cap până în picioare. Dar de îndată ce dispărură, Rolandsen se strecură în pădure pierzându-şi orice măreţie şi manifestând doar agitaţie şi descurajare. Şi anume, nu din cauza Olgăi, care nu-l interesa deloc; venindu-i în minte broşa, o scoase din buzunar, o rupse în două şi o aruncă. Elise, însă, fiica lui Mack, era înaltă şi brunetă şi când zâmbea îşi arăta puţin dinţii albi... Dumnezeu i-o scosese în cale. Dar ea nu rostise nici un cuvânt; poate că mâine pleca iar acasă. Şi lui nu-i mai rămânea nici o speranţă.

Bine.

În faţa Oficiului Telegrafic îl aştepta Marie van Loos. El îi spusese în repetate rânduri că totul s-a terminat între ei şi că ar fi mai bine ca ea să plece. Ea răspunsese că nu era nevoie să o roage de două ori; rămâi cu bine! Dar iat-o iar aici, aşteptându-l.

– Ţi-am adus punga pentru tutun pe care ţi-am promis-o, spuse ea. Dacă îţi place.

– O pungă pentru tutun? Dar nu întrebuinţez aşa ceva, replică el.

– Bine, atunci nu, spuse ea trăgându-şi înapoi mâna întinsă.

El se stăpâni, ca să o îmblânzească, şi spuse:

– Desigur că nu mie mi-ați promis-o. Gândiți-vă bine. Poate pastorului. Unui om căsătorit.

Ea nu-și dădu seama cât efort îl costase această mică glumă așa că nu se putu abține să nu observe:

– Am întâlnit doamnele; pe ele le urmăreai?

– Și ce vă privește pe dumneavoastră?

– Ove!

– De ce nu părăsiți localitatea? Vedeți foarte bine că nu mai are nici un sens.

– Ba ar avea foarte mult sens, dacă tu nu ai fi o asemenea pramatie și nu ți-ai face mereu de lucru cu alte muieri.

– Vreți neapărat să mă scoateți din sărite? țipă el. Noapte bună!

Marie van Loos strigă după el:

– Grozave lucruri îmi este dat să aud despre tine!

Câtă meschinărie măruntă! În plus, ea nu reușea să înțeleagă suferința din dragoste a unui sărman năpăstuit. Pe scurt: Rolandsen urcă în biroul său, se așeză la telegraf și îl rugă pe un coleg din Rosengaard să-i trimită, la prima ocazie, un butoiaș cu coniac. Oricum, povestea asta fără sfârșit nu avea nici un rost.

7

Elise Mack nu se grăbea de data aceasta. Venise de la Rosengaard numai pentru a-i asigura tatălui ei condiții de viață mai plăcute în perioada pe care el trebuia să o petreacă la fabrică. Dacă ar fi fost după ea, cu siguranță că nu ar fi pus piciorul în acest sat.

O dată cu trecerea timpului, Elise Mack devenise tot mai aristocrată, ea purta rochii roșii, albe și galbene și lumea începuse să i se adreseze cu: stimată domnișoară, deși tatăl ei nu era nici pastor, nici medic. Ea se înălțase deasupra tuturor, ca soarele și stelele.

Elise Mack apăru la Oficiul Telegrafic, ca să expedieze câteva telegrame. Rolandsen nu vorbi decât strictul necesar şi nu comise nici greşeala de a-i face un semn amical cu capul sau de a o întreba cum îi merge. Deci se purtă ireproşabil.

– Aţi scris aici de două ori „pană de struţ". Aşa trebuie să fie?

– De două ori? întrebă ea. Îmi daţi voie să văd? Dumnezeule, într-adevăr, aveţi dreptate. Puteţi să-mi daţi un toc?

În timp ce îşi scotea mănuşa ca să corecteze, ea explică:

– Este către un comerciant din oraş; s-ar fi amuzat, nu glumă. Aşa, e bine acum?

– Da, acum e bine.

– Şi sunteţi încă tot aici, spuse ea rămânând aşezată pe scaun. Vă reîntâlnesc an de an.

Rolandsen ştia foarte bine din ce cauză nu dorea să se mute în altă parte. Exista ceva ce îl lega, an de an, de acest loc.

– Păi, undeva trebuie omul să fie, oricum, replică el.

– V-aţi putea transfera la Rosengaard. Nu ar fi mai bine?

Obrajii ei se colorară uşor; poate că n-ar fi trebuit să spună asta.

– Nu mi se va încredinţa niciodată un Oficiu atât de mare.

– Nu – pentru asta sunteţi încă prea tânăr.

El zâmbi cam jalnic:

– În orice caz, este extrem de amabil din partea dumneavoastră să consideraţi că acesta ar fi motivul.

– Dacă aţi ajunge la Rosengaard – oraşul are o populaţie mai mare. Ambii medici locuiesc lângă Oficiu, şi contabilul şi toţi funcţionarii din prăvălie. Iar la ţărm trag mereu tot felul de pescari ciudaţi sau alţi oameni.

Căpitanul Henriksen de la linia de coastă? se gândi Rolandsen.

De altfel, ce sens ar putea avea aceste amabilităţi din partea ei? Doar el nu era astăzi alt om decât fusese ieri. Ştia

foarte bine că dragostea sa absurdă era lipsită de orice perspective; nu avea nici o îndoială în această privință. Când plecă, ea îi întinse mâna înainte de a-și fi pus iar mănușa. Și când ea coborî scările, el auzi foșnetul rochiei de mătase.

Rolandsen se așează, epuizat și gârbovit, la aparat și transmise telegramele. Dar pieptul îi clocotea de sentimente minunate. Îl pătrunsese căldura mâinii moi și catifelate. Dacă te gândeai mai bine, situația lui nici nu era atât de mizerabilă; de-ar reuși să facă rost de trei sute de taleri, ar putea câștiga bani mulți cu invenția sa. În fond, el era un milionar insolvabil. Dar într-o bună zi tot va găsi o ieșire din impas.

Apăru soția pastorului ca să-i telegrafieze tatălui său. Vizita anterioară îl redresase pe Rolandsen; nu mai avea senzația că este un pierde-vară, simțindu-se egal cu domnii sus-puși; el se întreținu puțin cu stimata doamnă, adresându-i câteva cuvinte politicoase. Ea rămase acolo mai mult decât ar fi fost neapărat necesar și îl invită să treacă pe la casa parohială.

Spre seară o întâlni din nou pe stradă, în dreptul Oficiului Telegrafic; în loc să treacă pe lângă el, ea se opri ca să stea puțin de vorbă. Socotea probabil că așa este bine să facă. altfel nu s-ar fi oprit.

– Parcă știți să cântați la chitară? întrebă ea.

– Da. Dacă ați fi amabilă să așteptați puțin, v-aș demonstra ce știu.

Și Rolandsen intră în casă, să-și ia chitara.

Soția pastorului aștepta. Nici asta nu i se părea a fi ceva nepotrivit, altfel n-ar fi făcut-o.

Rolandsen intonă cântecul despre drăguța și iubitul ei credincios; cântecele nu erau ceva ieșit din comun, dar el avea o voce puternică și frumoasă.

Încercând să o determine pe soția pastorului să stea cu el în mijlocul străzii, Rolandsen urmărea un anumit scop; la această oră era posibil să se mai plimbe și alții pe aici. În

definitiv, se mai întâmplase. Dar dacă doamna ar fi fost grăbită, ea s-ar fi aflat într-o situaţie dificilă; căci trecuse destul de multă vreme şi ei tot acolo erau. Rolandsen nu se exprima ca soţul ei, pastorul; el părea să vină din altă lume; când el rostea frazele minunate, ea îşi căsca ochii mari, ca o fetiţă care asculta o poveste.

– Da, da, Dumnezeu să vă aibă în pază! spuse ea când plecă.

– Asta şi face, replică el.

Ea ezită:

– Sunteţi chiar atât de sigur? Cum aşa?

Avea toate motivele să fie sigur. În orice caz, *El* este, într-adevăr, Dumnezeul tuturor vietăţilor; dar probabil că nu reprezintă ceva deosebit să fii stăpânul animalelor şi al munţilor. De-abia noi, oamenii, îl facem să fie ceea ce este cu adevărat. Deci, de ce să nu ne aibă în paza sa?

Rolandsen afişă o mină foarte mulţumită după această cuvântare admirabilă. Soţia pastorului se va gândi la el după plecare. Ho-ho, nu degeaba făcuse căpşorul acesta de pe umerii săi o mare invenţie.

Sosise coniacul. Rolandsen ridicase personal butoiaşul de la debarcader; nu făcuse nici un ocol, ci îl cărase sub braţ, ziua în amiaza mare, în văzul tuturor. Atât de încurajat se simţea. Urmă o perioadă care îl consolă pe Rolandsen pentru toate necazurile. În unele nopţi domina toate drumurile, golindu-le şi făcându-le impracticabile pentru pescarii străini, care umblau după fete în baza unui drept nescris.

Duminică îşi făcu apariţia la biserică o întreagă echipă de pescari – toţi destul de afumaţi. După liturghie ei hoinăriră pe străzi în loc să se reîntoarcă la corăbiile lor; aveau la ei rachiu, beau şi deveneau tot mai gălăgioşi, molestând trecătorii. Pastorul veni să stea de vorbă cu ei, dar fără nici un succes; mai târziu sosi şi şeful de post care îşi pusese intenţionat pe cap chipiul de la uniformă, cu trese aurite. Văzându-l, câţiva pescari plecară spre corăbiile lor; dar trei dintre ei, printre care lunganul Ulrik, nu voiau

în ruptul capului să se retragă. Să ia aminte toată lumea că ei sunt aici, pe țărm, strigau ei; fetele sunt ale lor. E și Ulrik aici și doar se știe că faima lui se întinde de la insulele Lofoten până sus, în provincia Finnmark. Aveți curajul și apropiați-vă!

Venise o grămadă de flăcăi din sat; aceștia stăteau la marginea drumului sau sub copacii din pădure, în funcție de elanul războinic care îi anima, și se uitau fascinați la lunganul Ulrik care își dădea niște aere nemaipomenite.

– Dar acum trebuie să vă rog să vă întoarceți la corăbiile voastre, spuse șeful de post. Altfel mă obligați să recurg la alte mijloace.

– Du-te frumos acasă, dumneata cu chipiul dumitale! replică Ulrik.

Șeful de post chibzui dacă nu ar fi cazul să cheme câțiva oameni care să-l imobilizeze pe nebunul ăsta.

– Vezi să nu încalci legea! Am chipiul de la uniformă pe cap! spuse șeful de post.

Ulrik și prietenii săi începură să râdă atât de tare încât aproape li se făcu rău, trebuind să se țină cu mâinile de burtă. Un pescar tânăr îndrăzni să se apropie; el primi o lovitură peste cap, fiind maltratat urât de tot.

– Următorul! strigă Ulrik.

– O funie! țipă șeful de post când văzu că începe să curgă sânge. Aduceți careva din voi o funie! Trebuie să-l imobilizăm!

– Câți sunteți? se grozăvi Ulrik. Și cei trei pescari se stricară iarăși de râs.

Dar iată că apăru marele Rolandsen; el se apropie liniștit având o privire destul de sticloasă. Își făcea turul obișnuit pe străzi. Îl salută pe șeful de post și se opri alături de el.

– Uite-l pe Rolandsen! strigă Ulrik. Ia uitați-vă la el, măi băieți!

Șeful de post spuse:

– Nebunul ăsta! Tocmai a umplut de unul de sânge. Dar îl vom imobiliza acum cu o funie.

– Cu o funie?

Şeful de post dădu din cap:

– Nu sunt dispus să mai tolerez aşa ceva.

– Dar e absurd, spuse Rolandsen; ce vreţi să faceţi cu o funie? Lăsaţi-l în seama mea!

Ulrik se apropie, salută iscoditor şi îi arse o lovitură lui Rolandsen. Simţind însă că a dat peste ceva dur şi greu, se retrase, bolborosind mai departe:

– Bună ziua, telegrafistule Rolandsen! Mă adresez ţie cu titulatura completă, ca să ştii cine eşti.

Pentru moment nu se întâmplă nimic. Dar Rolandsen nu voia nicidecum să scape ocazia unei încăierări şi îi era ciudă pe sine însuşi că se lăsa atât de greu scos din liniştea sa şi că nu ripostase imediat, la prima provocare. Trebuia prin urmare să-l contrazică mai întâi pe pescar, ca să nu se potolească gâlceava. Trăncăniră deci amândoi tot felul de prostii, aşa cum obişnuiesc să facă beţivii, grozăvindu-se care mai de care.

Când unul spunea: Ia vino-ncoace să te săpunesc, celălalt răspundea: Ba vino tu, şi te turtesc de încapi într-un plic.

Iar mulţimea care îi înconjura era de părere că amândoi vorbeau cât se poate de bine. Şeful de post observă însă că telegrafistul era tot mai înfierbântat, zâmbind satisfăcut în timp ce vorbea.

Deodată Ulrik îi dădu lui Rolandsen un bobârnac peste nas şi cu aceasta îl dezlănţui. El se apucă de lucru cu mult zel, năpustindu-se asupra pescarului şi prinzându-l de jachetă. Dar mişcarea era greşită. Ţinea acum jacheta în mână şi nu avea nici un sens să-şi reverse furia asupra ei. Făcu deci câteva sărituri, rânjind şi arătându-şi dinţii de plăcere. Şi apoi urmă punctul culminant.

Când Ulrik încercă să-i dea o lovitură cu capul, Rolandsen intui imediat tehnica de luptă a adversarului său. Rolandsen excela însă în altă tehnică: o lovitură puternică cu palma peste bărbie. Asta provoacă o zdruncinătură cumplită

a capului; se învârteşte toată lumea cu tine şi te prăbuşeşti la pământ. Nu se fracturează nimic, nu curge sânge – doar puţin, din nas şi gură. Şi câtva timp rămâi lat şi nemişcat.

Exact aşa îl pocni şi pe lunganul Ulrik; acesta se clătină şi făcu câţiva paşi împleticiţi până pe partea cealaltă a străzii. Apoi picioarele îi cedară şi se îndoiră sub el, ca la un mort, în timp ce totul se învârtea în jurul său. Rolandsen cunoştea limbajul bătăuşilor. Şi acum următorul! strigă el, părând să se simtă atât de bine încât nici nu-şi dădu seama că i se rupsese cămaşa la gât.

„Următorii" erau însă camarazii lui Ulrik care rămăseseră cu gura căscată şi nu se mai ţineau de burtă de atâta râs.

– Sunteţi nişte sugari! ţipă Rolandsen; vreţi să vă pun şi în scutece?

Şeful de post îi sfătui pe cei doi pescari să fie rezonabili; să-şi culeagă de pe jos camaradul şi să-l ducă pe corabie.

– Vă sunt foarte recunoscător, îi spuse el lui Rolandsen.

Nemulţumit că îi vede pe cei trei pescari coborând strada, Rolandsen le strigă:

– Veniţi şi mâine seară! Spargeţi-mi un geam ca să-mi daţi de veste! Pfui, sugari neputincioşi ce sunteţi!

Ca de obicei, el sărea şi acum peste cal, continuând să flecărească şi să se grozăvească.

Spectatorii începură să părăsească locul. Deodată veni o doamnă care se îndreptă spre Rolandsen privindu-l cu ochii strălucitori şi întinzându-i mâna. Era soţia pastorului. Urmărise şi ea tot incidentul.

– A fost într-adevăr colosal, spuse ea. Cred că individul nu va uita această lecţie.

Ea observă cămaşa desfăcută a lui Rolandsen; razele soarelui imprimaseră pe gâtul lui un inel bronzat, dar mai jos pielea rămăsese albă şi netedă.

El îşi strânse cămaşa la gât şi salută. Nu-i displăcea faptul că soţia pastorului se ocupa de el în prezenţa altora;

din care cauză se umflă în pene; era de părere că nu strica să stea puţin de vorbă, în mod amical, cu acest copil. Biata femeie, ce pantofi jalnici avea în picioare; şi nici altfel nu lăsa impresia că ar fi fost alintată cu prea multe mângâieri.

– Păcat de ochii cu care mă priviţi, spuse el.

Asta o făcu să roşească. El o întrebă:

– Simţiţi desigur lipsa oraşului?

– Ba nu, replică ea, şi aici este frumos. Ştiţi ceva, n-aţi putea să mă însoţiţi şi să luaţi masa la noi?

El răspunse că, din păcate, nu este posibil; când eşti de serviciu nu se face nici o deosebire între duminică şi luni. Dar mulţumea, în orice caz, pentru invitaţie.

– Există ceva pentru care îl invidiez pe pastor. Acest ceva sunteţi dumneavoastră.

– Cum aţi spus...?

– Cu tot respectul pe care i-l datorez, nu pot decât să-l invidiez că vă are.

Aşa, acum o spusese! Cu siguranţă că nu existau mulţi oameni care să se priceapă în aşa măsură ca el, să le facă şi altora un pic de bucurie.

– Sunteţi un mucalit, replică ea după ce îşi revenise.

Mergând spre casă, Rolandsen ajunse la concluzia că, în linii generale, putea fi mulţumit de ziua aceasta. Ameţit şi pătruns de euforia victoriei, el trase concluzia că tânăra soţie a pastorului îi acorda destul de multă importanţă; şi în mintea lui se infiripă deodată un plan viclean: ea ar putea să o concedieze pe Marie van Loos, eliberându-l astfel de cătuşele care îl apăsau. Bineînţeles că nu se punea problema ca el să-i ceară pe faţă acest lucru; dar mai existau şi alte posibilităţi. Cine ştie, poate îi va face acest serviciu, din moment ce s-au împrietenit aşa.

8

În timpul nopții, pastorul și soția lui se treziră la auzul unor cântece. Așa ceva nu se mai întâmplase niciodată. Cântecele veneau de jos, din curte. Afară era soare[1]; pescărușii se treziseră și ei; era ora trei dimineața.

– Mi se pare că aud pe cineva cântând, îi strigă pastorul soției sale.

– Da, aici, sub fereastra mea.

Ea ascultă cu atenție. Recunoscu vocea năbădăiosului de Rolandsen și auzi și chitara. Avea într-adevăr tupeu, să cânte despre frumoasa lui fecioară chiar sub fereastra ei. Pe soția pastorului o trecură fiorii de emoție.

Pastorul intră în camera ei și privi pe fereastră.

– Dar după câte văd, este Rolandsen, spuse el încruntându-se. A primit deunăzi un butoiaș cu coniac. Este scandalos omul acesta.

Soția sa era însă de părere că acest mic incident nu trebuia luat în tragic; telegrafistul ăsta minunat se știa bate ca un docher și cânta ca un flăcău plin de har; aducea puțină variație în viața asta monotonă și în destinele mărunte.

– Vrea să fie probabil o serenadă, spuse ea râzând.

– Care sper că nu ți se adresează ție, replică pastorul. Sau poate... ce părere ai?

Mereu trebuia să se enerveze pentru ceva! Ea ripostă:

– Ei, situația nu este chiar atât de gravă. Poate că face și el o glumă! Dar în sinea ei luă hotărârea să nu-i mai facă niciodată ochi dulci lui Rolandsen, pentru a nu-l împinge la asemenea nebunii.

– Culmea! Începe un nou cântec! exclamă pastorul. Se apropie imediat, așa cum era, de fereastră și bătu în geam.

---

[1] Este vorba despre aurora boreală.

Rolandsen își ridică privirile. Dar era chiar pastorul la fereastră, pastorul în carne și oase! Cântecul amuți. Rolandsen păru foarte jenat, ezită o clipă încurcat și apoi părăsi curtea.

Pastorul spuse:

– Bun, pe ăsta l-am alungat! Era foarte mulțumit de faptul că simpla sa apariție avusese acest efect.

– Iar mâine îi trimit o scrisoare, adăugă el; am pus de mult ochii pe el din cauza vieții sale desfrânate.

– Să nu-i spun mai bine eu că nu ne fac plăcere concertele sale nocturne?

Pastorul continuă, fără a ține seama de propunerea soției sale:

– Și apoi merg la el, ca să stăm de vorbă! Spuse asta atât de apăsat, de parcă cine știe ce s-ar fi întâmplat dacă mergea la Rolandsen.

Pastorul se întoarse în camera sa, se culcă și chibzui. Nu mai era dispus să-l cruțe pe nerodul ăsta ușuratic, care dădea așa pe grozavul, destabilizând tot satul cu comportamentul său destrăbălat. Pentru el nu exista nici o deosebire, le scria scrisori tuturor, fără să țină cont de persoană. Știa să se facă respectat și îi va trage o săpuneală acestei comunități tenebroase. Își făcea încă și acum griji din cauza surorii sacristanului său Levion. Nu se cuminți se, din care cauză pastorul voia să-l concedieze pe fratele ei. În plus, se mai adăugase și o altă poveste revoltătoare. Pe Levion îl pedepsise Dumnezeu luându-i nevasta; dar când o ducea la îngropăciune, lui Levion îi veni în minte că îi promisese lui Fredrik Mack un vițel tăiat. Zilele nu mai erau atât de reci, așa încât nu putea conserva mai mult timp carnea; și deoarece drumul era același, el luă cu el și vițelul tăiat. Pastorul află despre întâmplare de la Enok – omul acesta evlavios care suferea de urechi; imediat după înmormântare îl chemă pe Levion la el.

– Nu te mai pot ține ca sacristan, îi spuse pastorul. Casa ta e plină de stricăciune. Tu dormi în timp ce la sora ta vine, noaptea, un bărbat cu care ea păcătuiește.

– Îmi pare rău, răspunse sacristanul. De multe ori nu se poate altfel.

– Şi încă ceva: Îţi duci soţia la groapă şi cari în acelaşi timp cu tine şi un viţel mort. Este ruşinos!

Ţăranul şi pescarul Levion îl privi nedumerit pe pastor, găsind că acesta este nedrept. Răposata sa soţie fusese un om destoinic; ea ar fi fost prima care l-ar fi sfătuit să ducă cu el şi viţelul. Că doar drumul este acelaşi, ar fi spus ea.

– Dacă domnul pastor este chiar atât de meticulos, va găsi cu greu un sacristan mai vrednic decât mine.

– Asta las-o în grija mea, replică pastorul. În orice caz, eşti concediat.

Levion îşi privi pălăria. Fără îndoială, ceea ce i se întâmpla acum era ruşinos; vecinii vor savura ghinionul său.

Pastorul era revoltat.

– Dar pentru Dumnezeu! Nu-ţi poţi determina sora să-l ia de bărbat pe omul acela?

– Domnul Pastor crede că nu am încercat deja să o conving? ripostă Levion. Dar ea nici nu ştie prea bine cine este bărbatul.

Pastorul rămase cu gura căscată:

– Ce nu ştie...? Şi când înţelese, în cele din urmă, despre ce este vorba, încremeni stupefiat. Apoi dădu din cap, spunând scurt:

– După cum ţi-am spus: angajez alt sacristan.

– Şi pe cine anume?

– Ce-i drept, nu te priveşte. Dar probabil că pe Enok.

Ţăranul rămase pe gânduri. Îl cunoştea pe individul acesta; avea încă de încheiat o socoteală cu el.

– Ah, da, Enok! spuse el şi plecă.

Enok era cât se poate de potrivit pentru această funcţie Era un om gânditor, care nu-şi purta nasul pe sus, dimpotrivă, îşi ţinea capul aplecat, fiind o fire meditativă. Se zvonea despre el că afară, pe mare, nu ar fi un camarad pe care să te poţi baza; cică ar fi fost surprins, cu ani în

urmă, trăgând la mal năvodul altuia. Dar probabil că totul se reducea doar la invidie şi calomnie. Aspectul său exterior nu era chiar aristocratic; năframa din jurul urechilor îl cam desfigura. În plus, mai avea obiceiul să-şi sufle nasul astupându-şi mai întâi o nară, pe urmă pe cealaltă, şi asta de câte ori întâlnea pe cineva pe drum. Dar Dumnezeu nu ţinea cont de asemenea manifestări; probabil că acest umil servitor al său, numit Enok, nu avea decât intenţia lăudabilă de a-şi avea nasul curăţat atunci când se întâlnea cu cineva. Când sosea undeva spunea: „Pace!" iar când pleca: „Rămâneţi în pace!" Tot ce făcea era bine chibzuit. Chiar şi cuţitul mare de bucătărie, care îi atârna la brâu, îl purta cu o mină recunoscătoare, de parcă ar fi vrut să spună: „Din păcate, mulţi oameni nu posedă nici măcar un cuţit cu care să poată tăia".

În ultima zi de ofrandă, Enok provocase senzaţie din cauza obolului mare pe care îl dăduse; pusese o bancnotă pe altar. Să fi câştigat chiar atâţia bani în ultima vreme? De parcă o forţă superioară şi-ar fi adăugat obolul la şilingii săi. Enok nu avea datorii la prăvălia lui Mack; peştii atârnaţi pentru uscare erau încă neatinşi; familia sa era bine îmbrăcată. În casa lui domnea disciplina. Fiul său era un model de blândeţe şi de bună purtare. Băiatul pescuise în regiunea insulelor Lofoten; ar fi avut deci dreptul să se întoarcă acasă cu un tatuaj pe braţ reprezentând o ancoră; dar el nu făcuse aşa ceva. Tatăl său îl învăţase, din copilărie, să fie smerit şi cu frica lui Dumnezeu. Este o adevărată binecuvântare să treci prin viaţă liniştit şi cu capul plecat, era de părere Enok...

În timp ce pastorului îi treceau toate acestea prin minte, se făcuse dimineaţă. Zăpăcitul ăsta de Rolandsen îi stricase somnul; prin urmare, pastorul se sculă la ora şase şi descoperi că soţia sa se îmbrăcase în mare linişte şi părăsise deja locuinţa.

Ea trecu în decursul dimineţii pe la telegrafistul Rolandsen şi îi spuse:

– Să nu mai cântaţi în timpul nopţii în faţa casei noas-
tre.

– Recunosc că m-am purtat ca un bezmetic, replică ei. Credeam că în camera aceea doarme Marie van Loos.

– Deci pentru ea aţi cântat?

– Da. Un cântecel modest în zorii zilei.

– Acum este camera mea, spuse soţia pastorului.

– Pe vremea predecesorului dumneavoastră, menajera dormea acolo.

Soţia pastorului nu răspunse nimic. Dar ochii ei îşi pierdu-seră orice strălucire.

– Bine, bine, mulţumesc, spuse ea când plecă; ce-i drept, m-am bucurat să vă ascult; dar să nu mai faceţi aşa ceva.

– Vă promit solemn. Dacă aş fi bănuit... firește că nu aş îndrăzni niciodată...

Rolandsen părea că vrea să intre în pământ de ruşine.

Când sosi acasă, soţia pastorului spuse:

– Chiar că sunt obosită astăzi!

– Nici nu-i de mirare! replică pastorul. N-ai putut dormi din cauza scandalagiului ăsta.

– Ar fi mai bine să o concediem pe menajeră, spuse soţia.

– Pe menajeră?

– Da. Este logodnica lui. Şi cât timp va fi aici, nu vom avea parte de linişte în timpul nopţii.

– Îi trimit astăzi o scrisoare.

– Ar fi mai simplu să plece menajera.

Pastorul se gândi că nu ar fi deloc mai simplu, căci vor avea cheltuieli inutile dacă vor trebui să caute altă menajeră. În plus, Marie van Loos era foarte vrednică; în lipsa ei, toate vor merge anapoda. El îşi amintea de prima perioadă a căsniciei lor, când soţia făcea gospodăria; nu va uita niciodată acei ani.

– Şi pe cine ai vrea să angajăm în locul ei? întrebă el.

Ea replică:

– Aş putea eu face treaba ei.

Dar pastorul începu să râdă sarcastic şi spuse:

– Atât ne-ar mai lipsi!

Soţia sa izbucni însă, supărată şi jignită:

– Dar şi acum a trebuit tot timpul să lucrez cot la cot cu ea în gospodărie. Nu cred că fără menajeră o să am mai mult de lucru.

Pastorul tăcu. N-avea nici un rost să continue discuţia pe tema aceasta, zău că nu!

– Menajera trebuie să rămână aici, spuse el.

Soţia lui era încălţată cu nişte pantofi de ţi se făcea milă văzându-i; înainte de a pleca, el spuse:

– În primul rând trebuie să facem acum rost de o pereche de pantofi noi pentru tine.

– Ah, da, e deja vară, replică ea.

9

Ultimele corăbii din golf erau gata de plecare; perioada de pescuit luase sfârşit. Dar marea era încă plină de scrumbii, mai ales de-a lungul coastei, din care cauză preţul peştelui scădea. Negustorul Mack cumpărase atâtea scrumbii câte reuşise să găsească şi nu auzise încă nimeni ca el să fi rămas dator cu achitarea lor; doar pe pescarii din ultima echipă îi rugase să aştepte până ce va telegrafia la Bergen să i se trimită bani. Iar oamenii începură imediat să colporteze: Aha, este la ananghie!

Dar negustorul Mack deţinea aceeaşi putere ca înainte. Pe lângă celelalte afaceri ale sale, îi promisese soţiei pastorului o brutărie – ei bine, muncitorii sosiseră, se pusese fundamentul, lucrarea progresa. Soţiei pastorului îi făcea o reală plăcere să meargă pe acolo şi să privească cum se înalţă brutăria. În curând urma să înceapă construcţia pro-

priu-zisă şi Mack avea nevoie de alţi muncitori; aceştia fuseseră deja chemaţi telegrafic, spuse el.

Dar acum se trezi şi brutarul din gospodăria şefului de post. Ceea ce nu izbutise să facă scrisoarea pastorului, îi reuşi lui Mack cu fundamentul brutăriei sale. Dacă oamenii vor pâine, să aibă pâine, spuse brutarul. Îşi dădeau însă cu toţii seama că strădaniile bietului om erau zadarnice. Căci va fi strivit de Mack.

În camera sa, Rolandsen confecţionă un afiş ciudat pe care îşi depuse şi semnătura. Îl citi şi reciti de câteva ori găsind că era bine ticluit. Apoi îl vârî în buzunar, îşi luă pălăria şi o apucă pe strada care ducea spre biroul lui Mack de la fabrică.

Rolandsen contase pe plecarea Mariei van Loos, dar ea nici nu se gândea să plece, deoarece soţia pastorului nu o concediase. Rolandsen se înşelase crezând că soţia pastorului îi va face acest serviciu; acum el redeveni rezonabil şi îşi spuse: Să rămânem cu picioarele pe pământ; nu am reuşit să duc pe nimeni de nas.

Şi iată că Rolandsen primise o scrisoare gravă şi dojenitoare de la pastor. El nu încercă să ascundă acest fapt ci îl povesti tuturor. Meritase această scrisoare, spunea el, şi îi făcuse foarte bine; de la prima cuminecătură nu se mai ocupase de el nici un pastor. Da, da, el se simţea chiar obligat să susţină că pastorul ar trebui să mai scrie multe scrisori asemănătoare, redresând cu ele şi pe alţi oameni.

De fapt, nu avea nimeni impresia că Rolandsen ar fi deosebit de redresat, dimpotrivă, el era tot mai adâncit în gânduri, părând să se lupte cu o decizie dificilă. Să o fac sau să nu o fac? murmura el din când în când. Dar după ce fosta lui logodnică, Marie van Loos, îl pândise azi-dimineaţă, făcându-i iar zile fripte din cauza serenadei aceleia tâmpite din curtea parohială, el se despărţise de Marie cu cuvintele semnificative: *O fac!*

Rolandsen intră în biroul lui Mack şi salută. Era treaz de tot. Tatăl şi fiul şedeau la cele două capete ale mesei şi

scriau. Bătrânul Mack îi oferi vizitatorului un scaun, dar Rolandsen nu se aşează.

– Am vrut doar să vă comunic că *eu* sunt cel care a comis spargerea la dumneavoastră, spuse el.

Tatăl şi fiul se holbară la el.

– Fapta nu-mi dă pace, continuă Rolandsen. Şi nu ar fi corect să mai păstrez tăcerea; chiar şi aşa este destul de grav.

– Lasă-ne singuri! spuse bătrânul Mack.

Fredrik părăsi încăperea. Mack întrebă:

– Îţi dai seama ce ai spus?

– *Eu* am comis furtul! strigă Rolandsen cu o voce care se preta nu numai la cântat.

Trecu un timp. Mack clipi din ochi şi chibzui.

– Deci susţii că dumneata ai fost hoţul?

– Da.

Mack chibzui iar. Mintea sa vicleană soluţionase până acum numeroase dileme; era obişnuit să facă aprecieri rapide.

– Îţi vei susţine şi mâine depoziţia?

– Da. Nu vreau să-mi mai ascund fapta. Am primit o scrisoare de la pastor; de atunci sunt un alt om.

Oare Mack îl credea pe telegrafist? Sau se prefăcea doar că îl crede?

– Când ai comis furtul? întrebă el.

Rolandsen precizează în care noapte.

– Şi cum ai procedat?

Rolandsen îi explică în mod amănunţit.

– În casa de bani mai erau şi ceva hârtii lângă bani. Le-ai văzut?

– Da. Mai erau şi ceva hârtii.

– Ai luat una din ele. Unde este?

– O hârtie? Nu, n-am luat-o.

– Era o poliţă de asigurare pe viaţă.

– Ah, da, într-adevăr! Îmi amintesc acum. Din păcate am ars-o.

– Aşa deci, ai ars-o? N-a fost deloc înţelept din partea dumitale; am pierdut multă vreme ca să obţin una nouă.

Rolandsen spuse:

– Eram atât de agitat încât gândurile îmi erau răvăşite. Vă rog să mă iertaţi pentru toate.

– Dar mai era acolo şi o casetă cu mai multe mii de taleri; de ce nu ai luat-o pe aceea?

– Nu am observat-o.

Mack îşi formase deja o părere. Indiferent dacă telegrafistul comisese sau nu furtul, – pentru Mack tocmai *el* reprezenta cel mai bun spărgător pe care şi l-ar fi putut imagina. Cu siguranţă că el nu va trece sub tăcere această faptă, dimpotrivă, se părea că intenţionează să bată toba peste tot. Ultimele echipe de pescari din golf vor prelua noutatea răspândind-o la negustorii de pe toată întinderea coastei. Mack era salvat.

– Nu am auzit până acum ca dumneata să mai fi băgat mâna pe undeva... vreau să spun: să fi comis fapte asemănătoare, spuse el.

– În nici un caz la pescari! replică Rolandsen. El nu obişnuia să scoată ouă din cuiburile mărunte. Prefera să atace banca.

Aşa îi trebuia lui Mack! El nu putu decât să îngaime oftând:

– Dar tocmai pe *mine* să mă furi!

Rolandsen ripostă:

– Băusem înainte, ca să-mi fac curaj. Din păcate, fapta a fost comisă în stare de ebrietate.

Nu era chiar imposibil ca spovedania să fie sinceră. Bezmeticul ăsta de telegrafist ducea o viaţă desfrânată şi nu câştiga mulţi bani; iar coniacul din Rosengaard costa şi el ceva.

– Regret, dar trebuie să vă mai mărturisesc ceva, spuse Rolandsen. Nu vă pot restitui banii.

Mack afişă o mină plină de indiferenţă.

– Nu are nici o importanţă, răspunse el. Mă supără doar că m-ai băgat în gura lumii, pe mine şi familia mea.

– Intenţionez să repar acest lucru.

– Dar cum?

– Voi scoate afişul pus de dumneavoastră pe gardul curţii parohiale şi-l înlocuiesc cu unul făcut de mine.

Iată încă o dovadă cât de nesăbuit era individul ăsta.

– Nu, nu pretind aşa ceva, spuse Mack. Bietul de dumneata o să trebuiască şi fără asta să suporţi consecinţele. Dar dă-mi şi o declaraţie scrisă. Şi Mack arătă cu capul spre scaunul pe care şezuse Fredrik.

În timp ce Rolandsen îşi scria declaraţia, Mack medita. Toată afacerea asta luase, în mod neaşteptat, o întorsătură favorabilă. Este drept că îl va costa ceva, dar nu-i părea rău de bani; faima sa se va răspândi în toată regiunea.

Mack citi declaraţia şi spuse:

– Da, îmi ajunge atât. Bineînţeles, nu intenţionez să fac uz de ea.

– Aveţi libertatea să procedaţi cum credeţi de cuviinţă, replică Rolandsen.

– Nu voi povesti nimănui nici despre această discuţie a noastră. Rămâne totul între noi doi.

– În schimb voi povesti *eu*, răspunse Rolandsen. Pastorul spune foarte clar în scrisoarea sa că trebuie să-ţi mărturiseşti păcatele.

Mack descuie casa de bani şi scoase câteva bancnote. Putea acum arăta cine era. Şi nu ştia nimeni că jos, în golf, o corabie cu pescari veniţi din alte ţinuturi aştepta să primească tocmai aceşti bani, fără de care nu voia să se întoarcă acasă.

Mack numără patru sute de taleri şi spuse:

– Nu vreau să te jignesc, dar am obiceiul să mă ţin de cuvânt. Aceşti patru sute de taleri îţi aparţin.

Rolandsen se îndreptă spre uşă.

– Merit tot dispreţul dumneavoastră! spuse el.

– Dispreţul meu! exclamă Mack. Vreau să-ţi spun ceva...

– Generozitatea dumneavoastră mă rușinează. Nu pretindeți să-mi primesc pedeapsa. Dimpotrivă, mă mai și răsplătiți.

Dar Mack nu se putea lăuda cu o pierdere de doar două sute de taleri furați; recompensa acordată hoțului trebuia să fie de două ori mai mare, pentru ca toată afacerea să apară în adevărata ei splendoare. Mack spuse:

– Ești de acum un om nenorocit, Rolandsen, îți pierzi slujba. Pentru mine banii aceștia nu reprezintă o avere, dar dumitale îți pot fi de folos în prima perioadă. Te rog să nu uiți acest lucru.

– Nu, nu pot, spuse Rolandsen.

Mack luă atunci bancnotele și le vârî în buzunarul hainei lui Rolandsen.

– În cazul acesta, considerați-i, cel puțin, doar ca un împrumut, îl rugă Rolandsen.

Iar acest rege al negustorilor, cu un comportament atât de cavaleresc, acceptă, spunând:

– Bun! Ca un împrumut! Deși știa foarte bine că nu va mai revedea niciodată acești bani.

Rolandsen se chirci, de parcă ar fi cărat în spinare cea mai grea povară din viața sa. Îți făcea de-a dreptul rău să-l privești.

– Dar acum dă-ți silința să te întorci pe calea cea bună! spuse Mack încurajându-l. Nu înseamnă că pasul acesta greșit este ireversibil.

Rolandsen mulțumi, smerit, pentru toate și plecă.

– Sunt un hoț! spuse el când trecu pe lângă muncitoarele de la fabrică, destăinuindu-le și lor că el comisese furtul.

Apoi se îndreptă spre casa parohială. Acolo scoase afișul pus de Mack și îl fixă pe al lui. Pe acesta scria că el, Rolandsen, era hoțul, și nimeni altcineva. Mâine este duminică; o să treacă mulți enoriași pe lângă afiș.

10

Rolandsen dădea într-adevăr impresia că o apucase pe calea cea bună. După ce întreaga comunitate luase la cunoştinţă conţinutul afişului, el se ţinu la distanţă, evitând orice contacte cu alţi oameni. Părea un gest de reconciliere, care dovedea că telegrafistul ratat nu persista orbeşte în viciile sale. Realitatea era însă că Rolandsen nu mai avea timp să cutreiere, inactiv, străzile; el desfăşura, în timpul nopţii, o activitate febrilă în odaia sa. Avea acolo o mulţime de sticle, mai mari şi mai mici, de medicamente, pline cu mostre pe care voia să le ambaleze în lădiţe şi să le trimită în toate părţile. Şi aparatul de telegrafiat funcţiona de dimineaţă până seara. Rolandsen voia să termine totul înainte de a fi dat afară din serviciu.

Ruşinea lui Rolandsen deveni publică şi în casa parohială şi toată lumea o compătimea pe Marie van Loos pentru că avea un asemenea logodnic. Pastorul o chemă în biroul său şi îi vorbi multă vreme, cu toată blândeţea.

Marie van Loos nu trebuia să se mai cramponeze de telegrafist; să meargă de îndată la el şi să rupă logodna.

Ea îl găsi pe Rolandsen abătut şi necăjit; dar nu se lăsă impresionată.

– Frumoase lucruri mai faci! spuse ea.

– Speram să veniţi, ca să-mi daţi posibilitatea de a vă cere iertare.

– Iertare? Ce tot vorbeşti! Un lucru însă vreau să-ţi spun, Ove; la început am fost ca lovită în moalele capului când am aflat totul. Şi n-aş mai vrea să am de-a face cu tine cât trăiesc. În fond, eu nu sunt nici hoaţă, nici escroacă, am fost totdeauna un om cinstit. Şi nu te-am avertizat tot timpul? Dar mi-ai nesocotit sfaturile. Oare se cuvine ca un bărbat logodit să meargă la alte muieri ca să se bage sub pielea lor? Iar după aceea furi banii oamenilor şi trebuie să recunoşti public acest lucru printr-un afiş pus pe gard! Îmi

este atât de ruşine încât nici nu ştiu ce să mai fac, nu mă mai pot controla. Ţineţi gura, te cunosc prea bine, n-ai ce altceva să spui şi te încăpăţânezi în continuare să strigi ura! Dragostea mea pentru tine a fost sinceră, dar tu te-ai purtat ca un ticălos cu mine şi mi-ai stricat viaţa cu furtişagul tău. Abţine-te de la orice comentariu, ar fi inutil. Har Domnului, ştie toată lumea cum m-ai ademenit şi cum ai abuzat de mine. Pastorul m-a sfătuit să părăsesc neîntârziat comuna, deşi el are mare nevoie de mine. Nu încerca acum să te eschivezi, Ove; căci eşti un mare păcătos în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor şi, spus pe şleau, eşti o lepădătură. Iar dacă îţi spun încă pe nume, asta nu înseamnă nimic; să nu-ţi imaginezi cumva că aş vrea să ne împăcăm. Căci nu ne mai cunoaştem, şi nu o să te mai tutuiesc pentru nimic în lume. Ştiu foarte bine că nimeni nu ar fi putut face pentru tine mai mult decât am făcut eu; dar tu ai fost atât de uşuratic faţă de mine încât ai depăşit orice măsură şi ai abuzat tot timpul de mine. Din păcate, am avut şi eu partea mea de vină, deoarece ţi-am trecut totdeauna toate cu vederea şi nu ţi-am deschis ochii.

Rolandsen stătea în faţa ei, ca un nenorocit, fără să se poată apăra. El nu o văzuse încă niciodată pe Marie atât de tulburată ca acum. Fapta lui o zdruncinase până în străfundul sufletului. Când tăcu, ea era epuizată.

– Mă voi cuminţi, spuse el.

– Tu? Să te cuminţeşti? ripostă ea râzând sarcastic. În afară de aceasta, nici n-ar mai folosi la nimic. Nu poţi trece cu buretele peste fapta ta şi, deoarece eu mă trag dintr-o familie onorabilă, nu vreau să mă murdăresc menţinând legătura cu tine. Îţi spun pe şleau. Poimâine plec cu pachebotul; dar nu vreau să cobori la debarcader ca să-ţi iei rămas-bun de la mine; şi pastorul este de aceeaşi părere. Îmi iau acum rămas-bun pentru totdeauna de la tine. Şi îţi mulţumesc pentru orele frumoase pe care le-am petrecut împreună; la cele urâte refuz să mă mai gândesc acum.

Ea se răsuci, hotărâtă, pe călcâie şi plecă. Apoi mai spuse:

– Poţi să urci în pădure, mai sus de debarcader şi să-mi faci semn de acolo, dacă vrei neapărat. Îmi este indiferent.

– Dă-mi măcar mâna! spuse el.

– Nu! Ştii mai bine ca mine ce-ai făcut cu mâna aceasta dreaptă.

Rolandsen coborî privirile.

– Dar nu vrei să ne scriem? Măcar câteva cuvinte...

– Pentru nimic în lume! Eu nu scriu. Ai cobit de atâtea ori, cum că vrei să rupem relaţia; şi acum îţi sunt iar bună? Locuiesc la Bergen, la tatăl meu, dacă scrii; dar eu nu te rog să o faci.

Urcând scările spre camera sa, Rolandsen avea senzaţia foarte clară că nu mai este logodit. Ciudat, se gândi el, n-a trecut decât o secundă de atunci.

Urmă o zi de lucru plină şi cu spor; voia să împacheteze ultimele mostre, pentru ca să le expedieze cu pachebotul de poimâine; şi apoi mai trebuia şi să-şi strângă lucrurile în vederea mutării; căci atotputernicul inspector de la Oficiul Telegrafic era pe drum.

Bineînţeles că Rolandsen urma să fie concediat fără preaviz. Ce-i drept, în probleme de serviciu nu avea nimeni ce să-i reproşeze; iar negustorul Mack, care putea orice, îl va cruţa cu siguranţă; dar dreptatea trebuia să-şi urmeze cursul.

Ogoarele erau înverzite, pădurea înfrunzită şi nopţile blânde. Golful era părăsit, deoarece plecaseră toate echipele de pescari; chiar şi cuterul lui Mack se îndrepta spre sud cu scrumbiile sale. Venise vara.

Vremea fiind atât de frumoasă, duminica veneau mulţi credincioşi la biserică; mişuna de oameni pe apă şi pe uscat. Veniseră şi pescari din Bergen şi Haugesund; ei îşi ancoraseră iolele de stânci şi îşi uscau peştele. Îi cunoştea toată lumea, fiindcă ei reveneau an de an. La biserică apăreau în straie de sărbătoare; purtau lanţuri de ceas,

împletite din păr, peste cămăşile de bumbac, iar unii aveau chiar inele de aur în urechi, dând o notă de pitoresc grupului de enoriaşi. Dar circula şi zvonul despre un regretabil incendiu în pădure, într-o porţiune puţin mai îndepărtată de fiord, aşa încât arşiţa verii nu avea doar efecte benefice.

Enok îşi luase slujba în primire, devenind sacristanul pastorului şi îndeplinindu-şi obligaţiile cu multă seriozitate, temeinicie, şi cu năframa în jurul urechilor. Tineretul îşi bătea joc de înfăţişarea lui, care pe oamenii mai în vârstă îi scandaliza: în fond, uşa altarului era profanată de către o maimuţă, se plângeau ei pastorului. Oare Enok nu-şi putea înfunda vată în urechi? Dar Enok răspunse că nu se putea lipsi de năframă din cauza durerilor care îi sfredeleau capul. Levion, sacristanul concediat, se mulţumea însă să râdă răutăcios de urmaşul său, Enok, spunând că acesta transpira probabil din greu sub o asemenea năframă legată în jurul urechilor.

De când fusese concediat, pierde-vară ăsta de Levion nu făcea altceva decât să-l urmărească peste tot pe Enok cu invidia sa. De câte ori ieşea noaptea la pescuit cambule, el se posta exact pe acea porţiune de mal care i-ar fi revenit, de drept, lui Enok. Şi dacă avea nevoie de o vâslă nouă sau de un căuş, cu siguranţă că lua lemnul necesar din pădurea de pini a lui Enok, de jos, de lângă mare. Nu-l scăpa din ochi pe Enok nici măcar pentru o clipă...

În curând se răspândi vestea că Marie van Loos stricase logodna şi va renunţa la slujba ei de la pastor, din cauza ruşinii. Negustorului Mack i se făcu milă de telegrafistul părăsit de toţi şi se decise să încerce să refacă relaţia. El smulse cu mâna sa afişul de pe gard şi declară că acesta fusese lipit acolo contra voinţei lui. Apoi se duse la parohie. Mack îşi putea permite să fie mărinimos; aflase deja că modul în care îl tratase pe hoţ făcuse o impresie colosală. Toată lumea îl saluta acum la fel de deferent ca înainte, ba i se arăta chiar mai mult respect ca niciodată. Oricum ar fi, exista totuşi *un singur* Mack pe toată coasta!

Dar vizita lui în casa parohială se soldă fără nici un rezultat. Ce-i drept, Marie van Loos plânse de emoție, văzând că Mack vine personal la ea; dar nu o putea nimeni determina să se împace iar cu Rolandsen – pentru nimic în lume! Mack rămase cu impresia că pastorul era cel care o incita în dârzenia ei.

Menajera coborî la debarcader însoțită de pastor și de soția acestuia. Amândoi îi urară călătorie bună și rămaseră acolo până când ea se îmbarcă.

– Doamne Dumnezeule, cu siguranță că el este acum sus în pădure și regretă ce a făcut, spuse Marie van Loos scoțându-și batista.

Barca se desprinse de țărm și se îndepărtă în lovituri lungi de vâsle.

– Iată-l! strigă menajera ridicându-se pe jumătate, de parcă ar fi vrut s-o ia, prin apă, spre țărm. Apoi ea începu să facă semne disperate cu mâna, uitându-se în sus, spre pădure. Dar barca dispăru după promontoriu.

Rolandsen se îndreptă spre casă, mergând prin pădure, așa cum obișnuia în ultima vreme; el ieșea în stradă abia după ce trecea de casa parohială. Da, expediase toate mostrele de clei; trebuia doar să aștepte rezultatul. Nu va mai dura mult. El era atât de bine dispus, încât trosni din degete.

Puțin mai încolo o zări pe Olga, fiica paracliserului, șezând pe un bolovan de la marginea drumului. Oare ce căuta aici? Rolandsen își spuse: Probabil vine de la negustor și așteaptă pe cineva. La scurt timp după aceea apăru și Elise Mack. Ia te uită, cele două deveniseră nedespărțite? Și Elise Mack se așeză, părând să aștepte. De fapt, le-am putea delecta puțin pe doamne afișând o mină spășită, îi trecu lui Rolandsen prin minte și el dispăru în pădure. Fetele auziră crengile uscate trosnind sub picioarele lui. Acum am putea ieși iar în stradă, se gândi el, căci nu este nevoie de prea multă delectare. Și părăsi pădurea.

Dar nu era chiar atât de ușor să dai ochii cu Elise Mack. Inima îi bătea puternic, îl luă cu fierbințeală și se

opri în loc. Nici mai demult nu avusese trecere la ea; iar acum se mai adăugase şi delictul ăsta al lui. Se retrase iar în pădure, mergând cu spatele. De-ar trece o dată de luminiş.

Porţiunea cu crengi uscate se termină şi urmă stufărişul. El sări repede peste tufişuri încercând să o ia la fugă. Deodată se opri. De ce dracu ţopăia pe aici? Nu era el Ove Rolandsen? Marele Rolandsen? Reveni, încăpăţânat, la porţiunea defrişată şi călcă crengile uscate în picioare, ca să trosnească.

Când ajunse iar în stradă, văzu că doamnele erau tot acolo. Ele stăteau de vorbă, iar Elise scormonea pământul cu vârful umbrelei. Rolandsen se opri în loc. Cei mai precauţi oameni sunt totdeauna cei temerari. Dar sunt un pungaş, îşi spuse el; cum pot să fiu atât de impertinent încât să mă arăt? Oare ar fi cazul să salut, ca să le oblig pe doamne să încline din cap? Şi el dispăru din nou în pădure. Ce nerod sentimental era încă! Nu avea destule alte griji? Câteva luni... şi va fi un domn bogat. S-o ia dracu de dragoste! Şi porni spre casă.

Aş paria că sunt tot acolo. El îşi întoarse capul şi se uită înapoi. Venise şi Fredrik; se îndreptau toţi trei spre locul unde se afla Rolandsen. Acesta alergă înapoi, cu inima bătându-i până în gât. De nu l-ar fi zărit! Cei trei se opriră şi Rolandsen îl auzi pe Fredrik spunând:

– Pst! Cred că aud ceva!

– Cred că nu e nimic, replică Elise.

Spune intenţionat aşa, se gândi Rolandsen, fiindcă m-a observat! Îl trecură fiori. Natural că el era un „nimic" – încă!

Dar aşteptaţi câteva săptămâni! Şi, în fond, ea ce mare lucru era? Fiica cunoscutului Mack din Rosengaard – atât şi nimic mai mult! Odihniţi-vă în pace!

Pe acoperişul Oficiului Telegrafic se înălţa o tijă metalică de care era fixată o giruetă reprezentând un cocoş. Rolandsen se întoarse acasă, urcă pe acoperiş şi îndoi în aşa fel stinghia încât cocoşul să stea ridicat, de parcă ar fi cântat. Aşa să rămână! Era dreptul cocoşilor să cânte!

11

Urmara zile de trândăvie pentru oameni; în nopţile de vară ei mai pescuiau uneori ţărmul comunei, dar doar ca să le treacă timpul. Cerealele şi cartofii se coceau, iar iarba unduia în adierea vântului; butoaiele erau pline cu scrumbii, vacile şi caprele dădeau lapte din belşug, rămânând, totuşi, grase. Mack şi fiica sa, Elise, plecaseră acasă, iar Fredrik era din nou stăpân absolut în prăvălie şi fabrică. Dar el le administra destul de prost, fiind chinuit de nostalgia mării şi lipsit de un interes deosebit pentru preocupările legate de viaţa de pe uscat. Căpitanul Henriksen de la linia de coastă îi promisese pe jumătate să-i facă rost de un post de cârmaci pe vaporul său; dar planul nu părea să se materializeze. Se ridica întrebarea dacă bătrânul Mack era în stare să-i cumpere fiului său un vas propriu. Ce-i drept, el sugera că da şi vorbea adeseori despre asta, dar Fredrik îşi dădea seama că era imposibil. Fredrik ştia foarte bine cum stăteau lucrurile. El nu avea aproape nimic din temperamentul unui marinar, fiind un tânăr echilibrat şi chibzuit, care în viaţa de toate zilele nu făcea decât atât cât era absolut necesar. În această privinţă semăna cu mama sa, nefiind un Maçk autentic. Dar, în fond, aşa trebuia să fii, dacă voiai să treci cu succes prin lumea aceasta: să nu faci prea mult, mai degrabă mai puţin, – era suficient şi atât. Căci uite ce păţise Rolandsen, acest nerod temerar care sărea mereu peste cal: a devenit un pungaş şi, în cele din urmă, a fost dat afară din serviciu. Acum îşi purta peste tot conştiinţa încărcată, îmbrăcat în haine jerpelite şi reuşind cu greu să se aciuieze într-o odăiţă închiriată de la Börre, omul care călca foalele orgii din biserică. Aici ajunsese Ove Rolandsen! Börre va fi fost, în dreptul său, un om cumsecade, dar era sărăntocul sărăntocilor; în barca sa se găseau cele mai puţine scrumbii. Şi deoarece mai avea şi o fiică gheboasă, pe Pernille, casa sa nu se bucura de mare vază. Nici un om de condiţie mai bună nu locuia la el.

Se zicea că Rolandsen şi-ar fi putut păstra slujba, dacă s-ar fi arătat mai spăşit în faţa inspectorului de la Oficiul Telegrafic. Dar, convins că va fi concediat, Rolandsen nici măcar nu-i dăduse inspectorului ocazia de a fi mărinimos. Iar mediatorul, adică bătrânul Mack, nu mai era aici.

Doar pastorul era mulţumit de Rolandsen.

– Am auzit că nu mai bea atât, spunea el. Consider deci că nu este definitiv pierdut. A admis şi el că scrisorile mele l-au determinat să-şi recunoască fapta. Mai ai câteodată şi satisfacţii în activitatea ta.

Veniră şi Sânzienele. Seara se aprinseră focurile pe toate culmile; pescarii tineri se adunară în jurul rugurilor şi satul răsuna de sunetul armonicilor şi viorilor. Pe cât posibil, focurile trebuiau să ardă mocnit, nu cu vâlvătaie mare; aşa era frumos. De aceea, ele erau alimentate cu muşchi umed şi ienupăr, după care fumul se înălţa gros şi parfumat, în văzduh.

Rolandsen era suficient de nesimţit ca să participe şi el la această sărbătoare populară; se aşezase pe o stâncă înaltă, cu chitara în braţe şi cânta de răsuna toată valea. Când coborî la rugul aprins, văzură cu toţii că el era beat criţă şi făcea pe grozavul. Nu se schimbase, deci, câtuşi de puţin.

Apăru şi Olga jos, în stradă. Nu intenţiona, de fapt, să se oprească aici, era doar în trecere. Firește că ar fi putut să o ia şi pe alt drum, dar Olga era atât de tânără, iar melodiile intonate la armonică o atrăgeau; nările ei vibrau, se simţea învăluită de o senzaţie de fericire, căci era îndrăgostită. Fusese la prăvălie în cursul zilei, iar Fredrik Mack făcuse nişte aluzii care, deşi precaute, erau atât de transparente, încât ea trebuise să le înţeleagă. Cine ştie, poate făcea şi el, întocmai ca ea, o plimbare în această seară.

Ea o întâlni pe soţia pastorului. Îşi continuară drumul împreună, întreţinându-se despre nimeni altcineva decât despre Fredrik Mack. El era stăpânul satului; chiar şi inima

soției pastorului bătea în taină pentru el; era atât de simpatic și cumpătat și ținea pasul cu vremea. În cele din urmă, soția pastorului observă că Olga mergea rușinată alături de ea așa că o întrebă:

– Ești atât de tăcută, fetițo, te-ai îndrăgostit cumva de tânărul Mack?

– Da, șopti Olga izbucnind în lacrimi.

Soția pastorului se opri în loc.

– Olga, Olga! Dar el... te place și el?

– Cred că da.

Ochii soției pastorului își pierdură iar strălucirea și se ațintiră în gol.

– Da, da, spuse ea zâmbind; Dumnezeu să te binecuvânteze! Fii atentă, să știi că din toată povestea asta iese ceva! Și ea îi arătă Olgăi și mai multă căldură.

Când cele două doamne sosiră la curtea parohială, îl găsiră pe pastor alergând agitat de colo-colo. Un incendiu în pădure! strigă el. Am văzut flăcările, de la fereastra mea! Și el aduse securi și topoare, chemă niște oameni și se urcă cu ei în barca sa de lângă debarcader. Ardea în pădurea lui Enok.

Levion, sacristanul concediat, ajunsese la locul incendiului înaintea pastorului și a oamenilor săi. Levion se întorcea de la pescuit cambule; se oprise, ca de obicei, la marginea pădurii lui Enok și preparase un pește. Îndreptându-se spre casă, zărise o flăcăruie luminoasă înălțându-se din pădure și devenind tot mai mare. El dădu din cap, de parcă ar fi știut ce înseamnă această flacără. Văzând lângă debarcaderul pastorului o ceată de oameni agitați, își dădu seama că veneau deja ajutoare; el își întoarse imediat barca și porni înapoi, ca să ajungă primul la fața locului. Era frumos din partea lui Levion că dădea uitării supărarea veche și sărea în ajutorul dușmanului său.

Levion trase barca la țărm și urcă în pădure, de unde se auzea focul trosnind. Dar el nu se grăbea, uitându-se atent în jur la fiecare pas pe care îl făcea; imediat după

aceea îl zări pe Enok, care venea alergând în mare grabă. Levion fu cuprins de o stare de încordare puternică; se ascunse în spatele unei stânci stând la pândă. Enok se apropie şi se îndreptă ţintă spre un loc anumit, fără să se uite nici la stânga nici la dreapta, ci doar înainte. Îşi observase oare duşmanul? Când Enok ajunse în imediata lui apropiere, Levion scoase un strigăt. Enok tresări şi se opri. Confuz, el zâmbi spunând:

– Arde, din păcate. O nenorocire!

Celălalt prinse curaj şi replică:

– E un semn de la Dumnezeu!

Enok se încruntă:

– Dar ce cauţi aici? întrebă el.

Toată ura acumulată în Levion izbucni acum şi el spuse:

– Ho-ho, o să ţi se înfierbânte urechile sub năframă.

– Pleacă de aici! replică Enok. Probabil că tu ai pus focul.

Levion nu se urni din loc. Enok, însă, îşi pusese ochii exact pe porţiunea de stâncă pe care se postase Levion.

– Fereşte! strigă Levion. Ţi-ai pierdut deja o ureche, urmează acum cealaltă!

– Să pleci de aici, îţi spun! ripostă Enok încercând să-l împingă la o parte.

Levion scrâşni din dinţi, turbat de furie.

– Ai uitat probabil cum ai tras năvodul meu la ţărm şi cum ţi-am rupt urechea?

Şi aşa ieşi la iveală din ce cauză purta Enok năframă; el avea doar o ureche. Cei doi vecini se încăieraseră odată şi aveau, amândoi, toate motivele să păstreze tăcerea asupra acestei întâmplări.

– Eşti pe jumătate un ucigaş, spuse Enok.

Se auzi zgomotul făcut de barca pastorului care trăgea la ţărm; din direcţia cealaltă se apropia tot mai mult trosnetul focului. Enok se învârtea şi se răsucea, încercând să-l împingă la o parte pe Levion; îşi scoase cuţitul de bucătărie: în fond, de ce avea omul un obiect atât de grozav la el?

Levion îşi rostogoli ochii strigând:

– Încearcă numai să-mi arăţi cuţitul – sosesc şi alţi oameni. Iată-i!

Enok băgă iar cuţitul în buzunar.

– Ce naiba cauţi tocmai aici? Cară-te o dată! spuse el.

– Dar tu ce cauţi aici?

– Nu te priveşte! Trebuie să întreprind ceva; am ascuns aici ceva... Şi acum vine focul ...

Dar Levion nu voia să se îndepărteze nici cu un centimetru. Apăru pastorul; îi va auzi cum se ceartă; dar ce-i mai păsa lui Levion de pastor?

Barca acostă şi bărbaţii urcară în grabă, înarmaţi cu securi şi topoare; pastorul salută scurt şi spuse:

– Focurile astea de Sânziene sunt o adevărată pacoste; scânteile zboară în toate direcţiile. Unde să începem, Enok?

Enok însă era ca scos din minţi; pastorul îl apucă de braţ, trăgându-l la o parte, astfel încât el trebui să-i dea drumul lui Levion.

– De unde bate vântul? întrebă pastorul. Hai, arată-ne unde să săpăm şanţul!

Dar Enok stătea ca pe spini, nevoind să-l scape din ochi pe Levion, şi-i dădea pastorului răspunsuri anapoda.

– Nu te lăsa doborât de nenorocire! spuse pastorul. Linişteşte-te! Trebuie să stingem focul! Şi el îl prinse iar pe Enok de braţ.

Câţiva curioşi se îndreptară spre porţiunea incendiată şi începură, din proprie iniţiativă, să sape un şanţ. Levion nu se urnise încă din loc şi gâfâia; el împinse cu piciorul o placă de piatră de lângă stâncă. Sunt sigur că Enok nu a ascuns nimic, a vrut doar să mă ducă de nas, îşi zise el, privind cu atenţie în jos. Când scormoni puţin pământul de sub placă, ieşi la iveală o năframă. Aceasta îi aparţinea lui Enok, o purtase mai demult în jurul capului; Levion o ridică; era o legăturică. El o desfăcu. În ea erau bani, mulţi bani, bancnote! Şi între bancnote un document mare din

hârtie albă. Levion fu cuprins de curiozitate. Bani furaţi! îi trecu prin minte. El desfăcu hârtia şi începu să silabisească.

În clipa aceasta privirile lui Enok se opriră asupra sa; scoase un ţipăt răguşit, se smulse de lângă pastor şi se repezi la Levion, cu cuţitul în mână.

– Enok, Enok! strigă pastorul încercând să-l ajungă.

– *El* este hoţul! exclamă Levion.

Preotul îşi zise: Cred că incendiul i-a răvăşit minţile lui Enok, de nu se mai poate stăpâni.

– Aruncă cuţitul! îi strigă el.

Levion repetă:

– Iată hoţul care l-a furat pe Mack!

– Ce înseamnă asta? întrebă pastorul perplex.

Enok se repezi la duşmanul său, ca să-i smulgă legăturica.

– Asta o predau pastorului! strigă Levion. Să vadă domnul pastor ce fel de sacristan are.

Enok se prăbuşi lângă un copac. Faţa sa era cenuşie. Pastorul nu pricepea nicidecum ce este cu aceste bancnote, cu năframa şi cu documentul.

– Le-am găsit aici, spuse Levion tremurând din toate mădularele. Le-a ascuns sub o placă de piatră. Pe hârtie stă numele lui Mack.

Pastorul începu să citească. Era tot mai descumpănit; el se uită la Enok şi întrebă:

– Nu este poliţa de asigurare care i-a dispărut lui Mack?

– Ba da, şi banii care i-au dispărut, spuse Levion.

Enok îşi reveni:

– Înseamnă că *tu* le-ai pus acolo, spuse el.

Trosnetul flăcărilor se apropia; dogoarea se înteţea în jurul celor trei bărbaţi, dar ei nu se clintiră din loc.

– Nu ştiu nimic, repetă Enok. Probabil că Levion a vrut să-mi întindă o cursă.

– Sunt două sute de taleri, replică Levion; am dispus eu vreodată, în viaţa mea, de două sute de taleri? Dar nă-

frama asta? Nu ţie îţi aparţine? Nu tu ai purtat-o înfăşurată în jurul urechilor?

– Da, într-adevăr, nu este năframa ta? întrebă şi pastorul.

Enok nu răspunse nimic.

Pastorul numără banii.

– Dar nu sunt două sute de taleri, constată el.

– A cheltuit deja din ei, replică Levion.

Enok rămăsese nemişcat, respirând greu. El repeta întruna:

– Nu ştiu nimic! Dar tu, Levion, o să mă ţii minte!

Pastorul avea senzaţia că totul se învârteşte în jurul său. Dacă Enok era hoţul, însemna că telegrafistul Rolandsen se folosise de scrisoarea sa doar pentru ca să joace o festă. Dar din ce cauză?

Căldura devenea insuportabilă. Cei trei bărbaţi coborâră la ţărm, fiind ajunşi din urmă de foc. Ei trebuiră să urce în barcă şi să se îndepărteze de ţărm.

– În orice caz, este poliţa de asigurare a lui Mack, spuse pastorul. Vom raporta totul. Vâsleşte înapoi, Levion!

Enok nu era bun de nimic. Stătea ghemuit, cu ochii aţintiţi în gol.

– Da, raportăm, spuse el, sunt de acord.

Pastorul întrebă abătut:

– Chiar eşti de acord? Apoi închise, fără să vrea, ochii, îngrozit de toată afacerea.

Hapsânul ăsta de Enok fusese prea prost. Păstrase o poliţă de asigurare din care nu pricepea nimic! Aceasta avea pe ea multe ştampile şi se referea la o sumă mare de bani; el crezuse că va reuşi, poate, să o preschimbe în bani, eventual mai târziu, în altă localitate. În orice caz, avusese impresia că ar fi mai bine să nu arunce hârtia.

Pastorul îşi întoarse capul şi se uită înapoi, să vadă ce se întâmplă cu focul. În pădure activitatea era în toi, se doborau copaci; un şanţ lat se căsca în întuneric. Veniseră şi alţi oameni.

– Focul se va stinge de la sine, spuse Levion.

– Crezi că da?

– Se va stinge când va ajunge la mesteceni.

Şi barca cu cei trei bărbaţi pătrunse adânc în golf, până ajunse la gospodăria şefului de post.

12

SEARA, când se întoarse acasă, pastorul era de plâns. Vedea numai nelegiuiri în jurul lui. Era abătut, îndurerat şi trist. Nu reuşea nici măcar să-i cumpere soţiei sale pantofii de care avea atâta nevoie. Ofranda mare depusă de Enok pe altar trebuia restituită; erau bani furaţi. Iar pastorul va rămâne din nou cu mâinile goale.

El urcă imediat la soţia sa. În uşă îl cuprinse disperarea şi repulsia. Soţia sa cosea. Podeaua era plină de obiecte de îmbrăcăminte; pe pat văzu o furculiţă şi un prosop de bucătărie rătăcite printre ziare şi o împletitură. Unul dintre papucii de casă era pe masă; pe scrin se lăfăia o ramură de mesteacăn alături de alte ierburi şi de o piatră.

Pastorul începu, din obişnuinţă, să ridice lucrurile de pe jos.

– Lasă, lasă! spuse ea. Aş fi aşezat eu papucul după ce terminam de cusut.

– Cum poţi lucra liniştită în asemenea dezordine!

Soţia pastorului se simţi jignită şi nu răspunse nimic.

– Iar piatra asta ce caută aici? întrebă el.

– Nimic. Am găsit-o jos, pe ţărm, în timpul refluxului; mi-a plăcut atât de mult.

El luă de pe măsuţa de toaletă o legătură de verdeaţă ofilită şi o puse între două pagini de ziar.

– Mai ai nevoie de asta? întrebă el oprindu-se în loc.

– Nu, s-a uscat deja. Este macriş, voiam să fac o salată.

– Dar zace aici de mai mult de o săptămână, spuse el; a lăsat şi pete pe furnir.

– Da, vezi? Mobilele cu furnir nu sunt practice; mai bine te lipseşti de ele.

Pastorul începu să râdă răutăcios. Soţia sa aruncă cât colo lucrul şi se ridică.

Nu o lăsa nici o clipă în pace; era atât de neînţelegător încât, până la urmă, o s-o omoare cu toate fleacurile astea. Şi între ei începu iarăşi una dintre acele dispute stupide şi sterile care se repetau mereu de patru ani încoace.

El venise smerit acasă, ca să o roage să mai aştepte puţin cu pantofii cei noi; dar ea îl împiedicase să-şi realizeze intenţia; îi plesnea fierea de ciudă. De când îi părăsise Marie van Loos, iar soţia sa preluase frâiele gospodăriei, viaţa era tot mai aiurită în casa parohială.

– Şi, fiindcă oricum veni vorba despre asta: N-ai putea încerca să faci puţină ordine în bucătărie? întrebă el.

– Ordine? Eu o *ţin* în ordine! Ce? Lucrurile merg mai prost acum decât înainte?

– Ieri, pubela era plină cu mâncare.

– N-ar trebui să-ţi bagi nasul în toate – lucrurile ar merge mult mai bine.

– Era plină cu terci cu smântână.

– E adevărat, fetele mâncaseră atât de neapetisant, încât mi-a fost greaţă să-l mai păstrez.

– Dar am văzut şi orez cu lapte.

– S-a brânzit laptele la fiert. N-a fost vina mea.

– Iar alaltăieri am găsit în pubelă un ou fiert.

Soţia pastorului ar fi putut justifica şi prezenţa acestui ou. Dar preferă să tacă.

– Adevărul este că nu ne merge chiar atât de grozav, spuse pastorul; ştii foarte bine că noi *cumpărăm* ouăle. Deunăzi ai hrănit cu clătite pisica.

– N-a fost decât un rest rămas de la masa de prânz. Dar ştii ce? Te sfătuiesc să mergi la medic şi să-l consulţi în legătură cu proasta ta dispoziţie. Eşti atât de nedrept, încât ai devenit insuportabil.

– Şi cum stai mereu cu pisica în braţe, ţinându-i laptele sub bot! Şi asta în prezenţa servitoarelor. În sinea lor îşi bat deja joc de tine.

– Fetele nu râd de mine; doar *tu* găseşti veşnic ceva de criticat la mine.

În cele din urmă pastorul se retrase în biroul său. Iar soţia sa îşi regăsi liniştea.

Dar până în dimineaţa următoare, la micul dejun, soţia pastorului dăduse uitării orice suferinţă sau mâhnire. Supărarea ei se volatilizase şi ea părea să fi depăşit totul. Labilitatea ei plină de seninătate o ajuta să suporte toate în viaţă. Pastorul era emoţionat. În fond, ar fi putut şi el să-şi ţină gura cu fleacurile astea gospodăreşti; desigur că noua menajeră era deja pe drum.

– Din păcate nu putem cumpăra încă pantofii noi, spuse el.

– Nu, nu, răspunse ea.

– Trebuie să restitui ofranda dată de Enok; sunt bani furaţi.

– Ce?

– Da, imaginează-ţi, *el* a comis spargerea la Mack. Şi-a mărturisit ieri fapta, în faţa şefului de post. Şi pastorul îi povesti întreaga întâmplare.

– Înseamnă deci că nu Rolandsen a fost hoţul! spuse soţia sa.

– Poznaşul – poznaşul ăsta! Un individ mizerabil! Dar, din păcate, trebuie să mai aştepţi cu pantofii.

– Ah, nu face nimic.

Aşa era ea întotdeauna, bună şi gata să se sacrifice până în pânzele albe. Pastorul nu o auzise niciodată plângându-se de sărăcia lor.

– Ce bine ar fi dacă ai putea purta ghetele mele, spuse el; era înduioşat până la lacrimi.

Soţia lui începu să râdă din toată inima:

– Da, şi tu pe ale mele, ha ha ha! Făcând o mişcare greşită, ea trânti farfuria pastorului pe jos şi aceasta se făcu ţăndări; căzu şi cotletul rece.

– O clipă, îţi aduc imediat alta, spuse ea alergând la bucătărie.

Nici un cuvânt despre pagubă! îşi spuse pastorul; nici măcar un gest de regret din partea ei! Doar şi o farfurie costă bani.

– Dar nu mai poţi mânca cotletul de pe jos! strigă soţia pastorului întorcându-se în cameră.

– Şi ce o să facem cu el?

– Îl dăm pisicii.

– *Eu* încă nu-mi pot permite aşa ceva, spuse el posomorându-se iar. Şi probabil că ar fi ajuns din nou la ceartă, dacă soţia sa nu ar fi tăcut. În orice caz, îşi pierduseră amândoi buna dispoziţie...

În ziua următoare se răspândi alt zvon: Rolandsen dispăruse. Când auzise de descoperirea din pădure şi de depoziţia lui Enok, cică ar fi exclamat foarte înciudat: „Fir-ar a dracului! Este cu cel puţin o lună prea devreme!" Börre, omul care călca foalele orgii, îl auzise pronunţând aceste cuvinte. În seara aceleiaşi zile Rolandsen era de negăsit. Barca lui Börre dispăruse şi ea de lângă debarcaderul casei parohiale, împreună cu vâslele, uneltele de pescuit şi tot ce ţinea de ele.

Aflat la Rosengaard, Mack fu imediat încunoştinţat despre identitatea adevăratului hoţ, dar, în mod ciudat, el nu se mai grăbi să intervină. Bătrânul Mack ştia foarte bine de ce. Telegrafistul Rolandsen îl trăsese pe sfoară cu recompensa; iar lui Mack nu-i venea deloc la îndemână să o mai scoată o dată din buzunar. El era în asemenea măsură marele Mack, încât nu-şi putea permite să fie meschin în această chestiune de onoare; dar pentru moment era cam strâmtorat. Întreprinderile sale numeroase necesitau cheltuieli mari, iar banii peşin nu mai curgeau la încasări. La agentul din Bergen avea depozitată o cantitate uriaşă de scrumbii; dar preţurile coborâseră şi el nu vindea nimic. Mack aştepta, plin de nerăbdare, luna lui cuptor; sezonul de pescuit înceta atunci şi preţurile începeau să urce. În

plus, Rusia se afla în stare de război; din cauza acestui fapt agricultura va fi neglijată în țara aceasta mare, iar necesarul de scrumbii al populației va crește.

Timp de câteva săptămâni Mack nici nu se arătă la fabrică. Nu-i promisese soției pastorului o brutărie? Ce se alegea de ea? Se pusese fundamentul, se nivelase terenul; dar clădirea nu se înălța. Începură din nou să circule zvonuri în legătură cu Mack: poate că nu mai avea bani pentru brutărie. În urma acestor zvonuri brutarul din curtea șefului de post se apucă iar de băut. El se simțea în siguranță; o brutărie nu putea fi construită într-o săptămână, deci el avea timp să umble teleleu. Pastorul află de recidivă și stătu personal de vorbă cu brutarul; dar fără nici un succes, căci acesta devenise prea sigur de sine.

Pastorul, acest cal de corvoadă, avea mult de lucru; deși el nu se cruța deloc, rămânea mereu ceva nefăcut. Iar acum îl pierduse și pe Enok, cel mai zelos dintre ajutoarele sale. Deja la câteva zile după înfrângerea lui Enok își făcu apariția Levion, având mare chef să-și reprimească vechea sa slujbă.

– Domnul pastor își dă acum probabil seama că nu există un sacristan mai bun ca mine.

– Ești suspectat de a fi dat foc pădurii.

– Asta a născocit-o pungașul și escrocul de Enok! exclamă Levion.

– Poate. Dar nici tu nu o să mai fii sacristan – în nici un caz!

– Și cine o să fie de data aceasta?

– Nimeni. Mă descurc singur.

Așa era pastorul; neînduplecat și dur, dar drept cu toată lumea. Căci el avea tocmai acum motive întemeiate să fie necruțător și cu sine însuși. Eternele nemulțumiri de acasă și numeroasele greutăți în îndeplinirea funcției sale aproape că îi subminaseră moralul, îndemnându-l să depună armele. Avea momente când gândurile sale o apucau pe cărări interzise. Ce-ar fi, de exemplu, să facă pace cu Levion, care ar putea să-și manifeste într-un fel oare-

care recunoştinţa? Sau: Mack din Rosengaard se oferise să-i ajute material pe oamenii nevoiaşi, dar onorabili; ei bine, nu era el, pastorul, marele om sărac din parohie? Şi nu i s-ar putea adresa lui Mack cerându-i un ajutor pentru o familie oropsită, iar apoi să păstreze pentru el subvenţia primită? I-ar putea cumpăra, în fine, soţiei pantofii. Iar el, pastorul, ar avea şi el nevoie de câte ceva, de exemplu, de nişte cărţi, lucrări filosofice, căci şicanele zilnice îl plafonaseră, nu reuşea să se mai instruiască. Iată, de pildă, cum Rolandsen, acest fanfaron, îi băgase bine în cap soţiei lui că *oamenii* sunt aceia care îl fac pe Dumnezeu să fie ceea ce este. Nu trebuia să fie totdeauna bine pregătit pentru a putea închide gura unor astfel de indivizi?

În sfârşit apăru şi Mack. El sosi ca de obicei – măreţ şi distins; fiica sa, Elise, îl însoţea. El îi făcu de îndată pastorului o vizită de curtoazie; în plus, el voia şi să se distanţeze de promisiunile făcute. Soţia pastorului se interesă de brutărie. Mack îşi exprimă regretul că lucrările nu reuşiseră să progreseze mai mult; întârzierea era motivată: brutăria nu putea fi terminată în anul acesta; zidurile trebuiau să se consolideze mai întâi. Soţia pastorului îşi manifestă decepţia; pastorul însă se bucură în sinea lui.

– Aceasta este opinia specialiştilor, spuse Mack; eu nu pot decât să mă supun. Există pericolul ca la dezgheţul din primăvara următoare zidurile să se scufunde cu câţiva ţoli. Şi ce s-ar alege în cazul acesta de clădire?

– Desigur, spuse pastorul; ce s-ar alege de ea?

În rest, Mack nu era deloc abătut, câtuşi de puţin. Zilele lui cuptor trecuseră, sezonul de pescuit scrumbii luase sfârşit, iar agentul său îl înştiinţase, printr-o telegramă, că preţurile creşteau. Mack nu putea să nu comunice toate acestea şi familiei pastorului. Ca un contraserviciu, pastorul îi divulgă locul unde se afla Rolandsen: pe o insulă mică din dreptul coastei, departe spre apus; trăia acolo ca un sălbatic. Un bărbat şi o femeie veniseră la pastor şi îi relataseră totul.

Mack trimise imediat o barcă după Rolandsen.

13

Depoziţia lui Enok îl luase pe Rolandsen prin surprindere. Ieşise la iveală că nu el era hoţul şi ar fi trebuit deci să-i restituie lui Mack cei patru sute de taleri; dar nu-i mai avea. De aceea, el luă barca lui Börre, cu toate uneltele de pescuit în ea şi se avântă în larg. Voia să ajungă la insulele stâncoase, dar până acolo avea de parcurs o milă şi jumătate şi trebuia să traverseze, parţial, marea deschisă. El vâsli toată noaptea, iar dimineaţa căută o insulă potrivită ca să acosteze. În jurul lui zburau tot felul de păsări acvatice.

Rolandsen era înfometat şi voia să ingereze mai întâi o cantitate respectabilă de ouă de pescăruşi. Dar constată că din ouă ieşiseră deja puii. În consecinţă, ieşi cu barca în larg ca să pescuiască, având mai mult noroc în această îndeletnicire. El trăia de la o zi la alta hrănindu-se cu peşte, cânta, se plictisea şi era suveranul insulei. Când ploua, se adăpostea sub o stâncă ieşită în afară. Noaptea dormea în iarba verde, sub razele unui soare care nu apunea deloc.

Trecură două săptămâni, trecură trei săptămâni şi Rolandsen era tot mai jigărit din cauza hranei mizerabile; dar privirea sa deveni tot mai neînduplecată, în urma hotărârii de a nu se preda. Se temea doar că va da cineva peste el. Un bărbat şi o femeie care căutau fulgi de păsări, încercaseră cu câteva nopţi înainte să acosteze pe insulă; dar Rolandsen se opusese. Îi văzuse deja de departe îndreptându-se spre insula sa şi avusese timp să se înfurie; el începu să facă semne atât de ameninţătoare cu ancora bărcii lui Börre, încât cei doi se îndepărtară îngroziţi. Rolandsen râse în sinea sa, arătând, cu faţa sa suptă, ca dracul în persoană.

Într-o dimineaţă, păsările făcură mai multă gălăgie ca de obicei, trezindu-l pe Rolandsen foarte devreme, la o oră când de fapt era încă noapte. El zări o barcă venind spre insulă; era deja foarte aproape. Trăsătura regretabilă a lui

Rolandsen era că nu se lăsa scos, cu una cu două, din liniştea sa. Aşa încât barca se apropie netulburată deşi Rolandsen chiar că nu avea nevoie de ea în momentul de faţă. Dar în clipa când îl cuprinse furia, barca acostase deja; altfel, poate că ar mai fi putut încerca ceva, de exemplu să arunce cu pietre.

Doi dintre oamenii de la fabrica lui Mack, tată şi fiu, coborâră la ţărm.

– Bună ziua, spuse bătrânul.

– Nu sunt deloc încântat să te văd, replică Rolandsen. Am să-ţi arăt îndată.

– Ce anume? întrebă omul, uitându-se, mult mai puţin viteaz, spre fiul său.

– Te voi sugruma. Ce zici de asta?

– Venim din partea lui Mack.

– Bineînţeles că vii din partea lui Mack. Ştiu foarte bine ce vrea de la mine.

Acum interveni şi băiatul, spunând:

– Iar Börre te roagă să-i înapoiezi barca şi uneltele de pescuit.

Rolandsen exclamă cătrănit:

– Ăla? A înnebunit? Dar ce o să se aleagă de mine? Trăiesc aici pe o insulă pustie; de barcă am nevoie ca să păstrez legătura cu oamenii, iar de unelte ca să pescuiesc, dacă vreau să rămân în viaţă. Transmite-i salutări din partea mea şi spune-i toate astea.

– Iar noul telegrafist îţi trimite vorbă că au sosit telegrame importante, care te aşteaptă.

Rolandsen făcu o săritură.

– Ce? Deja?

El se mai interesă de câteva amănunte, primi răspunsurile cuvenite şi se arată dispus să se întoarcă acasă împreună cu cei doi, fără alte obiecţii. Băiatul vâslea în barca lui Börre, iar Rolandsen se instalase în barca bătrânului.

La capătul din faţă al bărcii era un coş, care trezi în Rolandsen speranţa că ar putea conţine alimente. Era cât

pe-aici să întrebe: Ai ceva de mâncare? când orgoliul îl făcu să se abţină; încercând să-şi înăbuşe foamea, el întrebă:

– Dar cum a aflat Börre că sunt aici?

– S-a răspândit zvonul. Au trecut pe aici, într-o noapte, un bărbat şi o femeie; ei sunt foarte speriaţi.

– Da, dar ce căutau aici? ... Imaginează-ţi, am descoperit un nou loc bun de pescuit lângă insulă. Şi chiar acum trebuie să plec!

– De fapt, cât timp voiai să mai rămâi aici?

– Asta nu te priveşte, ripostă Rolandsen scurt.

El se uită iar la coş; însă deoarece aproape că plesnea de înfumurare, se mulţumi să spună:

– Ce coş urât! Chiar că nu-i bun de nimic. Ce poţi să pui în asemenea coş?

– Dacă aş avea tot ce a găzduit deja acest coş, adică slănina, carnea, untul şi brânza, aş fi aprovizionat ani de zile de acum înainte, replică omul.

Rolandsen îşi drese glasul şi scuipă în apă.

– Când au sosit telegramele? întrebă el.

– Ah, deja de câtva timp.

Ajunse la mijlocul drumului, cele două bărci se alăturară căci tatăl şi fiul voiau să ia masa. Rolandsen se uită în altă parte. Bătrânul spuse:

– Dacă te mulţumeşti cu atât, am adus ceva de mâncare! Şi el îi întinse coşul.

Rolandsen refuză, făcând un gest cu mâna, şi spuse:

– Am mâncat cu o jumătate de oră înainte şi sunt încă foarte plin. De necrezut, ce bine coaptă este pâinea aceasta! Nu, nu, mulţumesc; voiam doar să o văd şi să o miros. Şi Rolandsen continuă să flecărească uitându-se în toate direcţiile:

– De fapt, noi cei din nord ducem o viaţă îmbelşugată. Sunt convins că nu există nimeni care să nu aibă o şuncă în cămară – şi apoi slănina aia multă! Dar, în fond, este un mod de viaţă animalic! Rolandsen continuă repede, cu stomacul ghiorăind de foame: Vrei să ştii cât timp aş fi

rămas pe insulă? Bineînţeles până la toamnă; aş fi privit stelele căzătoare. Sunt foarte amator de evenimente măreţe; îmi face plăcere să văd cum explodează corpurile cereşti.

– Astea sunt lucruri din care nu înţeleg o iotă.

– Foarte simplu. O stea o împinge, cu furie, pe cealaltă jos de pe firmament.

Cei doi mâncau şi mâncau şi nu mai terminau, până ce Rolandsen izbucni mânios:

– Dar mult mai înfulecaţi! Ca porcii!

– Am terminat, spuse bătrânul binevoitor.

Cele două bărci se despărţiră şi bărbaţii puseră iar mâna pe vâsle. Rolandsen se întinse să tragă un pui de somn.

Ei sosiră acasă în cursul după-amiezei, iar Rolandsen se duse direct la Oficiul Telegrafic, ca să-şi ia în primire telegramele. Veştile legate de invenţia lui erau îmbucurătoare: o ofertă avantajoasă pentru brevet, venită din Hamburg şi una şi mai avantajoasă de la o altă întreprindere, transmisă prin Oficiul pentru Brevete. Rolandsen era un tip ciudat; el alergă în pădure unde rămase un timp îndelungat, înainte de a se gândi să-şi procure ceva de mâncare. Agitaţia îl transformase într-un băieţaş, într-un copil cu mâinile împreunate.

14

Rolandsen se îndreptă spre biroul lui Mack. De data aceasta se simţea reabilitat, se simţea ca un leu. Familia Mack va căsca probabil ochii mari când îşi va face el apariţia; poate că Elise îl va felicita; o asemenea manifestare de prietenie ar fi un adevărat balsam pentru inima sa.

Dar se înşela. O găsi pe Elise în faţa fabricii, stând de vorbă cu fratele ei; ea abia că-l observă şi răspunse foarte

vag la salutul său, cei doi întreţinându-se liniştiţi mai departe. Rolandsen nu voia să-i deranjeze aşa că urcă la birou, fără să întrebe dacă Mack era acolo. Bătu la uşă. Aceasta era încuiată. El coborî iar şi spuse:

– M-a chemat tatăl dumneavoastră. Unde îl găsesc?

Cei doi nu se grăbiră să-i răspundă, ducându-şi mai întâi discuţia la sfârşit; apoi Fredrik spuse:

– Tatăl meu este sus, la ecluză.

Ar fi putut să-mi spună de la început, se gândi Rolandsen, în loc să mă lase să urc degeaba până la birou.

– Aţi putea să-l înştiinţaţi printr-un curier?

Fredrik răspunse indiferent:

– Dacă tatăl meu s-a dus la ecluză, înseamnă că are probabil ceva treabă acolo.

Rolandsen le aruncă celor doi o privire mirată.

– Veniţi mai târziu, adăugă Fredrik.

– Dacă vin a doua oară, o fac numai pentru a preciza că a treia oară nu voi mai veni.

Fredrik ridică din umeri.

– Iată-l pe tata, spuse Elise.

Bătrânul Mack se încruntă, afişă o mină posacă şi intră în birou înaintea lui Rolandsen, fără să manifeste nici un gest de bunăvoinţă. El spuse:

– Data trecută ţi-am oferit un scaun, astăzi însă nu.

– Nu, nu, se grăbi să confirme Rolandsen, care nu înţelegea încă de ce Mack era atât de iritat.

De fapt, bătrânul Mack nu intenţiona să fie dur. Omul acesta, care păcătuise faţă de el, era la discreţia sa; avea oare el, Mack, nevoie să profite de această situaţie? El spuse:

– Ştii, desigur, ce s-a întâmplat?

Rolandsen răspunse:

– Am fost plecat, aici s-au petrecut probabil multe lucruri pe care dumneavoastră le cunoaşteţi, eu, însă, nu.

– În acest caz, îţi voi aduce eu la cunoştinţă, spuse Mack, simţindu-se ca un mic zeu care ţine în mâna sa destinul unui om. Este adevărat că ai ars polita mea de asigurare? întrebă el.

– Lucrurile stau aşa, începu Rolandsen; în caz că m-aţi întreba dacă...

– Iat-o, i-o reteză Mack arătând documentul. S-au găsit şi banii. Toate erau înfăşurate într-o năframă care nu-ţi aparţine dumitale.

Rolandsen nu ripostă nimic.

Mack continuă:

– Îi aparţine lui Enok.

Rolandsen trebui să zâmbească auzind tonul acesta solemn şi spuse în glumă:

– Te pomeneşti că Enok este hoţul.

Dar Mack nu savură deloc gluma; ea nu dovedea nici urmă de pocăinţă.

– M-ai dus de nas şi m-ai escrocat de patru sute de taleri.

Cu telegramele sale preţioase în buzunar, Rolandsen nu voia încă să revină la un ton serios:

– Poate că ar trebui să analizăm mai îndeaproape situaţia, spuse el zâmbind.

Vocea lui Mack deveni tăioasă:

– Data trecută te-am iertat; de data aceasta nu o mai fac.

– Pot să vă înapoiez banii.

Dar acum Mack izbucni.

– Nu de bani îmi pasă. Eşti un şarlatan, înţelegi?

– Îmi daţi voie să vă explic ceva?

– Nu!

– Dar nu este corect, spuse Rolandsen zâmbind încă. În cazul acesta ce vreţi de la mine?

– Să pun să te aresteze, replică Mack.

Fredrik intră în birou şi se aşează la locul său. El auzise ultimele cuvinte şi vedea că tatăl său este enervat, ceea ce nu se întâmpla deseori.

Rolandsen spuse, pipăind cu mâna telegramele din buzunar:

– Dar nu vreţi să primiţi banii înapoi?

– Nu, răspunse bătrânul Mack; poţi să-i predai la poliţie.

Rolandsen se opri. Nu se mai simţea ca un leu; în fond, încălcase într-adevăr legea şi putea fi arestat. Şi deoarece Mack se uita la el întrebător, de parcă s-ar fi mirat că îl vede încă aici, Rolandsen declară:

– Aştept să fiu arestat.

Mack spuse uluit:

– Aici? Nu. Poţi să te duci acasă, dar fii pregătit.

– Mulţumesc foarte mult. Ştiţi, trebuie să mai expediez câteva telegrame.

Cuvintele acestea îl îmblânzirâ pe Mack; în fond, el nu era un mâncător de oameni.

– Fireşte că ai la dispoziţie ziua de astăzi şi cea de mâine, ca să te pregăteşti, spuse el.

Rolandsen se înclină şi plecă.

Elise era încă afară, aşa că el trebui să treacă pe lângă ea. A pierdut partida, nu mai era nimic de făcut. Ea îl strigă încet. El se întoarse, uitându-se, tulburat şi descumpănit, la ea.

– Voiam doar să vă spun că... situaţia nu este atât de gravă.

El nu înţelese la ce se referea şi, în primul rând, nu reuşea să priceapă cum de ea stătea încă de vorbă cu el.

– Am primit permisiunea de a merge acasă; trebuie să expediez câteva telegrame, spuse el.

Ea se apropie; respira greu; se uită în jur, părând nesigură.

– Fireşte că tata este foarte supărat pe dumneavoastră. Dar lucrurile se vor aranja.

Rolandsen se înfurie. Oare el personal nu avea nici un drept?

– Tatăl dumneavoastră poate să procedeze aşa cum doreşte, preciză el.

Ah! Ea spuse respirând încă greu:

– Vă uitaţi la mine de parcă nici nu m-aţi cunoaşte.

Compasiune! Nimic altceva decât compasiune! El replică:

– Azi cunoşti pe cinecva, mâine nu-l mai cunoşti – după cum vrea lumea.

Pauză.

În cele din urmă Elise spuse:

– Trebuie, totuşi, să admiteţi că fapta dumneavoastră... În orice caz, pentru dumneavoastră este cel mai rău.

– Oricât de rău ar fi, nu accept asemenea atacuri neaşteptate; de la nimeni! Tatăl dumneavoastră n-are decât să mă aresteze.

Şi el se îndepărtă fără să mai spună nici un cuvânt...

Rolandsen aşteptă două zile, aşteptă trei zile, dar nu veni nimeni la casa lui Börre ca să-l ridice. Încordarea lui atinsese un punct culminant. Îşi redactase telegramele cu gândul să le expedieze în clipa când va fi arestat; intenţiona să-şi vândă brevetul, dând curs ofertei celei mai avantajoase. Dar între timp nu stătea degeaba. El tergiversa, cu diferite pretexte, tratativele cu întreprinderile din străinătate, referindu-se ba la cumpărarea cascadei situate mai în amonte de fabrica lui Mack, ba la asigurarea dreptului de a folosi drumul pentru transport. Deocamdată avea libertatea de a rezolva toate aceste probleme după cum credea el de cuviinţă.

Mack nu era însă omul care să-i persecute pe semenii săi. Între timp, şi afacerile sale începuseră să evolueze favorabil, iar Mack deborda de bunăvoinţă ori de câte ori îi surâdea norocul. Agentul său din Bergen îl înştiinţase, printr-o telegramă, că vânduse scrumbiile în Rusia. Dacă Mack avea nevoie de bani, putea dispune de ei. Deci Mack se redresase.

Când văzu că trece o săptămână şi nu se întâmplă nimic, Rolandsen se duse iar la biroul lui Mack. Slăbise mult din cauza aşteptării plină de încordare şi a nesiguranţei şi voia să ştie ce se hotărâse în privinţa lui.

– Aştept deja de o săptămână şi încă tot nu m-aţi arestat, spuse el.

– M-am răzgândit, tinere, declară Mack îngăduitor.

– V-aş ruga să luaţi o decizie acum, pe loc, bătrâne! exclamă Rolandsen impetuos. Aveţi impresia că puteţi amâna rezoluţia la infinit, numai pentru ca să vă savuraţi propria mărinimie? Dar cunosc remediul. Mă voi autodenunţa.

– M-aş fi aşteptat astăzi la un alt limbaj din partea dumitale.

– Vă arăt acum la ce limbaj să vă aşteptaţi, declară Rolandsen arogant, trântind telegramele pe biroul lui Mack. Din cauza feţei supte nasul său părea şi mai mare.

Mack îşi aruncă privirile pe telegrame.

– Ai devenit inventator! se miră el. Dar pe măsură ce citea, îşi mijea ochii, pentru a vedea mai bine. Clei de peşte? întrebă el în cele din urmă. Apoi mai citi o dată telegramele, una după alta.

– Dar este foarte promiţător ce scrie aici, spuse el apoi ridicându-şi ochii spre Rolandsen. Ţi s-a oferit într-adevăr suma aceasta mare pentru invenţia unui clei de peşte?

– Da.

– Felicitările mele! În acest caz n-ar trebui să fii atât de nepoliticos cu un om în vârstă.

– Bineînţeles că aveţi dreptate. Dar încordarea îndelungată m-a marcat. Mai întâi vreţi să mă arestaţi şi iată-mă tot aici, în aşteptare.

– Să-ţi explic cum s-au petrecut lucrurile: am avut într-adevăr intenţia, dar a intervenit cineva...

– Cine a intervenit?

– Ştii doar cum e cu femeile. Am o fiică. Şi ea s-a opus.

– Ciudat, spuse Rolandsen.

Mack se uită iar la telegrame.

– Dar e colosal. Ai putea să-mi explici în ce constă invenţia dumitale?

Rolandsen îi explică.

– Înseamnă că suntem în oarecare măsură concurenţi, observă bătrânul Mack.

– Nu numai „în oarecare măsură". Din clipa în care transmit telegrafic răspunsul meu, intrăm cu adevărat în concurenţă.

– Aşa? răspunse Mack rămânând pe gânduri. Ce vrei să spui? Vrei să începi producţia?

– Da. În amonte de cascada dumneavoastră mai există una, una cu mult mai mare. Acolo nici nu este necesară o ecluză.

– Dar aceea îi aparţine lui Levion.

– Am cumpărat-o de la el.

Mack se încruntă şi chibzui.

– Să riscăm, prin urmare, concurenţa, decise el.

Rolandsen replică:

– Dar veţi pierde bătălia.

Acest limbaj îl revoltă însă pe marele Mack; nu era obişnuit cu el şi nici nu era dispus să tolereze aşa ceva.

– Uiţi iarăşi că te am la mână, spuse el.

– N-aveţi decât să mă denunţaţi. Vine şi rândul meu, mai târziu.

– Ei şi, ce mare lucru poţi face?

– Să vă ruinez! ripostă Rolandsen.

Intră Fredrik. El îşi dădu imediat seama că între cei doi avusese loc un schimb de cuvinte şi îl supăra faptul că tatăl său nu îl pune o dată la punct pe telegrafistul ăsta concediat dar mare de gură.

Rolandsen spuse cu voce tare:

– Vă fac o propunere: Exploatăm împreună invenţia mea; restructurăm fabrica dumneavoastră şi eu preiau conducerea ei. Oferta mea rămâne valabilă timp de douăzeci şi patru de ore.

Şi cu aceste cuvinte Rolandsen plecă, lăsând telegramele pe biroul lui Mack.

15

Veni toamna, prin pădure bătea vântul, marea luă o culoare gălbuie, iar pe cer apărură stelele. Dar Ove Rolandsen nu mai avea timp să urmărească stelele căzătoare, deşi era mai mult ca oricând amator de evenimente măreţe. În fabrica lui Mack munceau, în ultima vreme, mulţi zidari şi

tâmplari; unii dărâmau, alţii zideau – totul după indicaţiile lui Rolandsen, care conducea lucrările.

El depăşise toate greutăţile şi se bucura de mare respect.

– În fond, am avut totdeauna o părere bună despre tipul ăsta, spuse bătrânul Mack.

– Eu nu, ripostă Elise cu mândrie. Îşi dă atâta importanţă şi se erijează în salvatorul nostru.

– Ei, nici chiar aşa!

– Când salută, nici nu aşteaptă să-i răspunzi. Trece mai departe.

– Se grăbeşte.

– Şi cum s-a infiltrat în familia noastră! continuă Elise cu buzele palide. Oriunde am fi – apare şi el. Dar dacă îşi închipuie cumva că o să aibă trecere la mine, se înşală cumplit.

Elise plecă la Rosengaard.

Şi, totuşi, activitatea mergea înainte. Păreau, cu toţii, să se descurce şi în absenţa ei. Căci din momentul în care Rolandsen se asociase cu Mack, el luase hotărârea să muncească serios şi să nu-şi piardă timpul cu reverii despre alte lucruri. Visezi în timpul verii, dar la un moment dat tragi linie. Este adevărat că unii visează o viaţă întreagă fără să se poată schimba. De exemplu, menajera Marie van Loos din Bergen. Rolandsen primise de la ea o scrisoare în care îi mărturisea că nu-l mai disprețuieşte, deoarece el nu se murdărise comiţând un furt, ci doar se ţinuse de năzbâtii. Şi că revine asupra hotărârii ei de a rupe logodna – dacă nu era deja prea târziu.

Elise Mack se întoarse în octombrie. Se zvonea că se logodise şi că aştepta vizita logodnicului ei, Henrik Burnus Henriksen, căpitanul liniei de coastă. În sala mare din Rosengaard urma să aibă loc un bal pentru care se angajă o orchestră germană ce venea din oraşele ţinutului Finnmark şi se afla în drum spre casă. Toată comunitatea fusese invitată să ia parte la bal. Rolandsen, la fel ca ceilalţi; Olga, fiica paracliserului, urma să fie prezentată ca viitoare soţie a lui Fredrik. Doar familia pastorului refuză invitaţia. Fusese

numit noul pastor titular, care putea să pice din zi în zi. Iar locţiitorul său era mutat într-o altă localitate, şi mai la nord, unde parohia era vacantă. Pastorul era dispus să înceapă să are şi să semene în alt pământ; activitatea de aici nu fusese totdeauna încununată de succes. O victorie repurtase totuşi: reuşise să o determine pe sora lui Levion să-şi amintească cine era cel care avea îndatorirea de a o lua de nevastă. Era vorba despre tâmplarul din localitate; acesta avea o casă şi chiar şi ceva economii la ciorap. Când pastorul îi cunună în faţa altarului, fu cuprins de un sentiment de satisfacţie. Dacă depuneai toate strădaniile şi nu te lăsai abătut de la calea cea dreaptă, izbuteai din când în când să îndrepţi moravurile stricate.

Da, timpul trecea. Har Domnului! se gândea pastorul. Şi în casa lui era ceva mai multă rânduială, venise o nouă menajeră, o femeie mai în vârstă, demnă de încredere, care era dispusă să meargă cu ei la noul loc de muncă. Pastorul fusese un om foarte combativ, dar nimeni nu-i purta sâmbetele din cauza aceasta; când se îmbarcă să plece, găsi la debarcader o mulţime de oameni veniţi să-şi ia rămas-bun. Nici Rolandsen nu scăpă această ocazie de a-şi manifesta curtoazia; barca particulară a lui Mack îl aştepta, cu un echipaj de trei oameni; dar el nu voi să urce înainte de plecarea pastorului. În ciuda celor întâmplate, pastorul se văzu obligat să-i mulţumească pentru această politeţe. Şi întocmai cum, la sosire, sacristanul Levion o dusese pe soţia pastorului, în braţe, până la mal, tot el o duse acum la bordul bărcii. Şi pe Levion păreau să-l aştepte zile mai bune, deoarece pastorul îi promisese că va face tot posibilul pentru ca el să-şi reprimească slujba de sacristan.

În felul acesta, ordinea se instaura din nou peste tot.

– Dacă dumneavoastră nu v-aţi îndrepta spre nord iar eu spre sud, am putea călători împreună, spuse Rolandsen.

– Da, răspunse pastorul; dar să nu uităm, dragul meu Rolandsen, că indiferent dacă ne îndreptăm spre nord sau spre

sud, în cele din urmă tot în acelaşi loc ne întâlnim cu toţii! În felul acesta, pastorul rămânea pastor până în ultima clipă.

Aşezată în dreptul pupei, soţia sa purta aceiaşi pantofi deplorabili; ce-i drept, ei fuseseră peticiţi, dar asta le dădea un aspect şi mai jalnic. Soţia pastorului nu era însă mâhnită din cauza acestui lucru; dimpotrivă, ochii îi străluceau, ea se bucura să ajungă într-o altă localitate şi să vadă cum era pe acolo. Se gândea cu nostalgie doar la o piatră mare pe care pastorul îi interzisese să o împacheteze, deşi piatra era atât de frumoasă.

Apoi barca se desprinse de mal. Îşi agitară cu toţii pălăria, şapca, fluturară batistele şi atât de pe uscat cât şi din barcă se strigă: Adio! Adio!

Şi Rolandsen urcă în barcă. Trebuia să fie în seara aceasta la Rosengaard; acolo urma să se celebreze o dublă logodnă şi el nu voia să scape nici această ocazie de a-şi manifesta curtoazia. Deoarece barca lui Mack nu avea pavilion, el împrumută de la o barcă cu zece vâsle unul splendid, roşu cu alb, şi îl fixă de barca sa înainte de a pleca.

El sosi spre seară. Se vedea că în Casa de Comerţ va avea loc o festivitate; ferestrele ambelor etaje erau luminate, iar pavilioanele ambarcaţiunilor din port erau înălţate, deşi se lăsase deja întunericul. Rolandsen le spuse oamenilor săi:

– Coborâţi la ţărm şi trimiteţi-mi alţi trei oameni în locul vostru; la miezul nopţii vreau să mă întorc la fabrică.

Rolandsen fu întâmpinat de Fredrik care era foarte bine dispus; avea perspective serioase să obţină postul de cârmaci pe nava-cabotier, aşa încât putea să se însoare şi să-şi facă o situaţie. Şi bătrânul Mack era mulţumit şi purta ordinul primit de la rege în timpul călătoriei acestuia prin Finnmark. Numai Elise şi căpitanul Henriksen nu se vedeau nicăieri; dar probabil că se giugiuleau undeva, ei doi singuri.

Rolandsen bău câteva pahare, pentru a putea face faţă, cu calm şi resemnare, la tot ceea ce urma să se întâmple. El

se așează lângă bătrânul Mack, vorbindu-i despre diferite lucruri legate de afaceri: De exemplu, colorantul pe care îl inventase; deocamdată nu părea să fie mare lucru de capul lui, dar cu timpul ar putea deveni produsul de bază; avea nevoie de mașini și de aparate de distilat. Elise veni la ei, se uită drept în ochii lui Rolandsen, spuse cu voce tare: Bună seara! și dădu din cap. El se ridică și salută, dar ea se îndepărtă.

– Nu are timp în seara aceasta, spuse bătrânul Mack.

– Și apoi, trebuie să terminăm totul înainte de a începe sezonul de pescuit pe insulele Lofoten, continuă Rolandsen așezându-se iar. Se mira și el că reușea să rămână atât de liniștit! Îmi mențin și acum părerea că ar trebui să navlosim un vapor mic pe care l-ar putea conduce Fredrik.

– Poate că Fredrik va obține acum altă slujbă. Dar mai vorbim despre asta; avem timp și mâine.

– La miezul nopții plec înapoi.

– Ba nu! strigă Mack.

Rolandsen se ridică, spunând scurt:

– Ba da, la miezul nopții!

Atât de hotărât și de neînduplecat putea să fie.

– Dar contasem pe faptul că rămâi aici peste noapte. La o asemenea ocazie! Cred că pot afirma că este vorba despre o ocazie deosebită.

Ei cutreierară sala, se amestecară printre ceilalți, stând de vorbă cu unul și cu altul. Când Rolandsen îl întâlni pe căpitanul Henriksen, băură un pahar împreună, ca doi buni prieteni, deși nu se văzuseră niciodată până atunci. Căpitanul era un om amabil, dar cam gras.

Apoi începu să cânte orchestra. În trei dintre încăperi erau puse mesele pentru cină; Rolandsen se grăbi să-și caute un loc la o masă unde nu era nici un membru al familiei. Dând o raită, bătrânul Mack îl găsi acolo și îi spuse:

– Ah, aici erai? Da, da. De fapt, aș fi vrut...

– Mulțumesc. Dar auzim și de aici cuvântarea dumneavoastră, răspunse Rolandsen.

Mack scutură din cap:

– Nu, eu nu ţin nici o cuvântare!

El se îndepărtă îngândurat; părea să fi intervenit ceva neprevăzut.

Ospăţul continuă, cu mult vin şi multă gălăgie. Când ajunseră la cafea, Rolandsen scrise o telegramă. Era adresată lui Marie van Loos şi îi făcea cunoscut că nu era deloc prea târziu: Vino cu prima ocazie. Al tău, Ove.

Era bine şi aşa; totul era bine, minunat. El duse personal telegrama la Oficiu, rămânând acolo până la expedierea ei. Apoi se întoarse. Atmosfera de la mese era mai animată, lumea îşi schimba locurile; Elise veni la el şi îi dădu mâna scuzându-se că adineaori fusese atât de grăbită.

– Dacă aţi şti ce frumoasă sunteţi în seara aceasta! spuse el cu o politeţe plină de superioritate.

– Într-adevăr?

– Am fost totdeauna de această părere. Doar fac parte dintre vechii dumneavoastră admiratori. Nu vă mai amintiţi ce curte v-am făcut în anul trecut?

Ea părea să nu agreeze acest ton al lui; se îndepărtă. Dar la scurt timp după aceea el o întâlni din nou. Fredrik deschisese balul împreună cu logodnica lui; aşa încât nu observă nimeni că cei doi stăteau de vorbă.

Elise spuse:

– Ah, da: trebuie să vă transmit salutări de la o bună cunoştinţă, de la Marie van Loos.

– Da?

– A auzit că mă mărit şi vrea să se angajeze la noi ca menajeră. O cunoaşteţi mai bine ca mine. Este chiar aşa de vrednică?

– Da, desigur, este foarte vrednică. Dar nu poate deveni menajera dumneavoastră.

– De ce?

– Fiindcă i-am telegrafiat în seara aceasta, oferindu-i alt post. Ea este logodnica mea.

Elise cea mândră tresări şi căscă ochii mari:

– Credeam că aţi rupt relaţia, spuse ea.

– Ştiţi doar cum este: dragostea cea dintâi... Desigur, la un moment dat am rupt relaţia, dar ...

– Deci aşa? spuse ea încă o dată.

– Am impresia că nu aţi fost niciodată atât de frumoasă ca în seara aceasta! începu el iarăşi, foarte politicos. Rochia asta, catifeaua roşie!

Rolandsen era mulţumit de sine însuşi; cine ar fi putut surprinde, în spatele acestor cuvinte, cea mai mică agitaţie sufletească?

– De fapt, parcă nu eraţi chiar atât de îndrăgostit de ea, spuse Elise.

El observă că ea are ochii umezi şi ezită; îl zăpăcea şi vocea ei voalată; pe faţa lui apăru deodată o cu totul altă expresie.

– Dar ce s-a întâmplat cu calmul dumneavoastră desăvârşit? întrebă ea zâmbind.

– Mi-l răpiţi dumneavoastră, murmură el.

Ea îi mângâie atunci mâna – o singură dată – şi se îndepărtă. Elise străbătu grăbită încăperile, fără să vadă şi să audă nimic, mergând tot înainte. Pe coridor îl găsi pe fratele ei care o strigă; ea întoarse spre el o faţă zâmbitoare, dar din ochi îi curgeau lacrimile; aşa alergă sus, în camera ei.

Un sfert de oră mai târziu veni la ea tatăl ei. Ea îi înconjură gâtul cu braţele şi spuse:

– Nu pot!

– Bine, bine! Dar trebuie să vii iar jos şi să dansezi; toată lumea întreabă de tine. Şi ce i-ai spus lui Rolandsen? Este atât de schimbat! Ai fost iar nepoliticoasă cu el?

– Ba nu, sigur nu. N-am fost nepoliticoasă.

– Dacă da, trebuie să-i ceri scuze cât mai repede. La ora douăsprezece el pleacă.

– La douăsprezece? Elise se aranjă în grabă şi spuse:

– Vin îndărăt.

Ea coborî, îl căută pe căpitanul Henriksen şi îi spuse:

– Nu pot!

El nu răspunse nimic.

– Poate că o să regret, dar îmi este imposibil.

– Da, da, îngăimă el doar.

Ea nu reuşi să-i dea altă explicaţie, şi deoarece şi căpitanul păstra tăcerea, totul se termină cu aceste puţine cuvinte.

Elise se duse la Oficiu şi îi telegrafie lui Marie van Loos că nu trebuie să accepte propunerea lui Ove Rolandsen, deoarece nici de data aceasta ea nu era serioasă. Urmează scrisoare. Elise Mack.

Apoi se întoarse acasă şi dansă şi ea.

– Plecaţi într-adevăr înapoi la ora douăsprezece? îl întrebă ea pe Rolandsen.

– Da.

– Vin şi eu la fabrică. Am ceva de rezolvat acolo.

Şi îi mângâie iar mâna.

CER DE TOAMNĂ ÎNSTELAT

(1906)

I

IERI marea lucea ca oglinda; şi chiar şi astăzi luceşte ca oglinda. *Indian Summer*[1] şi o adiere călduţă învăluie insula – ah, ce cald şi frumos este! – dar nu bate soarele.

Au trecut ani mulţi de când nu m-am mai simţit înconjurat de atâta pace, poate douăzeci sau treizeci de ani, sau poate că totul s-a petrecut într-o altă viaţă. Şi, totuşi, trebuie să fi simţit deja, cândva, această pace, din moment ce mă învârtesc pe aici fredonând încântat şi dând atenţie fiecărei pietre şi fiecărui fir de iarbă, care, la rândul lor, par şi ele să-mi dea atenţie: Ne cunoaştem de mult.

Când păşesc pe cărarea năpădită de buruieni, care duce în pădure, inima îmi vibrează de o bucurie ireală. Îmi amintesc de un loc de pe coasta răsăriteană a Mării Caspice, unde m-am aflat odată. Şi acolo era ca şi aici, iar marea era liniştită şi masivă şi cenuşie ca oţelul, întocmai ca acum. Am intrat în pădure, emoţionat până la lacrimi, transportat de bucurie şi murmurând mereu: Doamne Dumnezeule, ce bine că am ajuns să fiu iar aici!

De parcă aş mai fi fost vreodată pe acele meleaguri.

Dar cine ştie dacă nu am trecut totuşi cândva pe acolo, venind din altă eră şi din altă ţară, în care pădurea şi cărările arătau la fel. S-ar putea ca eu să fi fost o floare din pădure sau un gândac care şedea pe un salcâm simţindu-se ca acasă.

Iar acum am ajuns aici. Poate că am parcurs, metamorfozat în pasăre, acest drum lung. Sau am fost sâmburele unui fruct oarecare, trimis de un neguţător persan...

Iată, am evadat din gălăgia şi forfota oraşului, abandonând ziarele şi oamenii. Am fugit de toate, doar fiindcă am simţit chemarea ţinuturilor şi a singurătăţii din care mă

[1] Vara târzie (engl.).

trag. Vei vedea că totul va merge bine! mă gândesc, făcându-mi mari speranţe. Ah, m-am mai refugiat o dată, dar am revenit apoi în oraş. Şi am fugit iar.

Acum, însă, am intenţia fermă de a-mi găsi cu orice preţ pacea şi liniştea. Deocamdată am închiriat o cameră într-o colibă, iar gazda mea este bătrâna Gunhild. Scorușii împânzesc pădurea de conifere cu boabele lor de culoarea coralilor; fructele lor cad deja, în ciorchini grei, la pământ, cu un zgomot surd. Ei se recoltează singuri şi se seamănă singuri – o abundenţă inimaginabilă este risipită în fiecare an; număr peste trei sute de ciorchini pe un singur pom. Iar pe povârnişurile din jur văd încă flori încăpăţânate, care nu vor nicidecum să moară, deşi, de fapt, timpul lor a trecut deja.

Dar şi timpul bătrânei Gunhild a trecut şi totuşi ea nu moare, ci se comportă de parcă nu i-ar păsa de moarte! Când pescarii lucrează jos, pe ţărm, gudronând vârşele sau vopsind bărcile, bătrâna Gunhild vine la ei, cu ochii stinşi dar cu cel mai viclean instinct negustoresc:

– Cât costă astăzi scrumbiile? întreabă ea.

– Tot atât cât ieri, i se răspunde.

– Atunci, păstraţi-le!

Gunhild se îndreaptă spre casă.

Dar pescarii ştiu prea bine că Gunhild nu este una din acelea care se prefac doar că vor să meargă acasă; ea s-a întors de multe ori în coliba ei fără să se mai uite înapoi.

– Halo, strigă ei, jumătate de duzină de scrumbii înseamnă astăzi şapte bucăţi... pentru un client vechi.

Iar Gunhild cumpără peştele...

Pe frânghiile de rufe atârnă fuste roşii şi cămăşi albastre şi lenjerie foarte groasă; toate acestea au fost toarse şi ţesute de către bătrânele aflate încă în viaţă pe insulă. Dar la uscat atârnă şi cămăşile fine, fără mâneci, în care îngheţi de frig, precum şi jachetele de lână violet pe care le poţi întinde ca pe o sfoară. De unde provin aceste monstruozităţi? Ei, astea le-au cumpărat fiicele, tinerele fete de astăzi, din banii câştigaţi la oraş. Dacă le speli cu grijă şi la intervale

mari, ele țin în cel mai bun caz o lună. Şi te simți minunat de despuiat în ele după ce găurile se înmulțesc.

În schimb, cu încălțămintea bătrânei Gunhild nu-i de glumit. Din când în când, ea roagă pe câte un pescar de aceeaşi vârstă şi concepție ca ea, să-i ungă cu o unsoare grasă căputele şi tălpile; şi orice apă îşi pierde puterea în fața acestei grăsimi. Am văzut jos, pe țărm, cum se prepară această unsoare: în componența ei intră seu şi gudron şi răşină.

Ieri, când mă plimbam pe plaja rămasă descoperită după reflux, am dat peste o bucățică minusculă de sticlă de oglindă. Nu înțeleg cum de a ajuns aici; dar arată ca o eroare sau ca o minciună. Este greu de crezut că a fost adusă de către un pescar care a pus-o jos şi a plecat apoi mai departe! Am lăsat-o acolo unde am găsit-o; era groasă şi obişnuită şi simplă, poate că provenea de la geamul unui tramvai. Au existat vremuri când sticla era o raritate, de culoare verzuie – binecuvântate fie timpurile vechi, când mai existau şi rarități.

Din hornurile colibelor pescăreşti, aşezate la extremitatea sudică a insulei, se înalță acum fum. S-a lăsat seara, se prepară terciul. Şi după ce cinează, oamenii onești se culcă, pentru a se putea scula la revărsatul zorilor. Doar tinerii lipsiți de minte se furişează de la o colibă la alta, şi trag de timp fără să-şi cunoască interesele.

2

Azi-dimineață a acostat un bărbat care a venit să zugrăvească casa. Deoarece bătrâna Gunhild este foarte bătrână şi chinuită de podagră, ea îl roagă să-i crape mai întâi, câteva zile, lemne pentru foc. Mă oferisem de multe ori să-i fac surcele, dar ea spunea că hainele mele sunt prea bune, nevrând în ruptul capului să-mi dea securea.

Zugravul necunoscut este un om mărunt, îndesat, cu păr roşu şi fără barbă; în timp ce lucrează, mă uit la el, pe furiş, prin fereastră ca să văd cum procedează. Descoperind că el vorbeşte singur, mă strecor afară şi trag cu urechea la monologul său. Cât timp crapă lemne rămâne liniştit; dar dacă se loveşte în glezne, se supără şi spune: Drace! Fir-ar a dracului!, după care se uită deodată în jur şi începe să fredoneze, pentru a masca cele spuse.

Totuşi, îl recunosc pe zugrav. Dar, să mă ia dracu, nu este un zugrav, este Grindhusen, unul dintre camarazii de la şantierul pentru construcţii de drumuri din Skreia.

Mă îndrept spre el, îi spun cine sunt şi stau de vorbă cu el.

Au trecut mulţi ani de când eram amândoi, Grindhusen şi cu mine, muncitori la şantier; era în prima noastră tinereţe; străbăteam drumurile într-o încălţăminte jalnică şi, atunci când aveam bani, devoram tot ce găseam! Dacă ne mai rămânea ceva în plus, mergeam toată noaptea de sâmbătă la dans cu fetele; ne însoţea o grămadă de muncitori de la construcţiile de drumuri, iar gazda vindea cafele, îmbogăţindu-se. După care munceam iar o săptămână întreagă, cu plăcere şi pasiune, gândindu-ne la sâmbăta care urma. Grindhusen, cu părul lui roşu, era un mare vânător de fuste.

Îşi mai amintea de Skreia?

El se uită la mine, mă măsoară şi rămâne rezervat; durează câtva timp până este dispus să rememoreze împreună cu mine aventurile noastre.

Ba da, îşi aducea aminte de Skreia.

– Şi mai ştii: Anders Fila şi spirala? Şi îţi aminteşti de Petra?

– Care din ele?

– Petra, care era drăguţa ta.

– Da, de ea îmi amintesc foarte bine. În cele din urmă am rămas cu ea.

Grindhusen începe iar să crape lemne.

– Așa, deci ai rămas cu ea.

– Da, desigur. Așa a fost să fie. Dar, ce-am vrut să spun: te-ai ajuns, nu glumă, după câte văd.

– Cum așa? Ah, hainele? N-ai și tu haine de sărbătoare?

– Cât te-au costat?

– Nu mai știu, dar nu mult, n-aș mai putea spune exact cât.

Grindhusen mă privește uimit și începe să râdă:

– Nu mai știi cât te-au costat hainele?

Apoi el redevine serios, clatină din cap și spune:

– Nu, nu mai știi. Așa se întâmplă când omul are mulți bani.

Bătrâna Gunhild iese afară și, văzând că pierdem timpul stând la taclale lângă butuc, îi poruncește lui Grindhusen să înceapă cu zugrăvitul.

– Ah, da, acum ești zugrav, spun eu.

Grindhusen nu răspunde și îmi dau seama că am făcut, în prezența altora, o observație nepotrivită.

3

Timp de câteva ore, el chituiește crăpăturile, apoi zugrăvește, și în curând fațada dinspre mare a casei este tencuită și vopsită în roșu. În pauza de prânz merg la Grindhusen cu o gură de rachiu, ne tolănim în poiană, fumăm și povestim.

– Zugrav? Ei, nu chiar zugrav, spune el. Când mă întreabă cineva dacă știu să zugrăvesc zidul unei case, spun că știu. Și când mă întreabă dacă mă pricep să fac una sau alta, eu spun că da. Dar bun rachiu mai ai!

Soţia sa locuia, cu doi dintre copii, la distanţa de o milă; el mergea în fiecare sâmbătă acasă, la ei; două fiice erau deja mari, una se căsătorise, iar Grindhusen era bunic. După ce va fi dat două straturi de vopsea pe casa Gunhildei, va pleca la gospodăria pastorului, ca să sape o fântână; găseai mereu de lucru în comune, când aici, când acolo. Iar după ce se lăsa frigul şi venea iarna, mergea sau în pădure, să taie copaci, sau lenevea câtva timp acasă, până când găsea iar ceva de lucru. Familia lui nu mai era aşa de mare şi se va găsi o soluţie – atât pentru ziua de mâine, cât şi pentru cea de astăzi.

– Dacă aş avea posibilitatea mi-aş cumpăra unelte de zidărie, spune Grindhusen.

– Eşti şi zidar?

– Ei, nu chiar zidar. Dar după ce se sapă fântâna, ea trebuie căptuşită, e de la sine înţeles...

Îmi fac, ca de obicei, plimbarea pe insulă, gândindu-mă la una şi la alta. Pace, pace, o pace dumnezeiască mă întâmpină, cu tăcerea ei, din fiecare copac al pădurii. Aproape că nu mai există păsările, doar câteva ciori zboară, în linişte, dintr-un loc într-altul, lăsându-se jos. Iar ciorchinii de scoruş cad, greoi, la pământ, afundându-se în muşchi.

Poate că Grindhusen are dreptate. Se găseşte pentru toate o soluţie – mâine ca şi astăzi. N-am mai citit de două săptămâni nici un ziar şi cu toate acestea trăiesc; trăiesc, fac progrese mari în ceea ce priveşte liniştea mea interioară, cânt, îmi întind mădularele, stau seara cu capul gol, contemplând cerul înstelat.

Am petrecut ultimii optsprezece ani mai mult la cafenea, înapoind chelnerului câte o furculiţă care nu era bine spălată; aici, la Gunhild, nu înapoiez nici o furculiţă! Ai observat – îmi spun – cum şi-a aprins Grindhusen pipa, folosindu-şi chibritul până la capăt, fără a-şi arde degetele butucănoase? Am văzut o muscă plimbându-se pe mâna sa;

el i-a dat pace, poate că nici n-a simțit-o. Așa trebuie să se comporte omul cu mușchii...

Seara, Grindhusen se urcă în barcă și pleacă. Eu mă plimb agale pe plajă, cânt puțin, arunc pietre în mare și scot din apă lemne plutitoare. Stelele și luna sunt pe cer. Grindhusen se întoarce, după câteva ore, cu toate uneltele de zidărit în barcă. Le-o fi furat de undeva, îmi trece prin minte. Ia fiecare din noi o parte din ele pe umăr și le ascundem în pădure.

Apoi se face noapte și ne despărțim.

În după-amiaza următoare, casa este gata zugrăvită; dar pentru a umple întreaga zi de lucru, Grindhusen acceptă să mai crape niște lemne până la ora șase. Eu mă urc în barca Gunhildei și vâslesc în larg, la pescuit, ca să nu fiu prezent la plecarea lui. Nu prind nici un pește, în schimb mă umple frigul și mă uit de mai multe ori la ceas! Probabil că a plecat deja, îmi spun, și către ora șapte mă întorc acasă. Grinhusen este pe țărm, de unde îmi strigă adio.

Mă străbate un fior cald, de parcă aș fi auzit o chemare din tinerețea mea, din Skreia; de la distanță de o generație.

Mă îndrept cu barca spre el și îl întreb:

– Poți săpa singur fântâna?

– Nu, trebuie să-mi iau un ajutor.

– Ia-mă pe mine! spun eu. Așteaptă-mă; trebuie doar să mă înapoiez ca să-mi achit datoriile.

Când ajung la jumătatea drumului, Grindhusen îmi strigă:

– Nu – mă prinde noaptea. Și cred că tu nici nu vorbești serios.

– Așteaptă câteva minute. Mă întorc îndată.

Iar Grindhusen se așază pe plajă. Își amintește probabil că am la mine o sticluță cu un rachiu deosebit de bun.

4

Am sosit la curtea parohială într-o sâmbătă. După multe ezitări, Grindhusen mă luase totuşi cu el, ca ajutor; eu cumpărasem provizii şi haine de lucru, fiind gata de orice, îmbrăcat în bluză şi cu cizme cu carâmbi în picioare. Eram independent, nu mă cunoştea nimeni, şi mă străduiam să fac paşi mari, apăsaţi – faţa şi mâinile mele aveau, oricum, dintotdeauna un aspect proletar. Urma să locuim la curtea parohială; mâncarea ne-o puteam găti în odaia în care se prepara berea.

Apoi am început să săpăm.

Eu îmi vedeam de treabă, iar Grindhusen era mulţumit de mine.

– Eşti încă flăcău bun de lucru, spuse el.

După câtva timp veni la noi pastorul şi noi îl salutarăm. Era un om mai în vârstă, blând, cu o vorbă cumpătată; în jurul ochilor avea un evantai de riduri mărunte, provocate parcă de mii de zâmbete pline de bunătate. El se scuză: găinile erau foarte neastâmpărate şi intrau în fiecare an în grădină; n-am putea repara mai întâi zidul grădinii?

Grindhusen răspunse:

– Fireşte, putem pune totul la punct.

Ne-am ridicat şi am reparat zidul căzut al grădinii; în timp ce făceam aceasta, o duduie tânără veni să se uite la noi cum lucrăm. Am salutat iar şi tânăra mi s-a părut minunată.

Veni la noi şi un adolescent, care ne privi cum lucram, punând tot felul de întrebări. Probabil că cei doi erau frate şi soră. În prezenţa lor munca noastră progresa foarte uşor.

Apoi se făcu seară. Grindhusen se întoarse la el acasă, iar eu rămăsei aici.

Am petrecut noaptea în fânul din şură.

A doua zi era duminică. N-am îndrăznit să-mi îmbrac straiele de oraş, deoarece ar fi putut părea prea elegante;

prin urmare mi-am curățit bine hainele de ieri, făcându-mi de lucru prin curte în dimineața blândă de duminică. Am stat de vorbă cu argații și am glumit, ca și ei, cu câteva dintre fete; când au început să bată clopotele bisericii, am cerut și eu o carte cu cântece bisericești. Fiul pastorului mi-a adus una. Am împrumutat jacheta celui mai solid dintre argați; ea era puțin strâmtă, dar dacă îmi scoteam bluza și vesta, mi se potrivea. Apoi m-am îndreptat spre biserică.

Liniștea sufletească dobândită în timpul ședерii mele pe insulă se dovedi a fi insuficientă; la auzul orgii, îmi pierdui echilibrul interior și aproape că mă podidi plânsul. Ține-ți firea, ești doar neurastenic! mi-am spus. Mă așezasem mai la o parte, ascunzându-mi, pe cât posibil, emoția. M-am bucurat când slujba se termină.

După ce mi-am preparat carnea și am prânzit, am fost poftit în bucătărie, la cafea. În timp ce eram acolo, intră duduia cea tânără, de ieri; m-am ridicat și am salutat-o, iar ea răspunse. Era atât de drăgălașă în tinerețea ei, și avea mâini frumoase. Când m-am sculat să plec, am uitat de mine și m-am pomenit spunând:

– Mii de mulțumiri pentru amabilitatea dumneavoastră, frumoasă domnișoară!

Ea mă privi uimită, încruntă din sprâncene și roși. Apoi se răsuci pe călcâie și părăsi bucătăria. Era atât de tânără.

Frumoasă treabă făcusem!

M-am dus, prost dispus, în pădure, ascunzându-mă acolo. De ce nu îmi ținusem gura, nerod impertinent ce eram! Flecar banal!

Clădirile curții parohiale se aflau pe un versant ușor, de pe înălțimile căruia se întindea, până departe, un platou acoperit de păduri și terenuri defrișate. Îmi trecu prin minte că, de fapt, fântâna ar trebui săpată aici, sus, și că de aici ar trebui montată o conductă până jos, la clădiri; evaluez înălțimea versantului și ajung la convingerea că înclinația

este suficient de mare; mergând spre casă, măsor, cu pasul, terenul; sunt cam trei sute cincizeci de picioare.

Dar, în fond, ce-mi pasă mie de fântână! Ia să nu mai comit iar greşeala de a face pe instruitul, de a jigni şi de-a mă ridica deasupra stării mele sociale!

5

Grindhusen se întoarse luni şi ne apucarăm de săpat. Bătrânul pastor veni iarăşi la noi şi ne întrebă dacă nu am putea fixa în pământ un stâlp, pe drumul spre biserică. El avea nevoie de stâlpul acesta, care fusese şi mai demult acolo, dar îl doborâse vântul; de el se prindeau diferite afişe şi anunţuri.

Deci, fixarăm un stâlp nou, dându-ne toată silinţa ca acesta să stea drept ca o lumânare; ca acoperiş, i-am dat o tichie de tinichea.

În timp ce meşteream această tichie, l-am convins pe Grindhusen să propună ca stâlpul să fie vopsit în roşu; el avea încă vopsea roşie, rămasă de la zugrăvirea casei lui Gunhild. Când pastorul declară că ar prefera ca stâlpul să fie alb, fără ca Grindhusen să-l contrazică, am obiectat că afişele albe pot fi mai bine văzute pe un fond roşu. Pastorul zâmbi cu nenumăratele sale riduri din jurul ochilor şi răspunse:

– Da, ai dreptate.

A fost suficient atât; acest zâmbet şi această mică aprobare m-au făcut să mă simt mândru şi bucuros.

Veni şi domnişoara, îi adresă câteva cuvinte lui Grindhusen, ba chiar glumi cu el, întrebându-l ce fel de cardinal roşu înălţase aici? Mie nu-mi spuse nici un cuvânt şi nici nu se uită la mine când o salutai.

Prânzul mă puse la o grea încercare. Nu fiindcă mâncarea n-ar fi fost destul de bună, ci fiindcă Grindhusen mânca extrem de urât, rămânând plin de grăsime de jur împrejurul gurii.

Oare cum va mânca terciul? mă întrebam eu isterizat.

Când Grindhusen se rezemă de speteaza băncii, părând că vrea să-şi facă siesta în această stare grăsoasă, i-am spus:

– Dar şterge-ţi gura, omule!

El se uită la mine, îşi trecu mâna peste buze şi întrebă:

– Gura?

Trebuia să atenuez impresia făcută, aşa că am spus:

– Ho-ho, Grindhusen, dar frumos te-am mai păcălit! Îmi era însă ciudă pe mine aşa că am părăsit imediat încăperea.

De altfel, aş vrea să o determin pe domnişoară să-mi răspundă la salut, îmi trecu prin minte; trebuie să o lămuresc cât mai repede că mai ştiu şi eu câte ceva. Iată, de exemplu, povestea cu fântâna şi conducta de apă – ce-ar fi să le prezint un plan gata, pus la punct! Nu mi-ar trebui decât un aparat cu care să măsor unghiul înclinaţiei de la vârful colinei; am început să-mi confecţionez acest aparat. M-aş putea servi de un tub de lemn de care să chituiesc două sticle de lampă şi apoi să umplu totul cu apă.

Apăreau tot mai multe mărunţişuri care trebuiau făcute în gospodăria pastorului; trebuiau reparate treptele unei scări, trebuia consolidat un zid de rezistenţă; iar înainte de recoltarea grâului, trebuia pusă în funcţiune calea de acces la hambar. Pastorul voia ca toate să fie în ordine, iar nouă ne era indiferent ce facem, deoarece lucram ca zilieri. Dar cu cât trecea timpul, cu atât mai rău mă simţeam în compania camaradului meu. De exemplu, modul în care tăia pâinea, sprijinind-o de pieptul gol şi lingând de mai multe ori briceagul plin de grăsime, îmi provoca un adevărat supliciu; la care se adăuga faptul că nu obişnuia să se spele întreaga săptămână, de duminică până

duminică. Dimineața, înainte de răsăritul soarelui și seara, după apus, îi picurau mucii din nas. Și avea niște unghii! Și urechile sale erau atât de urâte!

Ah, eram un parvenit care învățase, prin cafenele, să fie mai distins.

Deoarece nu mă puteam abține să nu critic murdăria camaradului meu, relațiile dintre noi deveniseră foarte încordate și mă temeam că ne vom despărți într-o bună zi. Nu mai vorbeam unul cu altul decât strictul necesar.

Încă tot nu începusem să săpăm fântâna. Urmă o nouă duminică, iar Grindhusen plecă acasă.

Îmi terminasem sonda pentru măsurarea nivelului apei, așa că după-amiază m-am urcat pe acoperișul clădirii principale, fixând-o acolo. Am observat imediat că sonda ajunge în dreptul versantului la câțiva metri sub vârf. Bun. Chiar dacă scădeam un metru întreg până la nivelul apei din fântână, presiunea rămânea suficient de mare.

În timp ce stăteam acolo făcându-mi măsurătorile, dădu peste mine fiul pastorului. Se numea Harald Meltzer. Ce făceam acolo, mă întrebă el? Măsor versantul. Dar de ce? Din ce cauză voiam să cunosc înălțimea lui? Să-l las și pe el să măsoare!

Mai târziu am luat o funie de zece metri și am măsurat cu ea distanța de la vârful versantului până jos. Harald mă ajută. După ce coborârăm, m-am dus la pastor ca să-i prezint planul meu.

6

Pastorul mă ascultă cu răbdare și fără să-mi respingă imediat proiectul.

– Da, într-adevăr! spuse el zâmbind. Da, poate. Dar ar costa foarte mult. Și de ce să ne angajăm în această lucrare?

– Până la fântâna pe care am început să o săpăm sunt șaptezeci de pași. Șaptezeci de pași pe care slujnicele trebuie să-i parcurgă de fiecare dată, pe orice vreme, iarna și vara.

– Da, este adevărat. Dar ar costa o avere.

– În afară de fântâna, de care aveți în orice caz nevoie, conducta cu toate țevile, plus munca, nu vor costa mai mult de două sute de coroane, am spus eu.

Pastorul deveni atent.

– Nu mai mult?

– Nu.

Intercalasem câte o mică pauză înaintea fiecărui răspuns, de parcă aș fi fost, de felul meu, un om foarte chibzuit; de fapt, însă, îmi ticluisem cu mult timp înainte stratagema.

– Ar fi o mare ușurare, constată pastorul gânditor. Ciubărul cu apă din bucătărie face într-adevăr multă murdărie.

– Și toată apa care trebuie cărată în dormitoare...

– Bine, dar dormitoarele n-ar profita nimic; ele se află la etajul întâi.

– Ducem conducta până la etajul întâi.

– Cum? Până la etajul întâi? Dar presiunea va fi destul de puternică?

Am intercalat o pauză și mai lungă înainte de a răspunde, afișând cât mai multă seriozitate:

– Cred că pot garanta că jetul de apă urcă până dincolo de acoperișul casei, am răspuns.

– Nu mai spune! exclamă pastorul. Hai, arată-mi unde vrei să amplasezi fântâna.

Am urcat colina, – pastorul, Harald și cu mine. L-am lăsat pe pastor să facă măsurătorile cu aparatul meu, convingându-l că presiunea va fi mai mult decât suficientă.

– Voi discuta cu camaradul tău, spuse pastorul.

Dar eu am răspuns, discreditându-l pe Grindhusen:

– Nu, el nu se pricepe la așa ceva.

Pastorul mă măsură.

– Într-adevăr? întrebă el.

Coborârăm iar. Pastorul vorbea parcă cu sine însuşi:

– Ai dreptate, tot timpul trebuie cărată apă; iarna. De fapt şi vara. Mă voi consulta cu familia.

El intră în casă.

Trecură cam zece minute, apoi mă chemară la scările locuinţei, unde era adunată întreaga familie.

– Deci vrei să ne introduci o conductă de apă? întrebă, afabilă, soţia pastorului.

Am salutat, încet şi cu grijă, scoţându-mi şapca, iar pastorul răspunse în locul meu.

– Da, ăsta este meşterul.

Domnişoara îmi aruncă o privire plină de curiozitate şi începu să şuşotească ceva cu Harald. Soţia pastorului îşi continuă interogatoriul: Este vorba de o conductă ca în oraş, unde învârţi robinetul şi începe să curgă apa? Şi va ajunge până la etajul întâi? Două sute de coroane?

– Eu cred că ar trebui să accepţi, i se adresă ea soţului ei.

– Da, de fapt! Hai atunci să urcăm încă o dată colina şi să măsurăm cu toţii.

Am urcat colina, am fixat aparatul şi i-am pus pe toţi să sondeze.

– Ce interesant este! constată soţia pastorului.

Fiica ei nu scotea nici un cuvânt.

Pastorul întrebă:

– Dar oare există aici o pânză de apă?

Am răspuns foarte doct că era greu să afirmi cu certitudine. Dar existau indicii promiţătoare.

– Ce fel de indicii? întrebă soţia pastorului.

– Calitatea solului. În afară de aceasta, aici cresc sălcii şi arini. Iar salcia are nevoie de umezeală.

Pastorul aprobă, dând din cap, şi spuse:

– Se pricepe băiatul, Marie.

Mergând spre casă, soţia pastorului ajunse la concluzia contestabilă, că ar putea-o concedia pe una dintre

slujnice, dacă va avea apă curgătoare în casă. Pentru a o susține, am spus:

– Eventual, mai ales în timpul verii. Iar udatul grădinii se poate face cu ajutorul unui furtun scos prin fereastra de la pivniță.

– Ei nu! Ai mai auzit așa ceva! exclamă ea.

Încă nu îndrăzneam să vorbesc despre prelungirea conductei până la grajd. Mă gândisem tot timpul că rândașoaica ar putea beneficia de aceleași facilități ca bucătăreasa, dacă fântâna ar fi concepută de două ori mai mare și s-ar trage o conductă laterală până la grajd. Dar asta ar fi însemnat dublarea costurilor. Nu era indicat să mă lansez cu un proiect atât de amplu.

Chiar și în stadiul actual trebuia să aștept reacția lui Grindhusen. Pastorul spuse că vrea să se mai gândească până în ziua următoare.

7

VOIAM să pregătesc terenul ca să-i comunic tovarășului meu că fântâna urma să fie amplasată sus, pe colină. Pentru a nu-i trezi bănuielile, dădui vina pe pastor, spunând că *acesta* avusese ideea, eu nefăcând altceva decât să-l aprob. Grindhusen nu obiectă; el înțelese imediat că era vorba de mai multă muncă pentru noi, deoarece trebuia să săpăm și un șanț pentru conductă.

Din fericire, luni dimineața pastorul i se adresă lui Grindhusen spunându-i, pe jumătate în glumă:

– Camaradul tău și cu mine am hotărât să amplasăm fântâna sus, pe colină, și să tragem o conductă până jos. Ce părere ai despre acest proiect trăsnit?

Grindhusen găsi că ideea era bună.

Dar când am intrat în amănunte şi am vizitat locul unde urma să fie săpată fântâna, Grindhusen începu să-şi dea seama că s-ar putea ca eu să am ceva mai mult de-a face cu acest proiect decât îmi plăcea să admit. El spuse că şanţul pentru conductă trebuia să fie foarte adânc, din cauza gerului...

– Cel mult un metru treizeci, l-am întrerupt eu.

... şi că afacerea o să coste mulţi bani.

– Total general vreo două sute de coroane, după părerea camaradului tău, replică pastorul.

Deoarece Grindhusen nu se pricepea deloc la calcule el nu putu decât să răspundă:

– Da, da, dar şi două sute de coroane reprezintă o sumă frumuşică.

Eu intervenii:

– În felul acesta domnul pastor va trebui să plătească o despăgubire mai mică la plecarea de aici.

– Despăgubire? Eu nu mă mut de aici, spuse el.

– În acest caz, sper ca domnul pastor să se bucure de conducta de apă ani mulţi de acum înainte, am adăugat.

Pastorul se uită la mine şi mă întrebă:

– Cum te numeşti?

– Knut Pedersen.

– De unde eşti?

– Din nord.

Dar am înţeles din ce cauză îmi pusese aceste întrebări şi mi-am propus să nu mai folosesc asemenea sintagme literare.

Cu toate acestea – construirea fântânii şi a conductei a fost decisă, iar noi ne-am apucat de lucru...

Au urmat multe zile pline de voioşie. Mai întâi am aşteptat cu încordare să văd dacă dăm de pânza freatică şi câteva nopţi am dormit destul de prost. Dar după ce am depăşit această fază, am avut parte doar de zile de muncă plăcute şi netulburate. Apa era din belşug; după câteva zile a trebuit să o scoatem în fiecare dimineaţă cu găleţile.

Terenul era argilos şi ne-am murdărit îngrozitor în timp ce lucram în groapa cu pământ moale.

După o săptămână ne-am apucat să sfărâmăm pietre pentru căptuşeală; activitatea aceasta o cunoşteam de la Skreia. Apoi am mai săpat timp de o săptămână până am ajuns la adâncimea dorită. Pământul era aşa de moale, încât am început imediat să zidim căptuşeala pentru a împiedica surparea pereţilor argiloşi, care ne-ar fi putut uşor îngropa acolo.

Şi tot săpând şi sfărâmând şi zidind, trecu o săptămână după alta. Fântâna era mare şi putea fi considerată o reuşită; pastorul era mulţumit. Relaţiile dintre mine şi Grindhusen se îmbunătăţiseră; iar când el află că eu nu aveam pretenţia la o plată mai mare decât cea cuvenită unui bun muncitor necalificat – deşi de multe ori *eu* conduceam lucrările – încercă şi el să se revanşeze faţă de mine comportându-se mai civilizat în timpul meselor. Îmi spuneam că nu-mi puteam dori ceva mai frumos decât această perioadă şi că nimeni nu mă va mai ispiti vreodată să mă întorc în oraş.

Seara mă plimbam prin pădure sau mergeam la cimitir unde citeam inscripţiile de pe morminte, gândindu-mă la tot felul de lucruri. Căutam o unghie a unui mort. Îmi trebuia unghia aceasta, era o idee de-a mea, o mică jucărie. Găsisem o rădăcină frumoasă de mesteacăn din care voiam să confecţionez un mic cap de lulea în forma unui pumn strâns; degetul cel mare urma să reprezinte capacul în care voiam să încrustez o unghie, ca să pară cât mai autentic, iar în jurul degetului inelar să fixez un mic inel aurit.

Asemenea jucării mă liniştea şi îmi limpezeau mintea. Mă debarasasem de orice pripeală, reveriile nu mă făceau să neglijez nimic, serile îmi aparţineau exclusiv mie. Voiam, pe cât posibil, să-mi ascut şi simţul pentru caracterul sacru al bisericii şi teama de morţi; îmi aminteam din timpuri străvechi de această mistică profundă şi plină de semnificaţie şi voiam să mă reapropii de ea. Poate că, atunci când voi găsi unghia, voi auzi un strigăt dintr-un mormânt.

Este a mea! După care o voi arunca înspăimântat şi o voi lua la fugă.

– Vai, cum ţipă girueta, spunea Grindhusen uneori.

– Ţi-e frică?

– Nu chiar frică; dar în timpul nopţii mă trec fiorii la gândul că dorm atât de aproape de cadavre.

Ferice de Grindhusen!

Harald îmi arătă o dată cum se sădesc brazii şi arbuştii. Nu cunoşteam această tehnică; nu era încă la modă în perioada când urmasem eu şcoala; dar după ce mi-am însuşit procedeul, am devenit, duminicile, un plantator asiduu. Drept revanşă l-am învăţat şi eu pe Harald o serie de lucruri noi pentru vârsta sa şi am devenit buni prieteni.

8

Toate ar fi putut merge acum bine, dacă nu ar fi existat domnişoara. Pe zi ce trecea, eram tot mai îndrăgostit de ea. Se numea Elischeba, Elisabet. Poate că nu era o frumuseţe deosebită, dar avea buzele roşii şi ochi albaştri de fetiţă, care o înfrumuseţau. Elischeba, Elisabet, eşti la prima tinereţe, iar ochii tăi abia au zărit lumea. Într-o seară, când stăteai de vorbă cu tânărul Erik din gospodăria învecinată, ochii tăi luaseră o expresie plină de maturitate şi tandreţe...

În schimb Grindhusen nu avea nici o grijă. În tinereţea sa fusese ahtiat după fete şi chiar şi acum umbla – dintr-un vechi obicei – ţanţoş şi umflat în pene, cu pălăria trasă pe o ureche. Dar se domesticise şi se potolise, după cum şi era de aşteptat; acesta era mersul normal al lucrurilor. Nu toţi urmează însă mersul lucrurilor şi se potolesc; oare aceştia ce soartă au? Şi mai era şi micuţa Elisabet, care – de fapt –

nu era micuță, căci avea statura mamei ei. Dar și pieptul plin al mamei ei...

Din prima duminică petrecută aici nu mai fusesem poftit în bucătărie, la cafea; mie îmi convenea situația, contribuind și eu la ea. Mă simțeam încă rușinat. În fine, pe la mijlocul săptămânii, veni la mine una dintre servante rugându-mă să nu mai dispar în fiecare duminică după masă în pădure, ci să poftesc la cafea. Era dorința doamnei.

Bine.

Oare era cazul să-mi îmbrac hainele de gală? Poate că n-ar fi rău ca domnișoara să înceapă să bănuiască că am renunțat din proprie inițiativă la viața citadină, luând înfățișarea unui argat; dar că, în fond, sunt un talent tehnic și mă pricep la conducte de apă. Gata îmbrăcat, am ajuns însă eu însumi la concluzia că hainele de lucru mi se potrivesc mai bine. Am dezbrăcat deci costumul de gală, împachetându-l iar în bocceaua mea.

Dar în bucătărie nu mă întâmpină domnișoara, ci doamna. Ea se întreținu timp îndelungat cu mine și îmi așternu un șervet alb sub ceașca de cafea.

– Scamatoria cu oul ne costă ceva, spuse ea râzând blajin. Băiatul a stricat deja vreo șase ouă.

Povestea cu scamatoria era următoarea: îl învățasem pe Harald să împingă un ou răscopt și decojit prin gâtul unei carafe, rarefiind aerul din sticlă. Cam la atât se limitau cunoștințele mele de fizică.

– Dar experiența cu bățul rupt în cele două laturi de hârtie este foarte instructivă, continuă soția pastorului. Nu prea înțeleg eu mult din toate astea, dar ... Când va fi gata fântâna?

– Fântâna este gata. Mâine începem să săpăm șanțul.

– Și asta cât va dura?

– O săptămână. După care poate veni instalatorul să pună țevile.

– Ei nu? Într-adevăr?

Am mulțumit și am ieșit afară. Soția pastorului avea un obicei rămas probabil mai de demult: și anume ea îți arunca din când în când o privire piezișă, deși ceea ce spunea nu avea nimic conspirativ...

În pădure începeau să îngălbenească frunzele, iar aerul și pământul miroseau a toamnă. Doar ciupercile puteau fi încă văzute peste tot; ele apăreau și creșteau repede, frumoase și cărnoase, pe cotoarele lor rotunde. Găseai mânătărci și ciuperci de câmp și râșcovi. Câte o ciupercă otrăvitoare își expunea ici și colo pălăria pestriță, scăldată într-un roșu intens. Ciudată ciupercă! Se dezvoltă în același sol ca și ciupercile comestibile, își extrage hrana din același pământ și are în aceeași măsură parte de soare și ploaie; este cărnoasă și țeapănă, și are un gust bun – doar că este plină de muscarină – o otravă agresivă. Am vrut odată să scriu o poveste veche și minunată despre pălăria șarpelui și să spun apoi că am citit-o într-o carte.

Am urmărit totdeauna cu mare interes lupta pentru existență a florilor și insectelor. Sub razele calde ale soarelui ele prindeau iar viață, dedându-se, pentru câteva ore, vechii lor pasiuni; muștele mari și solide erau tot atât de vioaie ca în toiul verii. Exista aici un soi de purici de pământ pe care nu-i mai văzusem niciodată. Ei erau mici și galbeni, nedepășind dimensiunile unei virgule din scrierea cu caractere *petit*, dar făceau sărituri de o mie de ori mai mari decât dimensiunile lor. Cât de uriașă era forța de care dispunea o vietate atât de minusculă, în comparație cu mărimea ei! Iată un păianjen mic, al cărui abdomen seamănă cu o perlă de culoare galben deschis. Perla aceasta este atât de grea, încât, când se cațără pe un pai, păianjenul trebuie să stea cu spatele în jos. Când dă peste obstacole pe care nu le poate depăși din cauza perlei, el se lasă să cadă și își încearcă norocul pe alt pai. Un asemenea păianjen nu este un simplu păianjen și cu asta basta! Dacă îi întind o frunză, pentru a-l ajuta să se sprijine de o bază solidă, el pipăie câtva timp frunza și ajunge la concluzia că ceva nu

este în regulă. După care se dă înapoi dinaintea capcanei pe care o intuieşte în acest punct de sprijin...

Aud pe cineva strigându-mă din pădure. Este Harald care vrea să mă instruiască la şcoala lui duminicală. M-a pus să învăţ ceva din Pontoppidan[1] şi vrea să mă asculte. Mă impresionează să aud iar religia predată aşa cum aş fi predat-o şi eu în copilăria mea.

9

Fântâna era gata, şanţul săpat şi sosise instalatorul ca să pună ţevile. El îl luă pe Grindhusen ca ajutor, iar pe mine mă puse să pregătesc traseul pe care îl vor urma ţevile, de jos, din pivniţă, până sus, la cele două etaje ale casei.

Într-o zi, când săpam şanţul de jos, din pivniţă, soţia pastorului coborî la mine. I-am strigat să fie atentă, dar ea nu mă ascultă. Aici nu este nici un şanţ? întrebă ea arătând spre un punct. Şi nici aici, nu-i aşa? În cele din urmă alunecă şi ateriză lângă mine, pe fundul şanţului. Iată-ne deci! Jos era destul de întuneric, iar pentru ea, care venea de la lumina zilei, bezna era şi mai profundă. Ea pipăi marginile şanţului şi întrebă:

– Cum pot ieşi afară?

Am ridicat-o, luând-o în braţe. Fiind atât de subţirică nu era grea, deşi era mama unei fete măricele.

– Zău că da! exclamă ea scuturându-şi pământul de pe rochie; a mers repede în jos... Te voi ruga să-mi dai, într-o zi, o mână de ajutor sus, la etajul întâi, vrei? Dar trebuie să aşteptăm până pleacă soţul meu la biserica filială; lui nu-i plac schimbările. Aici când terminaţi?

Am numit un termen de aproximativ o săptămână.

---

1 Henrik Pontoppidan (1857-1943), prozator danez, reprezentant de frunte al naturalismului.

– Şi după aceea unde plecaţi?

– La gospodăria învecinată. Grindhusen a promis că mergem la cules de cartofi...

Apoi am urcat în bucătărie, unde am tăiat, cu un ferăstrău circular, o gaură în podea. Şi domnişoara Elisabet avea ceva treabă la bucătărie în timp ce eu mânuiam ferăstrăul; şi deşi mă antipatiza, ea se stăpâni, îmi adresă câteva cuvinte, şi se opri în loc uitându-se puţin la mine cum lucram.

– Imaginează-ţi, Oline, cum va fi, când nu va trebui decât să deschizi robinetul, îi spuse ea servantei.

Dar Oline, care era deja bătrână, nu părea deloc încântată. După părerea ei era un sacrilegiu să aduci conducta de apă până sus în bucătărie. Cărase timp de douăzeci de ani apă în casă, ce era să mai facă de acum înainte?

– Să te odihneşti, observai eu.

– Să mă odihnesc? Dar omul este făcut ca să muncească!

– Şi să-ţi coşi trusoul, adăugă domnişoara zâmbind.

Era o observaţie tipică pentru o fată tânără; totuşi îi eram recunoscător fiindcă participa şi ea la discuţia noastră, rămânând câtva timp în bucătărie. Ah, Doamne, ce abil devenisem dintr-o dată şi ce cuvinte potrivite găseam, comportându-mă ca un tinerel. Îmi amintesc încă şi astăzi. Dar domnişoara Elisabet păru să-şi aducă deodată aminte că nu se cuvenea să mai rămână în preajma noastră, şi părăsi bucătăria.

Seara m-am dus iar, ca de atâtea ori, la cimitir; văzând că domnişoara sosise acolo înaintea mea, am plecat, îndreptându-mă spre pădure. Mai târziu mă gândeam: Ea va fi, desigur, impresionată de bunul meu simţ şi îşi va spune în sinea ei: Săracul de el, a fost frumos din partea lui! Nu mai lipsea decât să vină după mine, în pădure. În cazul acesta, mă voi ridica, surprins, de pe bolovanul pe care şedeam, şi o voi saluta. Ea va fi uşor jenată şi va spune: „Am trecut doar pe aici – este o seară atât de frumoasă – ce faci aici?“ „Stau şi eu aşa“, voi răspunde,

iar privirile mele nevinovate vor părea să vină de departe. Când va auzi că stau doar aşa aici, seara târziu, ea va înţelege că am un suflet plin de profunzime, că sunt un visător, şi se va îndrăgosti de mine...

Am găsit-o şi în seara următoare la cimitir şi îmi trecu prin minte ipoteza nu lipsită de vanitate că vine de dragul meu! Dar uitându-mă mai bine am observat că aranja ceva la un mormânt. Deci, nu de dragul meu venise. M-am îndreptat iar spre muşuroiul mare din pădure, urmărind cu privirile furnicile, până s-a întunecat de tot; după care am ascultat cum cad la pământ conurile de brad şi ciorchinii de scoruş. Fredonam şi şopoteam gândindu-mă că ar trebui să mă ridic şi să fac puţină mişcare din cauza frigului. Orele treceau, se lăsă noaptea, eram îndrăgostit şi mergeam cu capul gol sub privirile fixe ale stelelor.

– Cât este ceasul? întreba uneori Grindhusen când reveneam în şură.

– Unsprezece, răspundeam. Deşi adeseori era deja ora două sau trei dimineaţa.

– Bine că mai catadicseşti şi tu să te culci. Ah, drace, te trezeşte chiar când dormeai mai bine!

Grindhusen se întoarse pe partea cealaltă şi adormi iar. Ce-i păsa lui.

Ah, ce ridicol devine un om mai în vârstă când se îndrăgosteşte. Şi când te gândeşti că tocmai eu eram acela care voise să demonstreze că este posibil să-ţi găseşti pacea şi liniştea sufletească!

10

Veni un om care își ceru înapoi uneltele de zidărie. Deci Grindhusen nu le furase! Ce plicticos și mediocru era totul la Grindhusen; nimic nu era rotunjit și finisat, el nu avea nici o caracteristică proprie.

I-am spus:

– Nu știi altceva decât să mănânci, să dormi și să muncești, Grindhusen. Iată că a venit un om să-și ia înapoi uneltele. Înseamnă că le-ai luat doar cu împrumut, sărmanul de tine.

– Prostule, răspunse Grindhusen jignit.

Și, ca în atâtea alte ocazii, l-am potolit iar, trecând totul cu vederea și râzând.

– Acum ce facem? întrebă el.

– Pariez că știi deja, am răspuns.

– Eu să știu?

– Da. Dacă te cunosc bine.

Iar Grindhusen era din nou împăcat.

Dar în pauza de prânz, când l-am tuns, l-am jignit iarăși sfătuindu-l să-și spele capul.

– Cum poate un om atât de bătrân ca tine să fie atât de nebun, spuse el.

Și știe Dumnezeu dacă Grindhusen nu avea dreptate! Deși era deja bunic, își păstrase intactă podoaba capilară roșie...

Oare începuseră să umble stafiile prin șură? Cine trecuse într-o bună zi pe acolo și făcuse ordine, creând o atmosferă plăcută? Ne aveam, fiecare, culcușul propriu, Grindhusen și cu mine; eu îmi cumpărasem două pături; în schimb el dormea îmbrăcat, așa cum umbla peste zi; se îngropa doar în mormanul de fân. Cele două pături fuseseră netezite frumos, așa încât culcușul meu semăna foarte mult cu un pat. Nu aveam nimic împotrivă; probabil că una din-

tre slujnice voise să mă învețe buna creștere. Faptul nu mă deranja.

Trebuia să tai cu ferăstrăul circular găurile în podea, la etajul întâi; soția pastorului mă rugă să aștept până a doua zi; soțul ei urma să plece la biserica filială, deci nu va fi deranjat de activitatea mea. Dar în dimineața următoare mă amână iar, deoarece domnișoara Elisabet aștepta, gata îmbrăcată, să plece la băcănie ca să facă mai multe cumpărături, iar eu am fost rugat să o însoțesc, și să car coșul.

– Bine, am spus, o să vă ajung din urmă.

Ce fată ciudată! Luase decizia de a-mi suporta compania? Ea întrebă:

– Dar vei găsi, singur, drumul?

– Firește. Am mai fost pe acolo. De acolo ne cumpărăm și noi alimentele.

Deoarece nu puteam străbate satul în hainele pline de argilă, am îmbrăcat pantalonii de la costumul de gală, păstrând însă bluza de lucru. Astfel echipat, am pornit la drum. Distanța era de mai mult de o jumătate de milă; după ce parcursesem trei sferturi din drum, am zărit-o pe domnișoara Elisabet în fața mea, dar am evitat să o ajung din urmă. Ea își întoarse o dată capul, dar eu m-am făcut mic, ascunzându-mă la liziera pădurii.

Domnișoara rămase în sat, la o prietenă, iar eu m-am întors, spre prânz, acasă, cu cumpărăturile. Am fost poftit să iau masa în bucătărie. Casa părea pustie; Harald plecase, slujnicele spălau rufe, doar Oline avea de lucru în bucătărie.

După prânz m-am dus pe coridorul de la etajul întâi și am început să lucrez cu ferăstrăul.

– Vino înăuntru să-mi dai o mână de ajutor, spuse soția pastorului, intrând în cameră.

Am trecut prin biroul pastorului și am ajuns în dormitor.

– Aș vrea să mut patul meu de aici, spuse soția pastorului. În timpul iernii stă prea aproape de sobă și este prea cald.

Am tras patul către fereastră.

– Nu crezi că aici va sta mai bine? Că este mai răcoare? întrebă ea.

M-am uitat întâmplător la ea, avea iar privirea aceea piezişă. Ah! Carnea şi sângele meu se înfierbântară; o auzii spunând:

– Ai înnebunit! Nu, dar, dragul meu, uşa ...

Şi apoi am mai auzit-o rostindu-mi de câteva ori numele în şoaptă...

Am tăiat apoi, cu ferăstrăul, gaura în podeaua de pe coridor şi am pus totul la punct. Doamna a stat tot timpul lângă mine. Voia să vorbească, să se explice, dar o podidea când râsul, când plânsul.

Am întrebat:

– N-ar trebui să schimbăm şi locul tabloului care atârna deasupra patului?

– Ba da, ai dreptate, răspunse soţia pastorului.

11

Conducta era pusă, robinetele montate; apa ţâşnea cu un jet puternic în chiuvete. Grindhusen îşi împrumută din altă parte uneltele necesare, aşa încât am reuşit să zidim găurile rămase în diferite locuri; peste câteva zile, umplusem şi şanţul care ducea la fântână şi astfel activitatea noastră din gospodăria parohială putea fi considerată ca încheiată. Pastorul era mulţumit. El se oferi să fixeze de stâlpul roşu un afiş care ne recomanda drept meşteri în amplasarea conductelor de apă. Deoarece anotimpul era însă deja destul de înaintat, iar gerul se putea lăsa în orice clipă, această recomandare nu mai avea mare valoare pentru noi. În schimb, îl rugarăm să-şi amintească de noi la primăvară.

Ne-am mutat la gospodăria vecină ca să strângem cartofi. Înainte de a pleca a trebuit să promitem că vom mai trece, ocazional, pe la curtea parohială.

La noul loc de muncă erau mulţi oameni, am împărţit între noi diferitele activităţi, iar atmosfera era plăcută şi plină de voioşie. Dar peste o săptămână şi ceva recoltatul cartofilor s-a terminat şi ne-am văzut iar puşi pe liber.

Într-o seară veni la noi pastorul care îmi oferi un loc de argat în gospodăria parohială. Oferta era convenabilă şi m-am gândit, o clipă, să o accept, dar după aceea am hotărât totuşi să o refuz. Preferam să hoinăresc dintr-un loc într-altul şi să-mi păstrez independenţa; să accept orice muncă mi se oferea, să dorm în aer liber şi să rămân o enigmă pentru mine însumi. La strânsul cartofilor cunoscusem un om cu care voiam să mă asociez după ce mă voi fi despărţit de Grindhusen. Omul cel nou avea cam aceleaşi concepţii ca mine şi, după câte putusem vedea şi auzi, părea să fie un muncitor vrednic; se numea Lars Falkberget, din care cauză el îşi zicea Falkenberg.

Tânărul Erik era muncitorul-prim, deci şeful nostru la culesul de cartofi, şi el ducea recolta în hambar. Era un flăcău frumos, de douăzeci de ani, matur şi serios pentru vârsta lui şi mândru de calitatea sa de fiu al stăpânului gospodăriei. Probabil că exista o înţelegere între el şi domnişoara Elisabet de la curtea parohială, deoarece ea veni într-o zi la noi, pe câmp, şi se întreţinu mult timp cu Erik. La plecare îmi adresă şi mie câteva cuvinte, spunându-mi că Oline începe să se împace cu conducta de apă de acasă.

– Dar dumneavoastră? am întrebat-o.

Mi-a răspuns scurt, din politeţe, dar am observat că nu vrea să se întindă la vorbă cu mine.

Era îmbrăcată atât de frumos, avea o mantie nouă, de culoare deschisă care se potrivea bine la ochii ei albaştri...

În ziua următoare Erik suferi un accident destul de grav; calul o luă la goană cu el, târându-l peste ogoare şi

prin poieni şi trântindu-l, în cele din urmă, de un gard. Era plin de contuzii şi scuipa sânge. Continuă să scuipe sânge şi după câteva ore, deşi îşi mai revenise puţin. Falkenberg fu acum angajat ca vizitiu.

M-am prefăcut că sunt foarte afectat de acest accident, rămânând tăcut şi sumbru ca ceilalţi, dar în sinea mea nu mă simţeam deloc mâhnit. Deşi ştiam că şansele mele de a o cuceri pe domnişoara Elisabet sunt nule, eram mulţumit că Erik, care se bucura de favorurile ei, fusese în felul acesta dat la o parte.

Seara m-am dus la cimitir şi m-am aşezat pe o piatră. De-ar veni domnişoara Elisabet! mă gândeam. Trecu un sfert de oră şi ea veni. M-am ridicat brusc, prefăcându-mă – cu viclenie – că vreau să fug, afişând apoi o jenă neajutorată şi renunţând în cele din urmă. Dar şiretenia m-a părăsit, şi mi-am pierdut orice siguranţă când am văzut-o atât de aproape de mine, aşa că am spus:

– Erik – imaginaţi-vă, a avut ieri un accident.

– Ştiu, răspunse ea.

– A fost rănit.

– Ah, da, a fost rănit. De ce îmi vorbeşti despre el?

– Am crezut... Nu, nu ştiu. Dar se va însănătoşi, cu siguranţă. Şi va fi totul bine.

– Fireşte, fireşte.

Pauză.

Vorbea aşa, de parcă ar fi vrut să mă maimuţărească. Deodată ea spuse zâmbind:

– Eşti un om ciudat. De ce parcurgi zilnic acest drum lung şi te aşezi seara aici?

– A devenit un mic obicei pentru mine. Îmi trec timpul până la ora de culcare.

– Şi nu ţi-e frică?

Gluma ei m-a făcut să mă simt mai relaxat şi mai sigur de mine, aşa că am răspuns:

– Păi tocmai asta este, vreau să mă treacă iar fiori.

– Fiori? Ai citit deci basmul acesta?

– Nu mai ştiu. Mi-a căzut la un moment dat o carte în mână.

Pauză.

– De ce nu vrei să te angajezi argat la noi?

– N-aş fi bun de aşa ceva. Vreau să mă asociez acum cu un alt camarad, şi s-o luăm din loc.

– Unde vreţi să mergeţi?

– Nu ştiu. Spre răsărit sau spre apus. Suntem drumeţi.

Pauză.

– Păcat, spuse ea. Sunt de părere că n-ar trebui s-o faci... Nu! Şi cum spui că se simţea Erik? De aceea am venit aici.

– Este rănit, desigur că este destul de grav, dar...

– Ce crede doctorul, va scăpa?

– Sigur că da; n-am auzit să fi spus altceva.

– Ei bine, atunci noapte bună!

Ce bine ar fi să fiu tânăr şi bogat şi frumos şi renumit şi iniţiat în toate ştiinţele... Iată că ea pleacă...

Înainte de a părăsi cimitirul am găsit o unghie utilizabilă şi am băgat-o în buzunar. Am aşteptat o clipă, uitându-mă în toate părţile şi trăgând cu urechea – linişte peste tot. Nu striga nimeni: este a mea!

12

Falkenberg şi cu mine plecăm. Este seară, răcoare, cerul pare foarte sus, şi se aprind stelele. L-am convins pe camaradul meu să trecem prin cimitir; aveam dorinţa ridicolă de a vedea dacă o fereastră micuţă de jos, din curtea parohială, nu este cumva luminată. De-aş fi acum tânăr şi bogat şi...

Am mers câteva ore. Nu aveam bagaje grele şi, în afară de aceasta, nu ne cunoşteam încă prea bine, aşa că

puteam sta de vorbă. Trecusem prin primul târguşor şi am ajuns la altul. Seara fiind luminoasă, am zărit turnul bisericii filiale.

Dintr-un vechi obicei am vrut să intru şi aici în cimitir şi am spus:

– Ce părere ai, să nu înnoptăm aici?

– Proşti am fi! replică Falkenberg. La ora asta găseşti fân în toate hambarele, iar dacă ne-ar alunga cineva din hambar, în pădure este şi mai cald.

Şi Falkenberg preluă conducerea.

Avea în jur de treizeci şi ceva de ani, era înalt şi bine făcut, dar puţin adus de spate; purta o mustaţă mare ale cărei capete atârnau în jos. Vorbea destul de puţin şi era inventiv şi iscusit; în plus, cânta cu o voce frumoasă şi era foarte diferit de Grindhusen. Când vorbea, recurgea la expresii dialectale din Drontheim şi Valdres şi din limba suedeză, aşa încât nu-ţi puteai da seama din ce regiune provine.

Am ajuns la o gospodărie unde lătrau câinii, iar oamenii încă nu se culcaseră; Falkenberg îl căută pe stăpân. Apăru un flăcău tânăr.

Avea cumva ceva de lucru pentru noi?

Nu.

Dar gardul dinspre drum era stricat, nu ne lăsa să-l reparăm?

Nu. În lunile de toamnă avea şi el timp destul să-l repare.

Am putea rămâne peste noapte aici?

Din păcate...

În şură?

Nu, acolo dorm servitoarele.

– Ce ticălos, murmură Falkenberg când o luarăm din loc.

Străbăturăm o pădurice de-a curmezişul, căutând un loc unde să ne putem face un culcuş.

– Dar dacă ne-am întoarce la gospodărie – la fete? Poate că ele nu ne-ar da afară?

Falkenberg chibzui.

– Ar lătra câinii, răspunse el.

Ajunserăm pe o pajiște unde păşteau doi cai. Unul avea un clopoțel în jurul gâtului.

– Ce mai gospodar e ăsta, care îşi lasă, în timpul nopții, caii pe pajiște, iar pe servitoare le culcă în şură, spuse Falkenberg. Le aducem un serviciu animalelor acestea dacă le punem să facă puțină mişcare.

El luă calul cu clopoțelul, îl blocă pe acesta cu iarbă şi muşchi şi încălecă. Calul meu era mai sperios, aşa că se lăsă mai greu prins.

Străbăturăm călare pajiştea, găsirăm o poartă cu grilaj şi ieşirăm în şosea. Ne aşezasem fiecare pe câte o pătură, dar nici unul din noi nu avea harnaşament.

Totul a mers bine, neaşteptat de bine; am parcurs cam o milă, ajungând în altă comună. Deodată am auzit zgomot de voci omeneşti în faţa noastră, pe şosea.

– Trebuie să o luăm în galop! îmi strigă Falkenberg întorcându-se spre mine.

Dar lunganul de Falkenberg nu era un călăreț bun, el se cramponă de funia clopoțelului, apoi se aplecă înainte înconjurând gâtul calului cu braţele. La un moment dat am zărit unul din picioarele sale ridicându-se în sus, şi anume în momentul când el căzu de pe cal.

Din fericire nu ne păştea nici un pericol; erau doar doi tineri care se plimbau visători.

După ce călărisem aşa timp de o jumătate de oră, fiind amândoi obosiți şi zdrobiți, am coborât şi am alungat caii spre casă. Redevenisem pietoni.

Gakgak, gakgak! se aude din depărtare. Cunoşteam sunetul, era gâsca sălbatică. În copilărie ni se spusese că trebuie să împreunăm mâinile şi să stăm liniştiți, ca să nu speriem gâştele sălbatice când trec în zbor; neavând nimic de pierdut, procedez şi acum ca în copilărie. Mă cuprinde emoția, o

dispoziţie mistică, îmi ţin respiraţia şi mă uit drept înainte. Iată-le, în urma lor cerul seamănă cu siajul lăsat de o navă. Gakgak! auzim deasupra capetelor noastre. Şi formaţiunea aceasta minunată alunecă mai departe pe sub stele...

În cele din urmă am găsit, într-o gospodărie liniştită, o şură unde am dormit mai multe ore; dimineaţa am fost surprinşi acolo de oamenii din gospodărie – atât de profund dormeam.

Falkenberg i se adresă imediat stăpânului oferindu-i bani pentru înnoptare. Aseară sosisem atât de târziu încât nu voisem să trezim pe nimeni, explică el, dar nu intenţionam să fugim. Omul refuză orice plată, dimpotrivă, ne trimise la bucătărie unde ni se servi o cafea. Dar de lucru nu avea ce să ne dea; recolta trecuse, iar el şi argatul nu aveau altceva de făcut decât să repare singuri gardurile.

13

Am cutreierat ţinutul timp de trei zile, fără să găsim nimic de lucru – dimpotrivă, a trebuit să dăm bani pe mâncare şi băutură, devenind tot mai săraci.

– Ce profit avem din toată situaţia? În felul acesta nu ne descurcăm nicidecum, spuse Falkenberg propunând să ne încercăm norocul cu mici furtişaguri.

Am chibzuit puţin şi ne-am hotărât să mai aşteptăm. Nu de lipsa mâncării trebuia să ne îngrijorăm, una sau două găini puteam şterpeli oricând; numai banii ne puteau fi de folos, aşa că trebuia să facem rost de bani. Dacă nu mergea într-un fel, trebuia să meargă în alt fel, nu eram nici noi sfinţi.

– Nu sunt un înger pogorât din cer, spunea Falkenberg. Îmi port acum hainele cele mai bune, deşi altul le-ar întrebuinţa drept haine de lucru. Le spăl în apa râului şi

aştept până se usucă; dacă se rup, le cârpesc şi le peticesc, iar dacă se întâmplă să câştig o dată ceva mai mult decât strictul necesar, îmi cumpăr altele noi. Asta este situaţia.

– Dar tânărul Erik spunea că eşti un băutor serios.

– Mucosul! Natural că îmi place să beau. Mâncarea fără băutură nu face doi bani... Şi acum căutăm o gospodărie cu pian.

În sinea mea mi-am zis: o gospodărie cu pian presupune bunăstare; acolo vom începe deci cu furtişagurile.

După-amiază am dat peste o asemenea gospodărie. Falkenberg îmbrăcase înainte de aceasta costumul meu de oraş şi îmi dăduse mie bocceaua lui să o car, aşa încât el mergea acum cu mâinile goale. El urcă imediat scările intrării principale şi rămase câtva timp în casa respectivă. Când apăru iar, spuse că urma să acordeze pianul.

Ce să facă?

– Ţine-ţi gura, spuse Falkenberg. Am mai făcut aşa ceva mai demult, nu mint.

Şi când scoase din bocceaua sa o cheie de acordaj, am înţeles că vorbea serios.

Mie îmi porunci să rămân în apropierea gospodăriei până când el acorda pianul.

M-am învârtit prin jur ca să-mi treacă timpul; când ajungeam în dreptul aripii sudice a casei îl auzeam pe Falkenberg prelucrând pianul. El nu ştia să cânte la pian, dar avea un auz bun; când întindea o coardă asculta cu atenţie, ca să o poată readuce la starea iniţială. În felul acesta, nu apuca să strice instrumentul mai rău decât era deja stricat.

Am intrat în vorbă cu unul dintre argaţi – un flăcău tânăr: avea o simbrie anuală de două sute de coroane, şi, în plus, mâncarea, spuse el. Trebuia să se scoale la ora şase jumătate dimineaţa, ca să dea nutreţ cailor, iar în perioada muncilor câmpului la cinci jumătate. Muncea toată ziua -

activitatea înceta seara la ora opt. Dar era sănătos şi mulţumit de viaţa liniştită din această lume mică. Îmi amintesc şi acum de dinţii săi frumoşi şi de zâmbetul cald cu care îmi vorbea de fata pe care o iubea. Îi dăruise un inel de argint cu o inimă de aur gravată pe el.

– Şi ce-a spus când i-ai dat inelul?

– A fost foarte mirată, îţi poţi închipui.

– Iar tu ce-ai spus?

– Ce-am spus? Nu ştiu. I-am spus: Să-ţi fie de bine! De fapt am vrut să-i dăruiesc şi stofă pentru o rochie nouă, dar...

– Este tânără?

– Da. Vorbeşte ca o muzicuţă, atât de tânără este.

– Şi unde locuieşte?

– Asta nu-ţi spun. Nu vreau să se afle în sat.

Stăteam în faţa lui ca Alexandru cel Mare, sigur de mine, dispreţuind puţin viaţa sa sărmană. Când ne-am despărţit, i-am făcut cadou una din păturile mele de lână, care oricum era greu de cărat; el declară imediat că o va da drăguţei sale, ca să aibă şi ea o pătură caldă.

Iar Alexandru spuse:

– Dacă n-aş fi eu, aş vrea să fiu tu...

Când termină şi ieşi iar afară Falkenberg avea mişcări atât de elegante şi vorbea cu un accent atât de danez, încât aproape nu mai înţelegeam ce spune. Îl însoţea domnişoara. Să ne interesăm şi la gospodăria învecinată, spuse el; cu siguranţă că aveau şi acolo un pian care trebuia acordat. Da, rămâneţi cu bine, rămâneţi cu bine, dragă domnişoară!

– Şase coroane, băiete! îmi şopti. Cu alte şase din gospodăria învecinată, fac douăsprezece.

Şi pornirăm mai departe; eu duceam ambele boccele.

14

Falkenberg avusese dreptate, locatarii gospodăriei învecinate nu voiau să rămână mai prejos, pianul trebuia acordat. Domnişoara era plecată într-o excursie, dar reparaţia urma să se facă în lipsa ei, ca o surpriză. Oricum, ea se plânsese de multe ori că pianul este dezacordat şi că aproape nu mai poate cânta la el. Am fost iar lăsat singur, în timp ce Falkenberg era ocupat în casă. Când se întunecă, i se aduseră lumânări şi el acordă mai departe. Cina o consumă înăuntru, după care veni la mine şi îmi ceru luleaua.

– Care lulea?

– Prostule! Cea în formă de pumn!

Nu i-am dat bucuros opera mea de artă. De-abia o terminasem, după ce o împodobisem cu unghia, cu inelul aurit şi îi fixasem un ciubuc lung.

– Ai grijă să nu se înfierbânte prea tare unghia! i-am şoptit; ar putea să se răsucească.

Falkenberg aprinse luleaua, se fuduli cu ea şi intră iar în casă. Dar se gândi şi la mine, rugând să mi se servească masa şi o cafea în bucătărie.

Mi-am căutat un culcuş în fân.

În timpul nopţii m-am trezit. Falkenberg mă striga stând în faţa mea, în mijlocul şurii. Era lună plină şi cer senin aşa că desluşeam clar figura camaradului meu.

– Ce s-a întâmplat?

– Ia-ţi înapoi luleaua!

– Luleaua?

– Da, nu vreau pentru nimic în lume să o mai păstrez. Uită-te, se desprinde unghia.

Am luat luleaua şi am observat că unghia se îndoise puţin în sus.

Falkenberg spuse:

– S-a rânjit la mine în bătaia lunii. Şi mi-am adus aminte de proveniența unghiei.

Ce om fericit Falkenberg...

A doua zi, când am vrut să plecăm, am aflat că domnişoara se întorsese acasă. Am auzit-o interpretând la pian un vals, apoi ea veni la noi şi spuse:

– Da, este o mare deosebire! Multe mulţumiri!

– Sunteţi mulţumită, domnişoară? întrebă meşterul.

– Da. E cu totul altfel.

– Şi încotro să ne îndreptăm acum? Ce sfat ne daţi?

– La Övrebö, la familia Falkenberg.

– La cine?

– La familia Falkenberg. Mergeţi tot înainte pe şosea, şi după un sfert de milă vedeţi, la dreapta, un stâlp. Urcaţi dealul în dreptul lui.

Falkenberg se aşează pe trepte şi îi puse domnişoarei tot felul de întrebări despre familia Falkenberg din Övrebö. Aşa ceva! Să dea aici peste rude de-ale lui, adică să ajungă acasă! Multe, multe mulţumiri domnişoară. Mi-aţi făcut un mare serviciu.

Apoi am luat-o din loc, eu cărând boccelele.

După ce am intrat în pădure, ne-am aşezat ca să chibzuim. Era oare indicat ca un Falkenberg să ajungă, ca acordor de piane, la căpitanul din Övrebö şi să se prezinte ca o rudă de-a lui? Eu eram foarte îngrijorat şi i-am tăiat şi lui Falkenberg elanul. Dar s-ar putea şi să fie foarte nostim.

N-avea la el nici un certificat în care să figureze numele său?

– Ba da, dar, pe dracu! Acolo nu stă scris decât că sunt un bun muncitor.

Ne-am întrebat dacă n-am putea falsifica puţin certificatul; sau poate că ar fi mai bine să fabricăm unul nou.

Ar putea fi vorba în el despre un acordor de piane din graţia lui Dumnezeu, cu numele Leopold în loc de Lars. Aveam mână liberă.

– Poţi scrie un asemenea certificat? întrebă el.

– Da, pot.

Dar acum biata mea fantezie excesivă debordă, denaturând totul în glumă. „Acordor de piane" nu mă satisfăcea – voiam să-l transform în mecanic, într-un geniu care soluţionase deja probleme dificile, o fabrică urma să...

– Un fabricant nu are nevoie de certificate, mă întrerupse Falkenberg, nemaivrând să mă asculte. Nu, nu era nimic de făcut.

Ne-am continuat drumul, prost dispuşi şi abătuţi şi am ajuns la stâlp.

– Deci nu vrei să intri? am întrebat.

– Intră tu, răspunse Falkenberg cu înverşunare. Poftim, ia-ţi boarfele.

Dar după ce trecurăm de stâlp, Falkenberg îşi încetini paşii, murmurând:

– Şi totuşi, ar fi prea stupid dacă n-ar ieşi nimic din toată povestea asta. Este o ocazie atât de bună.

– Sunt de părere că ar trebui totuşi să intri şi să-i saluţi pe oamenii aceştia. Nu este imposibil să fii, cu toate acestea, înrudit cu ei.

– Păcat că n-am putut afla dacă nu au cumva un nepot în America.

– Ai fi ştiut, în cazul acesta, să vorbeşti englezeşte cu ei?

– Taci, spuse Falkenberg, ţine-ţi gura. Aş vrea să ştiu din ce cauză faci aşa pe grozavul.

Era nervos şi mânios şi o luă din loc cu paşi mari. Deodată se opri şi spuse:

– M-am hotărât. Merg la ei. Împrumută-mi iar luleaua. Nu o aprind.

Urcarăm colina. Falkenberg se grozăvea, arătând cu pipa în dreapta şi în stânga şi pronunţându-se asupra aşezării gospodăriei. Mă supăra puţin faptul că el mergea, înfumurat, înainte, lăsându-mă pe mine să car boccelele. Am spus:

– Vrei să te prezinţi şi aici drept acordor de piane?

– Cred că am dovedit deja că sunt în stare să acordez un pian, replică el scurt. Asta ştiu să fac.

– Dar dacă şi stăpâna casei se pricepe puţin la aşa ceva? Şi dacă verifică după aceea pianul?

Falkenberg amuţi; îmi dădeam seama că stă pe gânduri. Încetul cu încetul, el se dezumflă, continuându-şi gârbovit drumul.

– Poate că totuşi nu este bine. Poftim, ia-ţi înapoi luleaua spuse el. Mergem şi întrebăm, pur şi simplu, dacă au să ne dea ceva de lucru.

15

ÎNTÂMPLAREA a făcut să putem fi, de la bun început, de folos. Trebuia montat un nou stâlp, pentru pavilion şi nu erau destui oameni care să facă acest lucru. Am pus mâna şi am fixat perfect stâlpul. La ferestre apărură mai multe femei.

– Domnul căpitan este acasă?

– Nu.

– Dar doamna?

Doamna Falkenberg veni la noi. Era înaltă, blondă şi prietenoasă ca un mânz tânăr; ea răspunse cu multă amabilitate la salutul nostru.

Are cumva ceva de lucru pentru noi?

– Nu ştiu. Nu, cred că nu. Din păcate soţul meu nu este acasă.

Aveam impresia că îi vine greu să ne refuze şi am dus deja mâna la şapcă pentru ca să nu o inoportunăm. Dar probabil că Falkenberg îi făcuse o impresie exotică, fiind bine îmbrăcat şi, în plus, însoţit de un hamal; ea îl privi cu curiozitate şi întrebă:

– Ce fel de lucru?

– Orice muncă în aer liber, replică Falkenberg; ştim să ridicăm garduri, să săpăm şanţuri, şi ne pricepem şi la zidărie.

– Pentru aşa ceva este deja cam târziu în anotimpul acesta, observă unul din oamenii de lângă stâlpul pavilionului.

– Da, aşa este, confirmă şi doamna Falkenberg. Nu ştiu – este ora prânzului, n-aţi vrea să intraţi şi să mâncaţi ceva? Ceea ce avem şi noi.

– Bogdaproste! răspunse Falkenberg.

Dar pe mine mă irită răspunsul acesta, fiindcă dădea dovadă de incultură, discreditându-ne. Trebuia să intervin:

– *Mille grâces, Madame, vous êtes trop aimable!*[1] am spus eu cu eleganţă, scoţându-mi şapca.

Ea se întoarse spre mine măsurându-mă o clipă. Uluirea ei avea ceva comic.

Am fost poftiţi în bucătărie, unde ni s-a servit o masă excelentă. Doamna ne părăsi. După ce terminasem şi voiam să plecăm, ea apăru iar; Falkenberg îşi recâştigase curajul şi, vrând să profite de amabilitatea ei, se oferi să-i acordeze pianul.

– Vă pricepeţi şi la aşa ceva? întrebă ea făcând ochii mari.

– Da, mă pricep. Am acordat piane şi în gospodăriile din vecinătate.

– Am un pian cu coadă. Dar nu aş vrea să...

– Stimata doamnă poate fi liniştită.

– Dar nu aveţi ceva...?

– Nu am certificate. N-am cerut niciodată. Dar doamna poate să asculte.

– Ei bine, să vedem!

Ea o luă înainte, iar Falkenberg o urmă. Când intrară în casă, observai că pe pereţii camerei atârnau multe tablouri.

Servantele din bucătărie se fâţâiau privindu-mă cu atenţie pe mine, străinul; una dintre fete era foarte frumoasă. Mă bucuram că mă bărbierisem tocmai astăzi.

---

[1] Mii de mulţumiri, doamnă, sunteţi prea amabilă! (fr.).

Trecură zece minute. Falkenberg începuse să acordeze pianul. Doamna veni iar în bucătărie spunând:

– Deci vorbiţi franţuzeşte? Înseamnă că ştiţi mai mult decât mine.

Har Domnului că nu a trebuit să continuăm discuţia! Oricum, n-aş fi putut spune mai mult decât *omletă* şi *pardon* şi *căutaţi femeia* şi *statul sunt eu.*

– Camaradul dumneavoastră mi-a arătat certificatele, spuse doamna Falkenberg. Se pare că sunteţi oameni vrednici. Aproape că îmi vine să-i telegrafiez soţului meu ca să-l întreb dacă n-am putea să vă dăm ceva de lucru.

Am vrut să-i mulţumesc dar n-am reuşit să scot nici un cuvânt; am înghiţit doar de mai multe ori în sec.

Neurastenie.

Apoi m-am învârtit prin curte şi pe ogoare; totul era lucrat cu grijă iar recolta fusese deja strânsă; se aduseseră acasă chiar şi vrejurile uscate ale cartofilor, care în multe locuri rămân afară până dă zăpada. Nu vedeam ce ar mai fi putut să ne dea şi nouă de lucru. Desigur că oamenii de aici erau bogaţi.

Se înseră, iar Falkenberg era încă tot în casă, acordând pianul; am luat ceva din proviziile noastre şi m-am îndepărtat de curte, ca să nu fiu poftit şi la cină. Luna şi stelele erau pe cer, dar eu am intrat în pădure, unde era ea mai deasă, şi m-am aşezat în întuneric. Acolo era cel mai cald. Ce linişte pe pământ şi în văzduh! Se făcuse mai răcoare, pământul începea să fie acoperit de brumă, pe ici, pe colo, se auzea un zgomot sec printre firele de iarbă, un şoricel chiţăia, o cioară zbură deasupra vârfurilor copacilor – apoi iar linişte. Ai mai văzut vreodată în viaţa ta un păr de culoare atât de deschisă? Nu. O statură minunată, din cap până în picioare, o gură splendidă cu buzele pline, iar prin părul ei se prelingeau sclipiri luminoase. Ce bine-ar fi să poţi scoate o diademă din boccea şi să i-o oferi! Voi căuta o scoică roz pal să fac din ea o unghie, apoi îi dăruiesc luleaua pentru soţul ei – aşa o să fac...

Falkenberg mă găseşte afară, în curte şi îmi şopteşte în grabă:

– A primit deja răspuns de la soţul ei; putem doborî copaci în pădure. Te pricepi la aşa ceva?

– Da.

– Atunci du-te în bucătărie – a întrebat unde eşti.

Am intrat şi doamna Falkenberg spuse:

– Unde aţi fost? Poftiţi, vă rog, la masă. Aţi mâncat deja? Dar unde?

– Avem alimente la noi.

– N-ar fi fost nevoie. Nu doriţi nici măcar un ceai? Sigur?... Am primit deja răspuns de la soţul meu. Vă pricepeţi la doborât copaci? Foarte bine. Uitaţi-vă: „Avem nevoie de doi tăietori de lemne. Petter să le dea de lucru..."

Dumnezeule – ce aproape era de mine, arătându-mi telegrama! Respiraţia ei era înmiresmată, ca cea a unei fete tinere.

16

Suntem în pădure; Petter, unul din argaţi, ne-a arătat drumul.

După ce rămăsesem singuri, Falkenberg nu se mai arătă încântat de faptul că doamna Falkenberg ne făcuse rost de lucru. Nu este o afacere chiar atât de colosală, spuse el, probabil că pe aici muncitorii sunt o raritate. De altfel, Falkenberg nu era grozav ca tăietor de lemne; aveam experienţă din alte locuri şi puteam prelua, la nevoie, conducerea activităţii. Falkenberg nu avea nimic împotrivă.

Am început să meşteresc la o invenţie.

Când lucrează cu un ferăstrău obişnuit, muncitorii trebuie să stea culcaţi într-o rână şi să acţioneze ferăstrăul dintr-o parte. Acesta este motivul pentru care munca nu are

un randament prea mare, iar în pădure rămân după aceea butuci urât tăiaţi. Un aparat de transmitere a impulsurilor, de formă conică, fixat la rădăcina copacului, trebuia să permită o mişcare normală a ferăstrăului, a cărui lamă să taie orizontal. Am început să desenez componentele unei asemenea maşinării. Cea mai mare bătaie de cap mi-a dat-o presiunea uşoară de care avea nevoie lama ferăstrăului. Poate că s-ar realiza cu ajutorul unui resort tras ca arcul unui ceas, sau poate cu ajutorul unei greutăţi. Cu greutatea ar fi fost mai simplu, dar în acest caz presiunea ar rămâne mereu aceeaşi. Şi cu cât lama ferăstrăului va pătrunde mai adânc, cu atât va merge mai greu, iar apăsarea exercitată asupra lemnului va fi tot mai mică. În schimb, un resort de oţel s-ar destinde tot mai mult pe măsură ce tăietura ar înainta, deci ar exercita o presiune constantă. M-am hotărât să recurg la resort. Zău că o să construieşti maşinăria! mi-am zis. Şi aceasta va fi suprema realizare a vieţii tale.

Zilele treceau, noi doboram copaci de nouă ţoli grosime, îi curăţam de crengi şi de scoarţă. Mâncarea era bună şi îmbelşugată; luam cu noi, în pădure, hrană rece şi cafea, iar seara, când ne întorceam acasă, ni se servea o masă caldă. După care ne spălam, ne făceam frumoşi, ca să arătăm mai bine decât argaţii, şi ne aşezam în bucătărie, unde ardea o lampă mare şi veneau şi cele trei slujnice.

Falkenberg se combină cu Emma.

Din când în când auzeam câte o piesă interpretată la pian, din când în când venea la noi şi stăpâna casei, feciorelnică şi prietenoasă. Cum a fost astăzi în pădure? întreba ea, aţi văzut un urs? Într-o seară îi mulţumi lui Falkenberg pentru modul cum îi acordase pianul. Zău – într-adevăr? Faţa tăbăcită a lui Falkenberg se înfrumuseţă de bucurie, iar eu eram mândru de el auzindu-l că spune plin de modestie:

– Da, şi mie mi s-a părut că sună ceva mai bine.

Poate că exerciţiul îl făcuse mai priceput, sau doamna îi era recunoscătoare că nu-i stricase pianul.

Falkenberg își îmbrăca în fiecare seară costumul meu cel bun. Nu mai mergea acum să i-l iau înapoi și să-l port eu; toată lumea ar fi crezut că l-am împrumutat eu de la camaradul meu.

– Poți să păstrezi hainele, dacă mi-o dai în schimb pe Emma, glumeam eu.

– Bine, ia-o, răspundea Falkenberg.

Îmi era clar că Falkenberg se înstrăinase puțin de fată. Ah, Falkenberg se îndrăgostise, întocmai ca mine. Ce copii eram amândoi!

– Oare diseară vine iarăși la noi, în bucătărie? întreba Falkenberg uneori în pădure.

Iar eu răspundeam:

– Ce bine că domnul căpitan lipsește încă.

– Da, răspundea Falkenberg. Fii atent, dacă aflu că nu se poartă frumos cu ea, mă înfurii.

Într-o seară Falkenberg cântă un cântec popular. Eram încă mândru de el. Doamna veni în bucătărie, el trebui să repete cântecul și să mai cânte unul. Vocea sa frumoasă umplea bucătăria, iar doamna Falkenberg declară uimită:

– Zău că nu am mai auzit așa ceva!

Și atunci începu să mă roadă invidia.

– Ați învățat să cântați? întrebă ea. Cunoașteți notele muzicale?

– Da, răspunse Falkenberg, am făcut parte dintr-un ansamblu coral.

Ar fi trebuit să răspundă: Nu, din păcate nu am învățat nimic, îmi trecu prin minte.

– Ați cântat vreodată în prezența cuiva? V-a auzit deja cineva?

– Da, am cântat uneori la petreceri dansante și o dată la o nuntă.

– Dar v-a auzit cântând cineva care se pricepe?

– Nu, nu știu. Da, cred că da.

– Ah, cântați-ne încă ceva!

Falkenberg cântă.

O să mai apucăm şi ziua când va fi poftit în casă, iar doamna îl va acompania la pian, îmi trece prin minte. Întreb cu voce tare:

– Mă scuzaţi, domnul căpitan se întoarce curând?

– Da, răspunse doamna Falkenberg cu un ton interogativ. Dar de ce?

– Din cauza muncii noastre.

– Aţi tăiat deja toţi copacii însemnaţi?

– Nu, asta nu, dar... Nu, desigur, dar...

– Ei bine! spuse doamna Falkenberg, şi adăugă amintindu-şi de ceva: Nu ştiu – dacă este vorba de bani...

Am muşcat din momeală, răspunzând:

– Da, mii de mulţumiri.

Falkenberg nu spuse nimic.

– Bine, dragii mei, dar nu trebuie decât să spuneţi. Poftim! zise ea dându-mi banii ceruţi. Dar dumneavoastră?

– Nu. Mulţumesc, replică Falkenberg.

Doamne Dumnezeule! În ce lumină proastă m-am situat iarăşi, ce meschin eram! Iar Falkenberg, individul ăsta infam de lângă mine, era atât de bogat încât nu avea nevoie de avans! Dar în seara asta voi smulge hainele de pe el, lăsându-l gol puşcă!

Ceea ce bineînţeles că nu am făcut.

17

Iar zilele treceau.

– Dacă diseară vine iar la noi, îi voi cânta cântecul despre floarea de mac, spuse Falkenberg în pădure. Am uitat de el până acum.

– Dar de Emma n-ai uitat? am întrebat eu.

– Emma? Ştii ceva, nu te-ai schimbat cu nimic.

– Într-adevăr?

– Da, în sinea ta. Ai fi oricând în stare să te culci cu Emma în faţa doamnei Falkenberg; eu, însă, nu.

– Minţi, am răspuns eu înverşunat. Cât timp sunt aici, nu o să mă încurc cu nici o femeie.

– Nici eu nu voi mai merge la nici una în timpul nopţii. Oare va veni diseară la noi, în bucătărie? De-abia astăzi mi-am amintit de floarea de mac. Ascultă!

Falkenberg cântă despre floarea de mac.

– Ai noroc cu vocea ta, i-am spus; totuşi, nici unul din noi doi nu o va cuceri.

– Să o cucereşti! Cine a mai pomenit aşa o maimuţă ca tine!

– Ba, dacă aş fi tânăr şi bogat şi frumos, aş putea să o cuceresc, am spus.

– Ei da, *dacă*. În cazul acesta *şi eu* aş putea să o cuceresc. Dar ar mai fi şi căpitanul.

– Da, şi ai mai fi şi tu. Şi aş mai fi şi eu. Şi ar mai fi şi ea şi tot restul lumii. Şi am putea, într-adevăr, să ne ţinem amândoi gura spurcată, continuai mânios pe mine însumi din cauza flecărelilor astea puerile. Cum se poate ca doi tăietori de lemne să vorbească asemenea absurdităţi?

Am slăbit amândoi, eram palizi, iar faţa bolnăvicioasă a lui Falkenberg se acoperi de riduri; nici unul din noi nu mai mânca suficient. Pentru a ascunde unul de altul starea noastră, eu fluieram tot felul de melodii vesele, iar Falkenberg se plângea, de câte ori luam masa, că mănâncă prea mult şi se simte greoi şi leneş din cauza aceasta.

– Dar nu mâncaţi aproape nimic, spunea adeseori doamna Falkenberg văzând că aduceam înapoi o mare parte din hrana rece cu care plecam dimineaţa. Cel fel de tăietori de lemne mai sunteţi şi voi?

– Falkenberg mănâncă foarte puţin, spuneam eu.

– He-he, completa Falkenberg, iar ăsta de aici nu mai mănâncă aproape nimic.

Doamna Falkenberg ne ruga câteodată să-i facem un mic serviciu, iar noi ne repezeam amândoi să-l îndeplinim;

în cele din urmă am început să cărăm, din proprie inițiativă, apă la bucătărie și să umplem lada cu lemne de foc. Dar Falkenberg mă înșelă o dată, aducând din pădure nuiele de alun pentru a bate cu ele covoarele, deși doamna mă rugase *pe mine* și nu pe altcineva să-i taie nuielele.

Falkenberg cânta în fiecare seară.

M-am hotărât să încerc să o fac geloasă pe doamna Falkenberg. Vai, vai, fârtate! Trebuie să fii nebun sau tâmpit - doamna nu va da nici o atenție unei asemenea tentative!

Dar voiam, cu toate acestea, să o fac geloasă.

Dintre cele trei slujnice, doar Emma intra în discuție pentru acest experiment, așa că am început să-i fac ochi dulci.

– Emma, cunosc pe cineva care suspină după tine.

– De unde știi?

– Din stele.

– Aș prefera să știi de la cineva de aici, de pe pământ.

– Știu și asta. Din sursă directă.

– Vorbește despre sine însuși, spuse Falkenberg temându-se să nu fie atras în acest joc.

– Desigur, vorbesc despre mine. *Paratum cor meum*[1].

Emma nu se arătă însă deloc disponibilă, neavând nici un chef să stea de vorbă cu mine, deși mă pricepeam mai bine ca Falkenberg să învârt cuvintele. Cum așa – să nu-i pot veni de hac nici macar Emmei? Pătruns de un sentiment de mândrie, am tăcut și mi-am văzut de treabă, făcând schițe pentru mașinăria mea și construind mici modele. Dacă Falkenberg începea seara să cânte, iar doamna îl asculta, treceam dincolo, în camera argaților, rămânând acolo. Era mult mai demn pentru mine. Singurul dezavantaj era că Petter, care zăcea bolnav, nu suporta zgomotul făcut de secure și ciocan: deci, dacă voiam să bat ceva cu ciocanul, trebuia să ies în șură.

Uneori îmi trecea prin minte, că s-ar putea ca doamna să regrete absența mea din bucătărie. Așa mi se părea mie. Într-o seară, în timp ce mâncam, ea spuse:

---

[1] inima mea este pregătită (lat.)

– Am auzit de la unul din argaţi că lucraţi la o maşinărie?

– Îşi încearcă norocul cu un nou tip de ferăstrău, spuse Falkenberg. Dar va fi prea greu.

Nu am răspuns nimic, preferând, cu şiretenie, să fac pe oropsitul. Că doar acesta era destinul tuturor inventatorilor: să nu fie înţeleşi. Aşteptaţi, aşteptaţi – n-a venit încă vremea mea! Câteodată abia mă puteam abţine să nu le mărturisesc slujnicelor că provin dintr-o familie mai bună, dar că iubirea m-a dus pe căi greşite; acum încerc să-mi găsesc consolare în alcool. Da, da, omul propune şi Dumnezeu dispune... Toate acestea ar fi putut ajunge, la un moment dat, şi la urechile doamnei.

– Cred că de-acum înainte voi veni şi eu mai des, seara, în camera argaţilor, spuse Falkenberg.

Am înţeles perfect din ce cauză voia Falkenberg dintr-o dată să vină la noi; indiferent de motive, el nu mai era rugat atât de des ca până acum să cânte.

18

Căpitanul se întoarse acasă.

Într-o zi veni la noi, în pădure, un bărbat înalt, cu o barbă mare, şi spuse:

– Sunt căpitanul Falkenberg. Cum merge treaba, băieţi?

L-am salutat respectuos şi am răspuns:

– Mulţumim, totul merge bine.

Am discutat câtva timp despre copacii doborâţi şi despre ceea ce mai rămânea de făcut; căpitanul ne lăudă, văzând că lăsăm în urma noastră butuci scurţi, frumoşi. Apoi el calculă cuantumul de muncă pe care îl prestasem zilnic şi spuse că se încadrează în norma obişnuită.

– Domnul căpitan a uitat să scadă duminicile, am obiectat eu.

– Ai dreptate, răspunse el. În acest caz depăşiţi norma. Nu s-a stricat nimic? Ferăstrăul rezistă?

– Da.

– Nu s-a rănit nici unul?

– Nu.

Pauză.

– De fapt n-ar trebui să vă dau eu mâncarea, spuse el; dar, din moment ce aţi preferat formula aceasta, vom scădea costurile când încheiem socotelile.

– Vom accepta decizia domnului căpitan.

– Da, vom accepta, spuse şi Falkenberg.

Căpitanul dădu o raită prin pădure, apoi se întoarse.

– Nici că s-ar fi putut să aveţi parte de o vreme mai potrivită, spuse el. Nu a trebuit să îndepărtaţi zăpada.

– Nu, nu am avut zăpadă. Dar ar fi fost de preferat să fie mai frig.

– De ce? Vă este prea cald?

– Da, şi asta. În primul rând, însă, fiindcă lemnul înghe-ţat se poate tăia mai bine cu ferăstrăul.

– Vă pricepeţi la această activitate mai de demult?

– Da.

– Dumneata eşti cântăreţul?

– Din păcate, nu. *El* este.

– Aşa, aşa. Deci cânţi? Purtăm acelaşi nume, nu?

– Da, să zicem, răspunse Falkenberg uşor intimidat. Mă numesc Lars Falkenberg, după cum aţi aflat din certificatul meu.

– De unde eşti?

– Din regiunea Drontheim.

Căpitanul se întoarse acasă. Era prietenos, dar scurt la vorbă şi hotărât, nu zâmbea, nu glumea. Avea o figură binevoitoare dar puţin comună.

De acum înainte Falkenberg nu mai cânta decât în camera argaţilor sau afară, în aer liber; de când revenise

căpitanul, încetase să mai cânte în bucătărie. Falkenberg era supărat, rostea cuvinte amenințătoare: Ptiu, drace... scârboasă mai este viața... îți vine să te spânzuri. Dar disperarea sa nu dură multă vreme. Într-o duminică se duse la cele două familii unde acordase piane și ceru certificate. La întoarcere îmi arătă hârtiile și spuse:

– Pot fi întrebuințate cu folos, la nevoie, ca să te descurci.

– Deci nu mai vrei să te spânzuri?

– *Tu* ai avea mai multe motive decât mine să o faci.

Dar nici eu nu mai eram atât de prost dispus. Când căpitanul auzi despre mașinăria mea, dori imediat să afle mai multe amănunte. De îndată ce își aruncă ochii pe schițele mele, el observă că nu sunt complete, deoarece le desenasem pe bucăți de hârtie prea mici și nu avusesem nici măcar un compas; el îmi împrumută o trusă mare și mă învață cum se fac câteva calcule de construcție. Și căpitanul se temea că ferăstrăul meu va fi prea greu de mânuit.

– Dar continuă, mă încurajă el. Fă schițele pornind de la o anumită scară, și pe urmă vom mai vedea.

Eu însă m-am gândit că un model executat cât de cât corect ar putea da o imagine mult mai completă despre aparat. Și, după terminarea schiței, am început să construiesc un model din lemn. Nu dispuneam de un strung, deci am fost nevoit să cioplesc cu mâna ambele valțuri, precum și mai multe roți și șuruburi. Eram atât de preocupat de această activitate încât duminică nici nu am auzit clopotul de amiază. Căpitanul veni la mine și îmi strigă:

– Este ora prânzului!

Când văzu la ce lucrez, se oferi să meargă chiar în ziua următoare la fierar, pentru ca acesta să-mi dea la strung toate piesele de care aveam nevoie.

– Dă-mi doar măsurile, spuse el. N-ai nevoie și de ceva unelte? Bine, deci un ferăstrău circular, câteva burghie, șuruburi, o sulă. Altceva?

El își notă totul. Era un stăpân fără pereche.

După cină, intrasem deja în camera argaţilor, când mă chemă doamna. Era jos, în curte, în umbra zidului casei, dar veni imediat spre mine.

– Soţul meu a observat că – da, că eşti îmbrăcat prea subţire, spuse ea. Nu ştiu dacă – poftim, ia astea aici!

Şi îmi puse în braţe un costum de haine.

Am mulţumit, murmurând ceva şi bâlbâindu-mă. Aş putea şi eu să-mi cumpăr în curând un costum, nu-i nici o grabă, nu am nevoie de...

– Bine, bine, ştiu că poţi să-ţi cumperi şi singur ceva, dar camaradul dumitale poartă haine atât de bune, în timp ce dumneata... Ba da, ba da, ia-le, te rog.

Ea fugi imediat în casă, ca o fetiţă care se teme să nu fie surprinsă asupra unei amabilităţi exagerate. Nu am putut decât să-mi strig mulţumirile.

În seara următoare, când căpitanul îmi aduse valţurile şi roţile, am profitat de ocazie ca să-i mulţumesc pentru haine.

– Aşa deci, răspunse el. Soţia mea a fost de părere că... Ţi se potrivesc?

– Da, mi se potrivesc foarte bine.

– Perfect. Da, soţia mea a fost de părere că... Ei, iată roţile. Şi aici sunt şi uneltele. Noapte bună!

Doreau probabil amândoi să facă bine semenilor lor. Dar fiecare încerca să pună fapta bună în cârca celuilalt. Aceasta pare să fie căsnicia după care jinduiesc visătorii de aici, de pe pământ.

19

Copacii din pădure şi-au pierdut frunzele, păsările nu mai ciripesc, doar ciorile mai croncăne către ora cinci dimineaţa, după care se împrăştie pe ogoare. Falkenberg şi cu mine le vedem când mergem în pădure. Necunoscând încă pericolele lumii, puii lor ţopăie pe drum, la picioarele noastre.

Apoi dăm peste piţigoi – vrabia pădurii. El se întoarce deja din excursia întreprinsă în pădure şi revine în mijlocul oamenilor, unde îi place să rămână pentru a-i cunoaşte mai îndeaproape. Micuţul şi ciudatul piţigoi! De fapt, el este o pasăre migratoare, dar părinţii săi i-au demonstrat că este posibil să petreacă iarna şi în nord; acum le va arăta şi el puilor săi că nici nu poţi ierna altundeva decât în nord. Dar în sângele său bântuie încă nostalgia migraţiei – el va rămâne totdeauna un călător. Într-o bună zi, el şi ai săi se vor aduna şi se vor muta cu multe parohii mai departe, la alţi oameni, pe care vor de asemenea să-i cunoască – şi atunci nu vor mai exista piţigoi în păduricea de plopi. Poate să treacă şi o săptămână întreagă până să poposească în pădurice un nou stol de asemenea fiinţe zburătoare... Doamne Dumnezeule, de câte ori i-am privit pe piţigoi, bucurându-mă de prezenţa lor!

Într-o zi Falkenberg îmi spuse că este iar în apele lui. La iarnă va pune la o parte o sută de coroane din banii câştigaţi cu tăiatul lemnelor şi acordatul pianelor, şi va reînnoda relaţia cu Emma. Şi ar fi cazul ca şi eu să încetez a mai suspina după doamnele din înalta societate şi să mă întorc printre cei de o teapă cu mine.

Avea dreptate.

Sâmbătă seara am încetat lucrul ceva mai devreme ca de obicei, ca să mergem la prăvălie. Voiam să cumpărăm cămăşi, tutun şi vin.

În prăvălie am zărit o cutie mică pentru lucrul de mână, împodobită cu scoici; era una din acele cutii pe care marinarii le cumpărau mai demult la Amsterdam şi le dăruiau, acasă, drăguţelor lor; acum erau fabricate în serie. în Germania. Am cumpărat cutia ca să fac dintr-o scoică o unghie pentru luleaua mea.

– Ce vrei cu ea? întrebă Falkenberg. Să i-o dăruieşti lui Emma?

Deveni gelos şi, ca să nu rămână mai prejos, îi cumpără şi el un batic de mătase.

Mergând spre casă gustarăm din vin şi începurăm să stăm de poveşti; Falkenberg era încă invidios. Am ales deci scoica de care aveam nevoie, am desprins-o şi i-am dat lui cutia. În felul acesta ne-am reîmpăcat.

Încetul cu încetul se lăsă întunericul, nu era nici lună pe cer. Deodată auzim de sus, de pe o colină, sunetele unui acordeon şi vedem că acolo se dansează. Lumina se agita ca semnalele unui far.

– Hai şi noi, spuse Falkenberg.

Eram foarte bine dispuşi.

Când am ajuns la casa respectivă, am dat de câţiva flăcăi şi fete care stăteau afară, să se răcorească; era şi Emma printre ele.

– Ei, aşa ceva, iat-o şi pe Emma! exclamă Falkenberg cu o voce blândă; nu părea supărat că Emma ieşise fără el.

– Vino încoace, Emma, ţi-am adus ceva!

El credea că o vorbă bună era suficientă; dar Emma îi întoarse spatele şi intră în casă. Falkenberg încercă să meargă după ea, dar cei de afară îi barară drumul, dându-i să înţeleagă că nu avea ce căuta acolo.

– Bine, dar este Emma. Rugaţi-o să iasă afară.

– Emma nu va veni. Emma este cu Markus, cizmarul.

Falkenberg rămase încremenit. Îi arătase atâta vreme indiferenţă Emmei, încât ea renunţase la el. Văzându-l atât de plouat, una dintre fete începu să-şi bată joc de el:

– Ce-i cu tine? Au venit găinile şi ţi-au furat grăunţele? Bietul de tine!

În prezenţa tuturor, Falkenberg duse sticla la buze, bău, şterse cu mâna gura sticlei apoi o dădu mai departe. Atitudinea flăcăilor faţă de noi se schimbă, eram băieţi buni, aveam la noi băutură şi o puneam la bătaie; în plus, eram străini şi reprezentam puţină variaţie. Falkenberg povesti o serie de lucruri nostime despre cizmarul Markus pe care îl numea constant Lukas.

În casă continua dansul, dar nici una din fete nu intră înăuntru.

– Pariez că şi Emma ar prefera să fie aici, cu noi, spuse Falkenberg grozăvindu-se.

Helene, Rönnaug şi Sara băură din sticlă, apoi dădură mâna, aşa cum era obiceiul; alte fete erau însă prea distinse, aşa că spuneau doar: Mulţumesc frumos! Helene deveni drăguţa lui Falkenberg, el o prinse de după mijloc şi declară că va veni la noapte la ea. Cei doi se îndepărtară tot mai mult de noi, dar nimeni nu strigă după ei; fiecare din noi îşi luă câte o fată şi ne pierdurăm cu toţii în pădure. Eu eram cu Sara.

La întoarcerea noastră din pădure Rönnaug era tot acolo, răcorindu-se. Ce fată! Rămăsese tot timpul singură! Am luat-o de mână şi m-am întreţinut puţin cu ea, dar ea se mulţumea să zâmbească la toate, fără să răspundă. Când ne îndreptarăm spre pădure, o auzirăm pe Sara strigând din întuneric:

– Vino încoace Rönnaug, hai să mergem mai bine acasă!

Rönnaug nu răspunse, fiind tare scumpă la vorbă. Era înaltă şi liniştită şi avea o piele albă ca laptele.

20

A CĂZUT prima zăpadă; se topeşte de îndată ce ajunge la pământ, dar ne arată că iarna nu mai este departe. La sfârşit şi activitatea noastră de tăietori de lemne la căpitan; s-ar putea să mai avem de lucru vreo două săptămâni, dar nu mai mult. Ce-o să facem după aceea? Ar fi posibil să găsim de lucru sus, în munţi, la construcţia de căi ferate, şi poate că mai era nevoie şi de tăietori de lemne prin câte o gospodărie. Falkenberg înclina spre căile ferate.

Dar nu-mi puteam termina maşinăria în timpul acesta scurt. Fiecare dintre noi avea de luptat cu ale sale. În afară

de mașinărie voiam să finisez și unghia pentru lulea, iar serile aproape că treceau prea repede. Falkenberg încerca să o scoată iar la capăt cu Emma. Ce greu era și ce încet mergea! Ea se atașase de cizmarul Markus; în schimb Falkenberg îi dăruise Helenei, într-un moment de slăbiciune, un batic de mătase și o cutie pentru lucrul de mână împodobită cu scoici.

Falkenberg se afla în mare încurcătură și spuse:

– Dai peste tot numai de necazuri, de lipsă de înțelegere și de neplăceri.

– Tocmai tu te plângi?

– Da, așa le numesc eu, dacă vrei să știi. Nu o pot convinge să vină cu mine în munți.

– Probabil că nu vrea să-l părăsească pe cizmarul Markus.

Falkenberg tăcu, sumbru.

– Nici măcar să cânt nu mai am voie, spuse el după câtva timp.

Începurăm să vorbim despre căpitan și soția sa. Falkenberg avea niște bănuieli, cum să între cei doi nu ar fi totul în ordine.

Ce bârfitor! Eu spun:

– Scuză-mă, dar cred că nu te pricepi la așa ceva.

– Zău? răspunse el iritat. Și se enervează tot mai tare spunând:

– Ai observat cumva că ar ține unul la altul? Că ar fi tandri unul cu altul? Nu i-am auzit niciodată stând de vorbă.

Ce idiot, ce flecar!

– Nu înțeleg cum mânuiești astăzi ferăstrăul, îl dojenesc eu. Ia uită-te ce tăietură ai făcut aici.

– Eu? Dar parcă lucrăm împreună, nu?

– Bine, înseamnă că lemnul nu este destul de înghețat. Hai să luăm mai bine securea.

Câtva timp lucră fiecare pe cont propriu, dând lovituri scurte, mânioase. Ce minciuni îndrăznise să colporteze – că nici nu stăteau de vorbă unul cu altul? Dar... Dumnezeule,

avea dreptate! Falkenberg avea fler, era un bun cunoscător de oameni.

– În orice caz, în prezența noastră se vorbesc numai de bine unul pe altul, reluai eu tema.

Falkenberg trase cu sete câteva lovituri.

– M-am gândit de mai multe ori la asta.

– Nu; s-ar putea să ai dreptate; s-ar putea să nu fie tocmai căsnicia pe care și-au imaginat-o visătorii, dar...

Asta nu era ceva pentru Falkenberg; el nu pricepea nimic din asemenea speculații.

În pauza de amiază am revenit la subiectul discuției:

– Parcă spuneai că te înfurii, dacă el nu se poartă frumos cu ea.

– Da, așa este.

– Dar n-ai făcut nimic?

– Am afirmat eu că el nu se poartă frumos cu ea? întrebă Falkenberg cătrănit. Dar sunt sătui unul de altul – asta este. Când intră unul dintre ei în cameră, celălalt iese afară. Dacă el vorbește, în bucătărie, despre ceva, privirile ei își pierd strălucirea, ea pare plictisită și nici nu ascultă.

Câtva timp prelucrăm cu securea trunchiul copacilor – preocupat, fiecare, de gândurile sale.

– Cred că va trebui totuși să-i trag o bătaie, spune Falkenberg.

– Cui?

– Lui Lukas...

Am finisat luleaua și am rugat-o pe Emma să o predea căpitanului. Unghia era foarte veridică și, cu uneltele bune primite, reușisem să o încrustez în deget și să o fixez pe dedesubt, fără ca cele două cuișoare de cupru să se vadă. Eram mulțumit de realizarea mea.

În timpul cinei, căpitanul intră în bucătărie cu luleaua în mână și îmi mulțumi. Cu această ocazie am putut verifica înțelepciunea lui Falkenberg; de îndată ce căpitanul apăru în bucătărie, soția sa se retrase.

Căpitanul mă lăudă pentru lulea și mă întrebă cum fixa-

sem cuiul cel mic, numindu-mă un artist şi un maestru. Toată bucătăria îl asculta. Faptul că însuşi căpitanul mă considera un maestru nu era lipsit de importanţă. Cred că în clipa aceasta aş fi putut-o cuceri pe Emma.

În aceeaşi noapte am aflat ce înseamnă să te treacă fiorii de groază.

Veni la mine cadavrul unei femei, care îşi întinse mâna stângă şi mi-o arătă: unghia de pe degetul cel mare îi lipsea. Eu clătinai din cap: avusesem, de fapt, la un moment dat, o unghie, dar o aruncasem, iar în locul ei pusesem o scoică. Totuşi, cadavrul nu se urni din loc, iar eu începui să clănţănesc din dinţi de frică. Am bâiguit că nu mai am încotro şi că o rog, în numele lui Dumnezeu, să plece. Şi tatăl nostru, carele eşti în ceruri... Cadavrul se îndreptă spre mine, iar eu izbii cu pumnii în jurul meu, scoţând un ţipăt îngrozit şi strivindu-l, în acelaşi timp, pe Falkenberg de perete.

– Ce s-a întâmplat? strigă Falkenberg. Pentru Dumnezeu!

M-am trezit scăldat în sudoare şi am deschis ochii; zăceam cu ochii căscaţi şi vedeam cum cadavrul dispare încet de tot în bezna încăperii.

– Cadavrul! am gemut eu. A venit să-şi ia înapoi unghia.

Falkenberg se ridică brusc, treaz de tot şi el.

– L-am văzut, spuse el.

– Şi tu? Ai văzut degetul! Uf!

– N-aş vrea să fiu în pielea ta. Zău că nu!

– Lasă-mă pe mine lângă perete! l-am rugat.

– Dar eu unde să dorm?

– Pe tine nu te paşte nici un pericol. Poţi sta liniştit la margine.

– Ca să mă ia mai întâi pe mine? Nu, mulţumesc.

Şi Falkenberg se culcă la locul său, trăgându-şi pătura peste cap.

M-am gândit o clipă să cobor şi să mă culc lângă Petter; acesta era deja pe calea cea bună, deci nu mă mai puteam molipsi de la el. Dar nu îndrăzneam să cobor scările.

A fost o noapte groaznică.

În dimineața următoare am căutat peste tot unghia și am găsit-o pe jos, acoperită de rumeguș de lemn și de talaș. Am îngropat-o în drum spre pădure.

– Întrebarea este dacă n-ar trebui să duci unghia înapoi, acolo de unde ai luat-o, spuse Falkenberg.

– Este foarte departe, o adevărată călătorie...

– Numai să nu te tot avertizeze până când o vei face totuși. Poate că ea nu vrea să aibă degetul într-un loc și unghia într-alt loc.

Dar eu îmi recăpătasem curajul. Lumina zilei mă făcea să fiu temerar și să râd de superstițiile lui Falkenberg, spunându-i că punctul său de vedere era deja depășit de știință.

21

Într-o seară sosiră musafiri; și deoarece Petter nu era încă total restabilit, iar celălalt argat prea tânăr, a trebuit eu să mă ocup de cai. O doamnă coborî din trăsură:

– Stăpânii sunt acasă? întrebă ea.

Zgomotul făcut de trăsură scoase mai multe persoane la ferestre, iar doamna ieși afară și strigă:

– Tu ești, Elisabet? Te aștept de mult. Bine-ai venit!

Era domnișoara Elisabet de la curtea parohială.

– *Ăsta* e aici? întrebă ea uimită.

– Cine?

Ea se referea la mine. Mă recunoscuse...

În ziua următoare cele două doamne veniră la noi, în pădure. La început mi-a fost teamă că zvonul despre escapada noastră călare pe caii străini ar fi putut ajunge până la curtea parohială, dar m-am liniștit văzând că nimeni nu spune nimic.

– Conducta de apă funcționează bine, spuse domnișoara Elisabet.

Asta mai zic şi eu!

– Conducta de apă? întrebă doamna.

– Ne-a introdus o conductă de apă. Până în bucătărie şi la etajul întâi. Răsucim doar un robinet. Ar trebui să-ţi instalezi şi tu aşa ceva.

– Zău? Ar fi posibilă şi la noi o asemenea instalaţie?

– Da, ar fi posibilă, am răspuns.

– De ce nu i-ai făcut soţului meu această propunere?

– I-am spus deja. Voia să se consulte cu dumneavoastră.

O pauză penibilă. Nu se consultase cu ea nici măcar în problema aceasta, care o privea în primul rând pe gospodina din casă.

Am continuat apoi repede, numai pentru ca să spun ceva:

– În anul acesta este, oricum, prea târziu. Dar poate la primăvară.

Doamna Falkenberg păru acum să-şi amintească ceva din timpuri imemoriale.

– De fapt, îmi aduc acum aminte că mi-a spus o dată ceva despre asta, declară ea. Trebuia să mai chibzuim. Dar era prea târziu pentru anul acesta... Spune, Elisabet, nu este nostim să priveşti cum se doboară copacii?

Uneori utilizam o funie cu ajutorul căreia dirijam direcţia de cădere a copacului. Falkenberg tocmai fixase funia sus, de vârful capacului, care se clătina sub greutatea lui.

– De ce procedaţi aşa?

– Pentru ca arborele să cadă în direcţia potrivită... am început eu să explic.

Dar doamna nu voia să-mi mai asculte explicaţiile, ea repetă întrebarea adresându-i-se lui Falkenberg şi adăugând:

– Şi nu este indiferent unde cade?

Falkenberg trebui să răspundă:

– Nu, îl dirijăm pentru ca să nu distrugă, în cădere, prea multă pădure tânără.

– Ai auzit? îi spuse doamna Falkenberg prietenei ei, i-ai auzit vocea? Acesta este cântăreţul.

Eram furios pe mine, că vorbisem atâta fără să fi sesizat dorința ei. Voiam să-i arăt că îi înțeleg dojana. Și, de altfel, eram îndrăgostit de domnișoara Elisabet, nu de altcineva; aceasta nu era capricioasă, fiind, în schimb, la fel de frumoasă ca cealaltă, ba chiar de o mie de ori mai frumoasă! Mă voi angaja ca argat la tatăl ei... Am hotărât ca, de câte ori mi se adresa soția căpitanului, eu să mă uit mai întâi la Falkenberg și apoi la ea, așteptând o clipă înainte de a spune ceva, de parcă m-aș fi temut că nu eu eram cel care trebuie să dea un răspuns. Cred că atitudinea mea a supărat-o puțin, căci la un moment dat îmi spuse cu un zâmbet descurajat:

– Ba da, ba da, pe dumneata te-am întrebat.

Surâsul acesta, cuvintele ei... Un val de bucurie îmi cuprinse inima, am început să mânuiesc securea cu toată forța pe care o acumulasem prin exercițiu, făcând crestături adânci în copaci. Munca mergea minunat. Și din când în când auzeam despre ce se vorbește.

– Diseară le voi cânta ceva, spuse Falkenberg, după ce rămăsesem singuri.

Veni seara.

Eram afară, în ogradă, și stăteam de vorbă cu căpitanul. Mai aveam vreo trei-patru zile de lucru în pădure.

– Și unde veți pleca de aici?

– La construcția unei căi ferate.

– Poate că aș putea să vă mai dau de lucru, spuse căpitanul. Aș vrea să amplasez în altă parte drumul care leagă gospodăria mea de șosea; este prea abrupt. Hai, să-ți arăt.

El mă conduse până la aripa sudică a clădirii principale și începu să-mi dea explicații, deși era deja cam prea întuneric.

– Iar până se termină drumul și încă altele, va fi venit deja primăvara, spuse el. Și urmează conducta de apă. De altfel, și Petter este încă bolnav; nu mai merge așa, trebuie să-mi iau un ajutor.

Deodată îl auzirăm pe Falkenberg cântând. Camera era luminată, Falkenberg era înăuntru și cineva îl acompa-

nia la pian. Armonia acestei voci neobişnuite ne învăluia; am tresărit fără să vreau.

Căpitanul ezită şi îşi ridică ochii spre ferestre.

– Dar, spuse el deodată, poate că este mai bine să aşteptăm şi cu drumul până la primăvară. Cât timp spuneţi că mai aveţi de lucru în pădure?

– Cam trei, patru zile.

– Bine, atunci să spunem trei, patru zile şi încheiem pentru anul acesta.

Cam ciudată decizia aceasta bruscă, îmi trecu mie prin minte. Am răspuns:

– Dar drumul ar putea fi construit tot atât de bine şi iarna; din anumite puncte de vedere ar fi chiar de preferat. Trebuie dinamitaţi bolovani, trebuie adus nisip.

– Ştiu, ştiu, dar... Nu, acum trebuie să intru şi să ascult.

Căpitanul intră în casă.

M-am gândit: o face desigur doar din politeţe, vrea să fie şi el de faţă când Falkenberg este în cameră. În realitate, i-ar fi făcut mai multă plăcere să stea de vorbă cu mine.

Ce închipuit eram! Şi cât de tare mă înşelam!

22

Aproape toate piesele ferăstrăului meu erau gata; trebuia doar să le asamblez şi să fac proba. Lângă podul şurei se găsea trunchiul unui plop rupt de vânt. Am fixat aparatul meu de acest trunchi şi am văzut imediat că ferăstrăul funcţionează. Ei, ţineţi-vă gura pigmeilor, am biruit! Pentru a face lama, îmi cumpărasem un ferăstrău urieş, de dulgherie, pe care îl prevăzusem cu dinţi pe toată lungimea sa; în timpul tăierii, aceşti dinţi se angrenau într-o mică roată dinţată, montată acolo ca să atenueze fricţiunea

şi acţionată de către un resort. Resortul de presiune îl confecţionasem iniţial dintr-un un os de balenă lat, scos de Emma de la un corset; dar acesta se dovedi a fi prea slab, aşa că am confecţionat altul, dintr-o lamă de ferăstrău lată de şase milimetri, de pe care răzuisem dinţii. De data aceasta însă resortul apăsa prea tare. A trebuit să mă descurc după posibilităţi, trăgând arcul doar pe jumătate şi încordându-l iarăşi doar pe jumătate.

Din păcate cunoştinţele mele teoretice erau insuficiente. Trebuia deci să fac tot felul de verificări practice şi acestea mă împiedicau în activitate. Astfel, fusesem obligat să renunţ complet la aparatul de transmitere a impulsurilor, deoarece acţiona prea greoi, şi să reconstruiesc maşinăria mea pe baza unui sistem mai simplu.

Într-o zi de duminică mi-am fixat aparatul de trunchiul plopului; piesele de lemn albe şi lama ferăstrăului străluceau în lumina soarelui. În curând apărură mai multe capete la ferestre iar căpitanul ieşi din casă. În timp ce se apropia, se uita atât de încordat la maşinărie încât nici nu îmi răspunse la salut.

– Ei, cum merge?

Am pornit mecanismul.

– Ia te uită, într-adevăr!

Veni şi doamna Falkenberg cu domnişoara Elisabet, ieşiră toate fetele, apăru şi Falkenberg. Iar aparatul funcţiona. Ei, ţineţi-vă gura, pigmeilor!

Căpitanul întrebă:

– Fixarea maşinăriei de copac nu durează prea mult?

– O parte din timp se recuperează datorită faptului că munca devine mai uşoară. Nu mai trebuie intercalate mici pauze ca să-ţi tragi răsuflarea.

– De ce?

– Fiindcă presiunea laterală este asigurată de către un resort. Or, în mod normal, tocmai această apăsare devine obositoare.

– Dar restul timpului?

– Intenționez să renunț complet la șurub și să-l înlocuiesc cu o menghină care poate fi fixată dând câteva lovituri cu spatele securii. Menghina are o serie de colți, putând fi montată pe copaci de diferite grosimi.

I-am arătat schița unei asemenea menghine pe care nu reușisem încă să o confecționez.

Căpitanul porni, cu mâna lui, ferăstrăul ca să vadă de câtă forță este nevoie. El spuse:

– Se ridică întrebarea dacă nu e prea greu să acționezi un ferăstrău a cărui lățime o depășește de peste două ori pe cea a unui ferăstrău obișnuit pentru copaci.

– Desigur, spuse Falkenberg. E cât se poate de clar.

Se uitară, cu toții, mai întâi la Falkenberg, apoi la mine. Era rândul meu să mă pronunț.

– Un om poate împinge singur, pe șine, o vagonetă încărcată cu marfă, am răspuns. În cazul nostru însă, *doi* oameni acționează un dispozitiv care alunecă pe două role, care, la rândul lor, se mișcă pe axe de oțel gresate. Acest ferăstrău va putea fi mânuit mult mai ușor decât cel vechi; la nevoie poate fi acționat și de un singur om.

– Mi se pare aproape imposibil.

– Vom vedea.

Domnișoara Elisabet întrebă pe jumătate în glumă:

– Dar explicați-mi și mie, care nu pricep nimic din toate astea, de ce nu este mai bine să tai copacii de-a curmezișul, ca mai demult?

– El ar vrea să elimine presiunea laterală din timpul acționării ferăstrăului, o lămuri căpitanul. Acest ferăstrău care taie orizontal se mânuiește în același fel ca acela care taie vertical. Imaginați-vă puțin: apăsați în jos și efectul este lateral. Spune-mi, mi se adresă el, nu crezi că lama ferăstrăului este apăsată prea în jos la cele două capete și că în felul acesta suprafața tăieturii va fi convexă?

– Acest lucru este împiedicat, în primul rând, de către cele două role pe care este așezat dispozitivul.

– Da, ajută la ceva. Și în al doilea rând?

– În al doilea rând, n-am putea obține cu acest aparat o tăietură convexă, nici dacă am vrea. Și anume, fiindcă lama ferăstrăului are un spate în formă de T, care îl face să nu fie deloc elastic.

Am impresia că unele dintre obiecțiile căpitanului nu se bazau pe argumente concrete. Având în vedere cunoștințele sale, el ar fi putut găsi mai ușor decât mine un răspuns. În schimb, el trecea cu vederea alte amănunte care pe mine mă îngrijorau. O mașină care era dusă de colo-colo prin pădure, nu avea voie să fie sensibilă. De exemplu, eu mă temeam că cele două axe de oțel ar putea fi lovite așa de rău, încât s-ar desprinde sau s-ar strâmba, iar rolele n-ar mai aluneca pe ele. Va trebui să încerc să mă descurc fără axele de oțel și să amplasez rolele sub muchia ferăstrăului. Nu, mașina mea nu era încă gata...

Căpitanul se duse la Falkenberg și îl întrebă:

– Ai fi de acord să le duci mâine pe doamnele noastre cu trăsura? Ce-i drept, drumul este destul de lung, dar Petter e încă bolnav.

– Da, n-am nimic împotrivă.

– Domnișoara Elisabet vrea să se întoarcă acasă, spuse căpitanul. Trebuie să plecați la ora șase.

Falkenberg era foarte încântat, bucurându-se că i se arătase atâta încredere, și observă, în glumă, că probabil îl invidiam. În realitate, nu-l invidiam deloc. În prima clipă mă duruse puțin faptul că tovarășul meu fusese preferat, dar, fără doar și poate, era mult mai plăcut să fiu singur în pădure, în liniște, decât să înghețe de frig pe capra trăsurii.

Falkenberg era într-o dispoziție strălucită și spuse:

– Ești verde de invidie, ar trebui să înghiți ceva leacuri, poate puțin ulei de ricină.

El petrecu dimineața făcând pregătiri pentru călătorie, spălă trăsura, gresă osiile roților și controlă hamurile. Iar eu îl ajutai.

– Cine știe, poate vom afla că nici nu te pricepi să conduci o trăsură cu doi cai, i-am spus eu ca să-l necăjesc. Dar până mâine îți voi arăta care sunt manevrele cele mai importante.

– Ce nenorocire că trebuie să înduri atâtea, numai ca să economiseşti cei zece öre pentru ulei de ricină, răspunse el.

În realitate, însă, nu făceam decât să glumim plini de voioşie. .

Către seară, căpitanul veni la mine şi îmi spuse:

– Aş fi vrut să te cruţ, trimiţându-l pe camaradul dumitale cu doamnele, dar domnişoara Elisabet vrea neapărat să mergi dumneata.

– Eu?

– Fiindcă sunteţi vechi cunoştinţe.

– Bine, dar nici camaradul meu nu reprezintă un pericol.

– Ai ceva împotrivă?

– Nu.

– Bun, atunci rămâne să pleci dumneata.

M-am gândit imediat: Ho, ho, deci doamnele mă preferă, fiindcă sunt inventator şi posesor al unui ferăstrău, iar dacă mă fac frumos, voi arăta bine, voi arăta colosal.

Dar lui Falkenberg căpitanul îi oferi o altă explicaţie care dădu dintr-o dată peste cap vanitatea mea: domnişoara Elisabet urma să mă ademenească iar la curtea parohială, pentru ca tatăl ei să mai încerce o dată să mă angajeze ca argat. Aşa se înţelesese pastorul cu ea.

M-am gândit mult la această explicaţie.

– Dar dacă te angajezi la curtea parohială, rămâne baltă planul nostru de a lucra la construcţia de căi ferate, spuse Falkenberg.

– Nu mă angajez, am răspuns.

23

În dimineaţa următoare am plecat cu cele două doamne şi o trăsură închisă. La început a fost destul de frig, fiind foarte binevenită pătura mea de lână pe care mi-am pus-o când pe genunchi, când pe umeri, ca un şal.

Am urmat același drum pe care îl parcursesem pe jos împreună cu Falkenberg și am recunoscut, pe rând, toate locurile: aici acordase Falkenberg un pian, acolo auzisem țipătul unei gâște sălbatice... Răsări soarele, temperatura urcă, timpul trecea; la o răscruce de drumuri doamnele ciocăniră la fereastra trăsurii spunându-mi că s-a făcut de amiază. Uitându-mă spre soare mi-am dat seama că pentru doamne era prea devreme să ia masa, în timp ce pentru mine ar fi fost momentul potrivit, căci Falkenberg și cu mine obișnuiam să prânzim la ora douăsprezece. Am mers deci mai departe.

– Nu poți opri?! strigară doamnele.

– Dumneavoastră luați, de obicei, prânzul la ora trei... Credeam...

– Dar ne este foame!

Am tras trăsura la o parte, am deshămat caii, le-am dat să mănânce și i-am adăpat. Aceste două femei ciudate se orientaseră după mine cu ora mesei?

– Poftește! strigară ele.

Deoarece nu se cuvenea să mănânc împreună cu ele, am rămas lângă cai.

– Ei bine? spuse doamna.

– Vreți să fiți atât de amabilă și să-mi dați dumneavoastră și mie ceva, o rugai eu.

Mă serviră amândouă, temându-se să nu rămân flămând; am desfăcut sticla cu bere și mi-am primit și de acolo partea, din belșug – era un adevărat festin la drumul mare, o mică aventură în viața mea. Abia îndrăzneam să o privesc pe doamna Falkenberg, ca să nu se simtă jignită.

Cele două doamne povesteau, glumeau și, în amabilitatea lor, mă atraseră și pe mine în discuție. Domnișoara Elisabet spuse:

– Mi se pare grozav de plăcut să mănânc în aer liber. Dumneata ce părere ai?

Nu mă mai tutuia ca mai demult.

– Pentru el asta nu reprezintă ceva nou, spuse doamna Falkenberg. El mănâncă în fiecare zi în pădure.

Ah, vocea aceasta, ochii ei, mişcarea feminină şi delicată a mâinii care îmi oferea paharul...! M-aş fi priceput şi eu să spun ceva, aş fi putut participa la discuţie, povestind câte ceva din lumea mare şi amuzându-le pe doamne; le-aş fi putut corecta, când spuneau tot felul de prostii, dovedind, de exempu, că habar nu aveau cum se călăreşte pe o cămilă sau cum se culeg strugurii din vie...

Am mâncat în grabă şi am luat o găleată ca să mai aduc apă pentru cai, deşi nu era nevoie. Ajuns la pârâu, m-am aşezat.

După câtva timp, doamna Falkenberg mă strigă:

– Vino la cai! Noi vrem să ne îndepărtăm puţin şi să vedem dacă nu găsim hamei sau ceva asemănător.

Dar când am ajuns la trăsură, ele constataseră deja că hameiul nu mai avea frunze şi că aici nu existau nici scoruşi, nici frunze colorate.

– În pădurea aceasta nu găseşti absolut nimic, observă domnişoara. După care îmi puse iar o întrebare directă:

– Ia spune-mi, există şi la Övrebö un cimitir, prin care te plimbi?

– Nu!

– Şi cum suporţi lipsa lui? Apoi îi explică doamnei Falkenberg că eu eram un om ciudat, care cutreiera noaptea cimitirele ţinând întruniri cu morţii. Acolo îmi inventam maşinăriile.

Pentru ca să spun şi eu ceva, m-am interesat de tânărul Erik. Doar fusese rănit atunci, scuipase sânge...

– Da, se reface, răspunse domnişoara Elisabet scurt. Nu ridicăm ancora, Lovise?

– Dar putem deja pleca?

– De îndată ce doriţi, am răspuns.

Aşa că ne continuarăm drumul.

Orele trec, soarele se îndreaptă spre asfinţit, se face iar frig, aerul e aspru; mai târziu începe să bată vântul, se lasă

umezeala, ploua amestecat cu zăpadă. Am trecut pe lângă biserica filială, pe lângă câteva băcănii, lăsând în urma noastră o gospodărie după alta.

Deodată auzii un ciocănit la fereastră.

– Pe aici v-aţi plimbat într-o noapte, călare pe cai străini? întrebă domnişoara râzând. Poţi să mă crezi că am auzit deja despre asta.

Cele două doamne se înveseliră pe seama mea.

Răspunsul meu veni prompt:

– Şi, totuşi, tatăl dumneavoastră ar vrea să mă angajeze ca argat, nu-i aşa?

– Da, aşa este.

– Fiindcă veni vorba despre asta – de unde ştia tatăl dumneavoastră că lucrez la căpitanul Falkenberg? Doar dumneavoastră aţi fost foarte mirată să mă găsiţi acolo.

După o scurtă pauză de gândire, ea replică uitându-se la doamna Falkenberg:

– Am scris acasă.

Doamna Falkenberg lăsă ochii în jos.

Am avut impresia că domnişoara mintea. Dar ea dăduse un răspuns excelent, închizându-mi în felul acesta gura. Nu era cu totul exclus ca ea să fi scris părinţilor ei cam aşa: „Şi ştiţi peste cine am dat aici? Peste omul care a instalat la noi, la curtea parohială, conducta de apă; acum este tăietor de lemne la familia Falkenberg..."

Ajungând la curtea parohială am constatat, însă, că angajaseră deja un argat nou, care era de trei săptămâni acolo. El se îngriji de caii noştri.

O întrebare îmi revenea tot mereu în minte: oare de ce voiseră ca *eu* să fiu vizitiul? Poate ca o compensaţie pentru faptul că Falkenberg fusese poftit în cameră, ca să cânte? Dar oamenii aceştia nu înţelegeau, oare, că în curând îmi voi desăvârşi invenţia, după care nu voi mai avea nevoie de nici un gest filantropic din partea nimănui?

M-am învârtit încoace şi încolo, plictisit şi prost dispus, am mâncat în bucătărie, am fost lăudat de Oline pentru

conducta de apă, m-am ocupat de cai. După lăsarea întunericului m-am îndepărtat, cu pătura mea, spre șură...

M-am trezit din somn, simțind că cineva mă pipăie.

– Nu poți rămâne aici, trebuie să înțelegi, o să îngheți, spuse soția pastorului. Hai, să te conduc.

Am parlamentat câtva timp pe marginea acestei teme, eu nu voiam să plec și am determinat-o, în cele din urmă, și pe ea să se așeze. Era ca o vâlvătaie, ba nu, ca un copil al naturii. În sufletul ei răsunau acordurile unui vals amețitor...

24

În dimineața următoare dispoziția mea era mult mai bună, mă răcorisem, eram rezonabil, mă resemnasem. Ar fi trebuit să-mi cunosc mai bine interesele și să nu fi părăsit niciodată acest loc. Aș fi putut deveni argat, aș fi putut ajunge primul printre cei de-o seamă cu mine. Da, și aș fi prins rădăcini într-o viață liniștită de la țară.

Doamna Falkenberg era în curte. Femeia aceasta bălaie era ca un stâlp; stătea în mijlocul curții mari, independentă și cu capul descoperit.

I-am dat bună dimineața.

– Bună dimineața! răspunse ea îndreptându-se spre mine și spunându-mi cu voce joasă: Aș fi vrut să văd în ce fel ai fost cazat aseară, dar n-am putut scăpa. Ba da, bineînțeles că am scăpat, dar... Sper că nu te-ai culcat în fân?

Ultimele cuvinte le-am perceput ca în vis; nici n-am fost în stare să răspund.

– De ce nu spui nimic?

– Ba da; dacă am dormit în fân? Da.

– Zău? Și ai reușit să dormi?

– Da.

– Așa deci. Da, da. Ne întoarcem azi acasă.

Ea plecă de lângă mine roșind până la rădăcina părului...

Harald veni la mine rugându-mă să-i confecţionez un zmeu.

– Bine, îţi fac un zmeu, am răspuns, încă zăpăcit, un zmeu uriaş care să se înalţe până în nori. Da, ţi-l fac.

Am lucrat cu Harald timp de câteva ore; el era atât de drăgălaş şi de inocent în zelul lui, iar eu mă gândeam în timpul acesta la orice altceva, numai la zmeu nu. Am meşterit o coadă lungă de câţiva metri, apoi am lipit şi am legat opera noastră cu sfoară. Domnişoara Elisabet veni de două ori la noi ca să vadă ce facem. S-ar putea să fi fost tot atât de dulce şi nostimă ca odinioară, dar nu mă mai interesa cum era şi nu mă mai gândeam la ea.

Apoi mi s-a trimis vorbă să înham caii la trăsură. Ar fi trebuit să mă execut imediat, deoarece drumul până acasă era lung; dar eu l-am trimis pe Harald în casă, cu rugămintea să mai aşteptăm o jumătate de oră. Şi am lucrat amândoi mai departe, până am terminat zmeul.

Mâine, după ce cleiul se va fi uscat, Harald îşi va putea înălţa zmeul, urmărindu-l cu privirile şi cuprins de o agitaţie lăuntrică necunoscută încă, aşa cum o simţeam eu acum.

– Trăsura este gata.

Doamna Falkenberg iese din casă însoţită de întreaga familie a pastorului.

Pastorul şi soţia sa mă recunosc amândoi, îmi răspund la salut şi îmi adresează câteva cuvinte. Dar nu aud nimic despre o ofertă de a mă angaja argat la ei. Iar soţia pastorului mă priveşte pieziş cu ochii ei albaştri, de parcă m-ar recunoaşte de-abia acum, deşi mă recunoscuse cu o seară înainte.

Domnişoara Elisabet aduce coşul cu merinde şi îşi înveleşte prietena într-o pătură.

– Chiar nu vrei să te mai acopăr cu ceva? întreabă ea încă o dată.

– Nu, mulţumesc, este suficient. Rămâneţi cu bine, rămâneţi cu bine!

– Să fii şi astăzi un vizitiu tot atât de bun ca ieri, îmi spune domnişoara Elisabet, făcându-mi un semn cu capul.

O luăm din loc.

Vremea fiind rece şi aspră, mi-am dat imediat seama că pătura cu care se învelise doamna Falkenberg era insuficientă.

Trecu o oră după alta, caii trăgeau cu nădejde, simţind că se îndreaptă spre casă; dar, deoarece nu aveam mănuşi groase, îmi înţepeneau, încetul cu încetul, mâinile pe hăţuri. Când ajunserăm în dreptul unei colibe, doamna Falkenberg ciocăni la fereastră spunându-mi că este amiaza. Ea coborî lividă de frig.

– Hai să mergem în coliba asta şi să mâncăm acolo, spuse ea. Vino şi dumneata după ce termini şi adu şi coşul.

Apoi ea urcă spre colibă.

Probabil că vrea să mănânce în colibă din cauza frigului mă gândesc eu; nu-mi închipui că s-ar putea teme de mine... Deci priponesc caii şi le dau să mănânce; deoarece stă să plouă, îi acopăr cu pături impermeabile, îi mângâi, şi urc la colibă cu coşul în mână.

În casă este o bătrână care îmi spune: Poftește înăuntru! continuând să prepare cafeaua. Doamna Falkenberg despachetează coşul şi mă întreabă, fără să se uite la mine:

– Să te servesc şi astăzi?

– Da, mii de mulţumiri.

Mâncăm în tăcere. M-am aşezat pe o banchetă mică de lângă uşă, cu farfuria lângă mine; doamna şade la masă, se uită tot timpul pe fereastră şi nu mănâncă aproape nimic. Din când în când îi adresează un cuvânt bătrânei, din când în când se uită la farfuria mea, să vadă dacă nu este goală. Odăiţa este atât de mică; de la mine până la fereastră nu sunt mai mult de doi paşi, aşa încât, de fapt, şedem cu toţii împreună.

Cafeaua e gata dar eu nu mai am loc, pe banchetă, pentru ceaşcă, aşa că o ţin în mână. Doamna se întoarce spre mine cu ochii lăsaţi în jos şi spune liniştită:

– Aici este încă loc.

Îmi simt inima bătând şi mormăi ceva:

– Mulţumesc, merge foarte bine şi aşa... Aş prefera să...

Nici o îndoială, ea este agitată, se teme de mine, se teme că aş putea spune ceva, că aş putea face ceva; şade iarăşi cu capul întors; pare liniştită, dar observ că respiră greu. Nu-ţi fie frică, mă gândesc, din gura mea spurcată nu va ieşi nici un cuvânt!

Aş vrea să pun pe masă farfuria goală şi ceaşca, dar mă tem că o sperii dacă mă apropii, căci ea continuă să şadă acolo cu capul întors. Zdrăngănesc puţin cu ceaşca, pentru a-i atrage atenţia, pun vesela jos şi mulţumesc.

Ea încearcă să reia tonul matern:

– Nu mai doreşti nimic? Nu înţeleg...

– Nu, mulţumesc foarte mult... Să împachetez? Dar cred că nu mă pricep.

Privirile mi se opresc pe mâinile mele. În camera încălzită ele păreau foarte umflate şi deveniseră atât de diforme şi greoaie încât nu cred că aş fi reuşit să împachetez ceva. Ea îşi dă seama la ce mă gândesc, se uită mai întâi la mâinile mele, apoi în jos şi întreabă, încercând să zâmbească:

– N-ai nişte mănuşi groase?

– Nu, nu am nevoie.

M-am întors la locul meu aşteptând ca ea să împacheteze şi să iau coşul. Deodată ea îşi întoarse capul spre mine şi mă întrebă, fără să-şi ridice privirile:

– De unde eşti?

– Din ţinuturile nordice.

Pauză.

Am îndrăznit să întreb şi eu:

– Doamna a fost deja pe acolo?

– Da, în copilărie.

În acelaşi moment se uită la ceas, de parcă ar fi vrut să împiedice orice alte întrebări şi să-mi arate cât este ora.

M-am ridicat imediat şi am ieşit la cai.

Începuse deja să se întunece, cerul se acoperise şi cădea o zăpadă udă. Am scos, pe furiş, pătura mea de pe capră şi

am pus-o sub bancheta din față a trăsurii; după aceea am adăpat caii și i-am înhămat. În curând veni și doamna Falkenberg; m-am dus în calea ei, ca să iau coșul.

– Unde mergi?

– După coș.

– Mulțumesc, dar nu este nevoie. Nu merită să-l mai luăm cu noi.

Ne-am îndreptat spre trăsură, ea se urcă, eu am ajutat-o învelind-o bine. Am scos cu această ocazie pătura de sub bancheță, ascunzând marginile ei, pentru ca să nu o recunoască.

– Vai, ce bine! spuse doamna. Dar unde era?

– Aici.

– Aș fi putut cere mai multe pături la curtea parohială, dar bieții oameni nu le-ar fi recăpătat niciodată... Mulțumesc, pot și singură... Nu, mulțumesc, pot singură... Pregătește-te!

Am închis portiera trăsurii și am urcat pe capră.

Dacă bate iar la fereastră, nu poate fi vorba decât despre pătură și în cazul acesta nu opresc, mă gândesc eu.

Orele trec una după alta, este o beznă ca într-un sac, plouă și ninge tot mai tare, drumul este tot mai desfundat. Din când în când sar jos de pe capră și merg pe lângă trăsură, ca să mă încălzesc; hainele îmi sunt ude leoarcă. Ne apropiem de casă.

Să sperăm că nu va fi atâta lumină încât să recunoască pătura, îmi trece prin minte.

Dar, din păcate, totul era iluminat, doamna era așteptată.

În disperarea mea am oprit trăsura la oarecare distanță de intrare și am deschis portiera.

– De ce...! Nu, ce s-a întâmplat?

– Dacă ați vrea să fiți atât de amabilă să coborâți aici. Pământul este desfundat... roțile...

Credea probabil că vreau să o ademenesc la ceva, Dumnezeu știe, în orice caz ea spuse:

– Doamne, Dumnezeule, dar dă-i drumul!

Caii porniră și oprirăm în plină lumină.

Emma ieşi şi o luă în primire pe doamna Falkenberg. Doamna îi dădu păturile după ce le împăturise, în prealabil, în trăsură.

– Mulţumesc, îmi spuse ea. Doamne, dar curge apa pe dumneata!

25

Mă aştepta o surpriză: Falkenberg se tocmise ca argat la căpitan.

Acest eveniment dădu peste cap toate planurile noastre, lăsându-mă singur. Nu izbuteam să înţeleg toată povestea. Dar aveam şi mâine timp să mă gândesc la ea. Este ora două noaptea, stau în pat fără să pot adormi, îmi este frig şi mă gândesc. Nu am reuşit să mă încălzesc în orele acestea, iar în cele din urmă mă cuprind fierbinţelile, am temperatură... Ce frică i-a fost ieri, nu a îndrăznit să mănânce cu mine, pe şosea, şi a stat tot timpul cu ochii lăsaţi în jos...

Într-un moment de luciditate îmi trece prin minte că agitaţia mea l-ar putea trezi pe Falkenberg şi că s-ar putea să aiurez; deci strâng din dinţi şi sar din pat. Mă îmbrac, cobor scările împleticindu-mă şi o iau la fugă peste ogoare. După câtva timp mă încălzesc şi mă îndrept spre pădure, spre locul nostru de muncă, cu obrajii scăldaţi în sudoare şi în ploaia care cade de sus. De-aş găsi ferăstrăul, ca să învinge febra prin muncă fizică; este un tratament vechi, experimentat de mine. Ce-i drept, nu găsesc ferăstrăul, în schimb dau peste securea pe care o ascunsesem sâmbătă seara; încep să tai un copac. Este atât de întuneric, încât nu văd aproape nimic; dar pipăi, din când în când, tăietura cu mâna şi în felul acesta reuşesc să dobor câţiva copaci. Sunt transpirat din cap până-n picioare.

Când mă simt suficient de epuizat, ascund securea la locul ei; începe să se lumineze de ziuă şi mă îndrept spre casă.

– Unde ai fost? întreabă Falkenberg.

Nu vreau să afle despre răceala mea de ieri şi să bată gura în bucătărie, de aceea mormăi doar că nu ştiu nici eu prea bine unde am fost.

– Ai fost la Rönnaug? întreabă Falkenberg.

Răspund că da, am fost la Rönnaug, dacă oricum a ghicit...

– Păi nu aveam ce să ghicesc, spuse el. Cât despre mine, eu nu o să mai fac niciodată aşa ceva.

– Se aranjează acum povestea cu Emma?

– Da, aşa se pare. Este într-adevăr păcat că nu poţi rămâne aici. Poate că ai fi reuşit şi tu să pui mâna pe una din celelalte fete.

Şi el brodează în continuare pe tema că aş fi putut pune şi eu mâna pe una din celelalte fete, – care mi-ar fi plăcut; dar căpitanul nu mai are ce să-mi dea de lucru. Mâine nici nu mai trebuie să merg în pădure... Înregistrez cu greu cuvintele lui Falkenberg, parcă ar veni de departe, dintr-o mare de somn care mă învăluie.

Dimineaţa nu mai am nici urmă de febră; sunt puţin slăbit, dar mă pregătesc totuşi să merg în pădure.

– Nu mai trebuie să-ţi îmbraci hainele de lucru, repetă Falkenberg. Ţi-am spus deja.

– Ah, da, de fapt! Dar le îmbrac totuşi, deoarece celelalte sunt încă ude de tot.

Falkenberg este puţin jenat din cauză că s-a despărţit de mine; dar el se scuză spunând că fusese convins că voi rămâne la curtea parohială.

– Înseamnă deci că nu vii cu mine în munţi? întreb.

– Hm. Nu; puţin probabil. Trebuie să mă înţelegi, m-am săturat să tot umblu de colo-colo. Şi nu voi găsi nicăieri un loc mai bun ca aici.

Mă prefac că nu sunt foarte afectat de situaţie şi mă interesez deodată de Petter. Bietul de el, nu este plăcut să fii dat afară şi să rămâi pe drumuri.

– Pe drumuri? se miră Falkenberg. După ce va fi bolit aici exact atâtea săptămâni la câte îi dă dreptul legea, va pleca iar acasă. Este fiu de ţăran.

Apoi Falkenberg îmi declară că, de când ştie că ne vom despărţi are senzaţia că şi-a pierdut mâna dreaptă. Dacă nu ar fi Emma la mijloc, ar pleca de la căpitan.

– Poftim, spune el, ia-le la tine.

– Dar ce sunt astea?

– Certificatele. Nu o să mai am nevoie de ele; ţie, în schimb, îţi pot fi de folos la nevoie. Dacă vei dori, vreodată, să acordezi un pian.

El îmi dă hârtiile şi o cheie de acordat.

Dar, deoarece eu nu am auzul bun al lui Falkenberg, toate acestea sunt lipsite de valoare pentru mine, aşa că îi spun că aş reuşi mai degrabă să acordez o tocilă decât un pian.

Falkenberg nu se mai poate abţine şi izbucneşte în râs, uşurat că mă vede atât de bine dispus...

Falkenberg a plecat. Am încă timp să mă întind puţin în pat; mă culc, aşa îmbrăcat cum sunt, şi chibzuiesc. Ei, activitatea noastră era oricum pe sfârşite, oricum ar fi trebuit să plecăm, nu mă puteam aştepta să mai rămân o veşnicie aici. Singurul lucru pe care nu contasem era ca Falkenberg să rămână aici. De-aş fi obţinut eu slujba aceasta, aş fi muncit cât doi! Oare nu-l puteam convinge pe Falkenberg să renunţe la planul său? Gândindu-mă mai bine, crezusem chiar că domnul căpitan nu era încântat să-l vadă în gospodăria sa pe acest muncitor care purta acelaşi nume ca el. Dar probabil că mă înşelasem.

Mă adânceam tot mai mult în supoziţii. După câte îmi dau seama, fusesem un muncitor bun şi nu furasem nici o clipă din timpul de lucru plătit de căpitan, pentru a mă ocupa de invenţia mea...

Adorm ca să mă trezesc la zgomotul unor paşi care urcă scările.

Înainte de a mă fi putut ridica din pat, îl văd pe căpitan în uşă.

– Rămâi aşa, îmi spune el prietenos, vrând să iasă iar. Mă rog, din moment ce tot te-am trezit, am putea încheia socotelile?

– Mulţumesc. După cum doreşte domnul căpitan.

– Să-ţi spun ceva: şi eu şi camaradul dumitale am crezut că te vei angaja la curtea parohială, deci... De altfel, s-a terminat şi cu vremea bună şi nu se mai poate lucra în pădure; şi nici nu mai sunt mulţi copaci de tăiat. Dar, ce-am vrut să spun: am încheiat socotelile cu camaradul dumitale; nu ştiu dacă...?

– Natural că mă mulţumesc cu aceeaşi plată.

– Camaradul dumitale şi cu mine am căzut de acord că ar trebui să primeşti ceva mai mult pentru fiecare zi de lucru.

Falkenberg nu-mi spusese nimic în acest sens; desigur că ideea era a căpitanului.

– Ne-am înţeles să împărţim câştigul pe din două, am spus.

– Dar dumneata ai fost şeful echipei. Bineînţeles că trebuie să primeşti cu cincizeci de öre mai mult pe zi.

Văzând că refuzul meu nu este acceptat, l-am lăsat să facă socoteala cum doreşte şi mi-am luat banii în primire. I-am spus că este mai mult decât mă aşteptasem.

Căpitanul replică:

– Îmi pare bine. Şi vreau să-ţi dau şi acest certificat care atestă execuţia bună a lucrărilor.

Şi îmi întinse o hârtie.

Era un om onest şi ordonat. Despre conducta de apă care ar fi trebuit introdusă la primăvară nu mai pomeni nimic; avea probabil motivele lui să tacă şi nu voiam să-l molestez cu insistenţele mele.

El întrebă:

– Acum te orientezi spre construcţia de căi ferate?

– Nu, încă nu m-am hotărât.

– Bine, bine. Deci multe mulţumiri pentru ajutor.

El se îndreptă spre uşă.

Mizerabilul de mine nu m-am putut abţine şi am întrebat:

– Domnul căpitan nu va avea de lucru pentru mine nici mai târziu, la primăvară?

– Nu ştiu, vom vedea. Eu... Depinde. Dacă treci prin ţinuturile acestea... Şi ce vei face cu maşinăria dumitale?

– Aş putea să vă rog, să-mi permiteţi să o las aici...

– Bineînţeles.

După plecarea căpitanului m-am aşezat pe pat. Prin urmare, s-a terminat; da, da; să ne ajute Dumnezeu!... Este ora nouă, ea s-a sculat, circulă prin casa pe care o văd de aici, de la fereastră. Dar acum trebuie să plec.

Îmi caut bocceaua şi împachetez, îmbrac jacheta, încă udă, peste bluză şi sunt gata. Dar mă aşez iar.

Emma vine la mine şi îmi spune:

– Poftească, e gata masa!

Spre spaima mea, are pe braţ pătura mea.

– Iar doamna întreabă, dacă aceasta nu este pătura ta?

– A mea? Nu. Pătura mea este aici, în boccea.

Emma pleacă cu pătura.

Doar nu puteam spune că îmi aparţine, s-o ia dracu! ... Oare să cobor şi să mănânc? Mi-aş putea lua rămas-bun cu această ocazie... şi să şi mulţumesc. Nu va bate la ochi.

Emma se întoarce cu pătura şi o pune pe un scăunel, frumos împăturită.

– Dacă nu vii acum, imediat, se răceşte cafeaua, spune ea.

– De ce pui pătura acolo?

– A spus doamna să o pun acolo.

– Ei, poate că este a lui Falkenberg, murmur eu.

Emma întreabă:

– Pleci de la noi?

– Da, deoarece nu ai vrut să ştii de mine.

– Ah, tu! spune Emma dându-şi capul pe spate.

Cobor în bucătărie împreună cu ea; în timp ce stau la masă îl văd pe căpitan îndreptându-se spre pădure. Mă bucur că a plecat; poate că vine doamna.

Mănânc, apoi mă ridic de pe scaun. Oare ar trebui să plec imediat? Bineînţeles. Deci îmi iau rămas-bun de la fete spunându-i fiecăreia şi o glumă.

– Ar trebui să-mi iau rămas-bun şi de la doamna, dar...

– Doamna este înăuntru, o să...

Emma intră în casă, şi peste câteva clipe apare iar.

– Doamna are dureri de cap şi s-a culcat pe divan. Dar mi-a spus să-ţi transmit salutări din partea ei.

– La revedere! spun toate fetele când plec.

Părăsesc curtea cu bocceaua sub braţ. Deodată îmi vine în minte securea. Falkenberg nu va şti unde este şi nu o va găsi. Mă întorc, bat la uşa bucătăriei şi las vorbă unde se găseşte securea.

În timp ce cobor spre şosea, îmi întorc de câteva ori capul şi mă uit la ferestrele clădirii principale. Apoi casa dispare din câmpul meu vizual.

26

Am dat încă toată ziua târcoale ţinutului Övrebö, m-am oprit la diverse gospodării, întrebând dacă nu au ceva de lucru, am cutreierat meleagurile ca un spirit rătăcitor, fără să am un plan anumit. Vremea era rece şi aspră, trebuia să mă mişc mereu ca să nu îngheţ.

Spre seară am revenit la vechiul loc de muncă, în pădurea căpitanului. Nu se mai auzeau lovituri de secure, Falkenberg plecase acasă. Am găsit copacii doborâţi de mine în timpul nopţii şi a trebuit să râd de cioturile oribile pe care le lăsasem în urma mea. Falkenberg observase, desigur, distrugerile şi se întrebase cine să fi fost autorul lor.

Bunul meu Falkenberg crezuse, poate, că bântuise pe acolo vreun strigoi şi se grăbise să ajungă acasă înainte de a se întuneca. Ha-ha-ha!

Dar veselia mea nu era naturală, fiind cauzată de febra din timpul nopţii şi de starea de slăbiciune de după aceea. În curând mă copleşi tristeţea. Aici, pe locşorul acesta, se oprise ea o dată împreună cu prietena ei; veniseră amândouă la noi în pădure şi se întreţinuseră cu noi...

După ce se întunecă mă îndreptai spre curtea gospodăriei. Poate că voi reuşi să mai petrec noaptea aceasta în şură, iar mâine ea va ieşi din casă, după ce îi va fi trecut durerea de cap. Mă apropii atât de mult, încât zăresc luminile, dar apoi mă întorc. Cred că este prea devreme.

Trece un timp, poate două ore; mă plimb de colo-colo, mă aşez, circul, apoi mă aşez iar şi în cele din urmă mă apropii din nou de curte. Zău că aş putea intra în şură ca să mă culc acolo; şi să îndrăznească mizerabilul ăsta de Falkenberg să facă nazuri! Acum ştiu ce vreau: vreau să ascund bocceaua în pădure înainte de a intra în şură; ca să dau impresia că mă întorc doar pentru a-mi lua ceva fleac uitat acolo.

Pătrund mai adânc în pădure.

După ce îmi ascund bine lucrurile, îmi dau seama că nu mă interesează nici Falkenberg, nici şura, nici culcuşul. Sunt un măgar şi un nebun! Nu vreau să-mi găsesc un adăpost pentru la noapte, ci să văd pe un singur om şi apoi să părăsesc curtea şi întreg ţinutul. Dar bine, domnule, îmi spun mie însumi, nu tu ai fost cel care voiai să te refugiezi într-o viaţă paşnică, în mijlocul unor oameni sănătoşi, ca să-ţi redobândeşti echilibrul sufletesc?

Îmi scot iarăşi bocceaua din ascunziş, o iau în spate şi revin pentru a treia oară la curte. Fac un ocol mare în jurul camerei argaţilor şi ajung la aripa sudică a clădirii principale. Odaia este luminată.

Deşi este întuneric, dau jos sacul de pe umăr, ca să nu arăt ca un cerşetor, îl iau sub braţ ca pe un pachet şi mă

apropii cu grijă de casă. Mă opresc în imediata ei apropiere. Iată-mă drept şi sigur de mine, în faţa ferestrei, unde aştept cu şapca în mână. Înăuntru nu se vede nimeni, nici o umbră. Sufrageria este cufundată în întuneric, cina s-a terminat. Pare să fie deja târziu.

Deodată lumina din cameră se stinge şi întreaga clădire pare pustie. Aştept puţin, apoi văd aprinzându-se o lumină la etajul întâi. E camera ei! îmi trece prin minte. Lumina rămâne aprinsă cam o jumătate de oră, apoi se stinge. Acum s-a culcat. Noapte bună!

Noapte bună pentru totdeauna.

Şi, bineînţeles, că nu voi mai trece pe aici la primăvară. Atât ar mai lipsi.

Ajuns din nou la şosea, îmi pun bocceaua pe umăr şi o pornesc la drum...

În dimineaţa următoare îmi continuu drumul. Petrecusem noaptea undeva, în fân, rebegit de frig în lipsa păturii. Şi mai trebuise şi să plec înainte de revărsatul zorilor, când era frigul mai mare, ca să nu fiu descoperit.

Mergeam fără să mă opresc... În pădure coniferele alternau cu mestecenii, iar când am dat peste ienuperi frumoşi, cu trunchiul drept, mi-am tăiat un toiag şi m-am aşezat la marginea pădurii ca să-l curăţ. În copaci se mai vedea ici şi colo câte o frunză îngălbenită; iar mestecenii sunt plini de mâţişori în care s-au prins picături de apă. Ici şi colo se mai aşază pe unul dintre mesteceni câte un mic stol de păsări, care ciugulesc mâţişorii, căutând apoi o piatră sau un trunchi mai aspru ca să-şi şteargă răşina de pe cioc. Nici una dintre păsări nu vrea să-i lase celeilalte nimic, ele se fugăresc şi se alungă una pe alta, deşi există încă un milion de mâţişori acolo. Iar pasărea alungată îşi ia zborul. Dacă o pasăre mai mică se repede la una mai mare, aceasta din urmă o ia din loc; nici măcar un sturz mai mărişor nu se gândeşte să opună rezistenţă unei vrăbii, ci se dă pur şi simplu la o parte. Probabil că viteza îl face pe atacator atât de periculos, mă gândesc eu.

Senzaţia de frig şi de indispoziţie care mă cuprinsese dimineaţa dispare încetul cu încetul; mă amuză să urmăresc cu privirile toate câte le întâlnesc pe drumul meu şi să mă gândesc puţin la ele. Cea mai mare plăcere mi-o fac păsările. Şi mă încurajează şi faptul că am o grămadă de bani în buzunar.

Falkenberg îmi spusese, întâmplător, ieri dimineaţă din ce localitate era Petter şi într-acolo îmi îndreptam acum paşii. Probabil că nu voi găsi de lucru în gospodăria aceea mică; dar deoarece deocamdată mă simţeam bogat, nu munca mă atrăgea în primul rând. Presupuneam că Petter se va întoarce în viitorul apropiat acasă şi va povesti tot felul de lucruri.

M-am aranjat aşa, ca să ajung la gospodăria părinţilor lui Petter în timpul serii. Am transmis salutări de la fiul lor, am spus că el este pe cale de a se însănătoşi... şi că va sosi în curând acasă. Şi am întrebat dacă aş putea înnopta acolo.

27

ERAM de câteva zile aici; Petter se întorsese acasă, dar nu povesti nimic deosebit.

– La Övrebö este totul în ordine?

– Da, n-am auzit să nu fie.

– I-ai văzut pe toţi înainte de a pleca? Pe căpitan, pe doamna?

– Da.

– Nu era nimeni bolnav?

– Nu. Cine să fi fost bolnav?

– Falkenberg, spun eu. Se plângea că şi-a scrântit mâna; dar probabil că i-a trecut deja...

Atmosfera din această gospodărie nu era plăcută, deşi familia era foarte înstărită. Stăpânul casei era locţiitor de

deputat în Parlament şi se obişnuise să citească în fiecare seară ziarele. Ah, cititul ăsta mult – toată casa suferea din cauza aceasta, iar fiicele se plictiseau de moarte. După sosirea lui Petter, toată familia începu să calculeze dacă acesta îşi primise întreaga simbrie şi dacă bolise în casa căpitanului întreaga perioadă permisă – întreaga perioadă prevăzută de lege, spuse locţiitorul de deputat. Deoarece am avut ghinionul să sparg un geam total lipsit de valoare, am provocat multă vâlvă şi îmi aruncară, cu toţii, priviri chiorâşe; m-am dus la prăvălie, am cumpărat un geam şi l-am montat înapoi, lipindu-l cu chit. Locţiitorul de deputat îmi spuse:

– N-ar fi trebuit să-ţi faci atâta bătaie de cap din cauza unui geam.

De fapt nu mă dusesem la prăvălie numai din cauza geamului, dimpotrivă, am cumpărat câteva sticle cu vin, ca să demonstrez că nu-mi păsa prea mult de valoarea unui geam; totodată am achiziţionat şi o maşină de cusut, pe care voiam să o dăruiesc, la plecare, fetelor. Astă-seară vom bea vin, mâine era duminică, deci puteau să-şi facă, toţi, somnul, iar luni dimineaţa voiam să o iau din loc.

Dar lucrurile urmau să se petreacă altfel decât plănuisem eu. Cele două fete intraseră în hambar şi cotrobăiseră prin bagajele mele: maşina de cusut şi sticlele le puseră pe gânduri, ele nu ştiau ce să creadă despre aceste obiecte aşa că începură să facă aluzii. Staţi liniştite, mă gândeam eu, şi aşteptaţi până la momentul potrivit!

Seara suntem cu toţii în odaie, stând de vorbă. Tocmai terminasem cina, stăpânul casei îşi pusese ochelarii, ca să citească ziarele, când auzim deodată un zgomot afară. E cineva în curte, spun eu. Fetele se uită una la alta şi ies afară. Peste câteva clipe, ele deschid uşa şi poftesc înăuntru doi flăcăi. Luaţi loc! le spune gazda.

Îmi trece prin minte că aceşti doi băieţi fuseseră invitaţi de dragul vinului meu şi că erau, probabil, prietenii fetelor. Promiţătoare fete, atât de isteţe la optsprezece-nouăsprezece ani! Dar v-aţi lins pe bot de vin, nici nu mă gândesc...

Vorbim despre vreme, care nu poate fi altfel în acest anotimp; din păcate, însă, arătura este întârziată din cauza umezelii. Conversaţia lâncezeşte şi una dintre fete mă întreabă din ce cauză sunt atât de tăcut?

– Probabil, fiindcă intenţionez să plec, răspund. Luni dimineaţa voi fi deja la o distanţă de două mile de casă.

– Înseamnă că în seara asta bem de adio?

Cineva chicoti auzind această întrebare: ea mă viza pe mine, fiindcă eram atât de zgârcit şi nu mă înduram să scot vinul. Mie, însă, fetele îmi erau indiferente şi nu îmi păsa de ele; în caz contrar m-aş fi comportat altfel.

– Ce băutură de adio? Am cumpărat trei sticle cu vin, ca să le duc cu mine.

– Şi vrei să cari vinul pe o distanţă de două mile? întrebă o fată în timp ce ceilalţi izbucniră în râs. Există, doar, multe prăvălii pe drum.

– Uitaţi, domnişoară, că mâine este duminică şi că prăvăliile sunt închise, am replicat.

Râsetele încetară, dar ostilitatea faţă de mine rămase aceeaşi în urma răspunsului meu categoric. M-am adresat gazdei, întrebând-o, jignit, cât îi datoram.

– Dar nu este nici o grabă. Mai e şi mâine o zi, nu?

– Ba da, este grabă. Sunt de două zile aici, hotărâţi dumneavoastră preţul.

Femeia stătu mult timp pe gânduri, în cele din urmă ieşi din cameră chemându-l pe soţul ei, ca să chibzuiască împreună.

Văzând că rămân atâta vreme afară, am urcat în hambar, mi-am făcut bagajul şi am adus totul jos, pe gang. Voiam să fac pe jignitul şi să o iau din loc încă în seara aceasta. Era o modalitate bună de a pleca de aici.

Când am revenit în cameră, Petter spuse:

– Doar nu vrei să pleci acum, pe înnoptate?

– Ba da, exact asta vreau să fac.

– Cred că ar trebui să fii mai deştept şi să nu dai atenţie vorbăriei gâsculiţelor astea.

– Doamne Dumnezeule, dar lasă-l să plece pe boşorogul ăsta! spuse una din surori.

Locţiitorul de deputat şi soţia sa reveniră în cele din urmă, dar păstrară o tăcere precaută şi încăpăţânată.

– Ei bine, cât vă datorez?

Hm. Să hotărăsc mai bine eu.

Erau cu toţii nişte netrebnici; m-am înfuriat rău de tot şi i-am azvârlit femeii o bancnotă la întâmplare.

– Este destul?

– Hm. Este destul de mult, dar.. Na, poate că ar fi suficient, dar...

– Dar cât v-am dat?

– O bancnotă de cinci coroane.

– Ei, s-ar putea să fie prea puţin. Mi-am băgat iar mâna în buzunar, foarte mirat.

– Ba nu, mamă, este o bancnotă de zece coroane, interveni Petter. Şi este prea mult, trebuie să mai dai rest.

Bătrâna deschide mâna, priveşte bancnota şi face, dintr-o dată, pe uimita:

– Da, de fapt; dar eu n-am spus că sunt zece coroane! Nu m-am uitat bine. În acest caz, mulţumim foarte mult.

Jenat, locţiitorul de deputat începu să discute cu cei doi flăcăi despre noutăţile din ziar; ce nenorocire, şi-a prins unul mâna în maşina de treierat care i-a zdrobit-o. Fetele se făceau că nici nu mă observă, dar în realitate stăteau la pândă ca două pisici, cu gâturile scurte şi ochii strânşi. Nu mai aveam ce căuta aici – adio la toată lumea.

Femeia vine după mine pe gang, vrând să mă îmbuneze.

– Ai putea să ne faci un serviciu, împrumutându-ne una din sticlele cu vin, spune ea. E foarte neplăcut, fiindcă sunt aici şi cei doi băieţi.

– Rămâneţi cu bine! repet eu total inabordabil.

Am pornit cu sacul în spate şi maşina de cusut în mână; aceasta era grea, iar drumul desfundat, dar, cu toate acestea, mergeam cu inima uşoară. Fusese o afacere neplăcută şi trebuia să admit că mă purtasem cam meschin. Meschin?

Nicidecum! Am convocat un consiliu interior, stând la sfat cu mine însumi şi concluzionând că blestematele astea de fete voiseră să organizeze *cu vinul meu* o petrecere pentru iubiţii lor. Exact aşa. Dar oare furia mea nu fusese doar expresia rivalităţii masculine? Dacă în locul celor doi flăcăi ar fi fost invitate două fete tinere, n-ar fi curs vinul gârlă? Desigur! Boşorogul ăsta – spusese una din fete. Şi nu avea dreptate? Probabil că îmbătrânisem din moment ce nu mai suportam să fiu dat la o parte de dragul unui ţărănoi...

Supărarea mea se risipi din cauza drumului obositor, consiliul fu desfiinţat, eu continuând să car, o oră după alta, o povară ridicolă formată din trei sticle cu vin şi o maşină de cusut. Nu era prea frig dar se lăsase ceaţa, iar luminile gospodăriilor nu se zăreau decât când ajungeam în imediata lor apropiere; de fiecare dată se repezeau la mine câinii împiedicându-mă să mă strecor într-o şură. Se făcea tot mai târziu, eram obosit şi mâhnit şi mă îngrijora şi viitorul meu. De n-aş fi risipit atâţia bani pe nimic şi iarăşi nimic! Trebuia să vând maşina de cusut, să o transform iar în bani.

În cele din urmă am dat de o colibă fără câini. O fereastră era încă luminată, aşa că am intrat şi am cerut adăpost.

28

O **FETIŢĂ** de paisprezece, cincisprezece ani şedea la o masă şi cosea, încolo nu era nimeni în cameră. Când am rugat-o să mă adăpostească, mi-a răspuns foarte prietenos. Da, va întreba, spuse ea intrând în încăperea alăturată. Am strigat că mă mulţumesc să rămân aici, lângă sobă, până se luminează de ziuă.

Peste câteva clipe fetiţa reveni însoţită de mama ei, care îşi potrivea încă hainele. Bună seara. Casa nu prea era aranjată ca să adăpostească pe cineva, dar puteam dormi în cămăruţa ei.

– Şi dumneavoastră unde dormiţi?

– Ah, oricum se luminează în curând de ziuă. De altfel, fata mai trebuie să coasă câtva timp.

Dar ce cosea? O rochie?

Nu, doar o fustă. Urma să o îmbrace mâine, la biserică, dar nu voise să fie ajutată de mama ei.

Eu îmi aduc maşina de cusut, spunând, în glumă, că pentru maşina asta nu conta o fustă în plus sau în minus! Îi voi arăta imediat!

Dar eram croitor?

Nu; vindeam maşini de cusut.

Caut instrucţiunile de folosire şi citesc cum trebuie mânuită maşina. Fetiţa ascultă plină de interes, este încă aproape un copil, iar degetele ei subţiri sunt albastre din cauză că stofa lasă culoarea. Aceste degete albastre arată atât de amărâte. Scot vinul şi le invit pe cele două gazde să bea un pahar împreună cu mine. Apoi continuăm să coasem, eu citesc instrucţiunile de folosire, iar fetiţa mânuieşte maşina. Este de părere că merge minunat; ochii îi strălucesc.

Câţi ani are?

Şaisprezece. A primit în anul trecut prima cuminecătură.

Şi cum se numeşte?

Olga.

Mama stă lângă noi, ne priveşte şi are şi ea chef să coasă la maşină, dar de câte ori încearcă, Olga îi spune:

– Vezi, mamă, să n-o strici!

Când trebuie să depănăm aţa şi mama ia, o clipă, suveica în mână, Olga îşi manifestă din nou temerea că s-ar putea strica ceva.

Femeia pune ibricul pe foc şi începe să prepare o cafea, atmosfera din cameră devine plăcută, este cald, oamenii aceştia însinguraţi sunt simpli şi încrezători, iar Olga râde când eu fac câte o observaţie comică la adresa maşinii. M-a frapat faptul că nici una dintre ele nu a întrebat care este preţul maşinii, deşi ea era cică de vânzare – într-atât de inaccesibilă li se părea. Dar era minunat să vadă cum funcţionează.

De fapt, Olga ar trebui să aibă o asemenea maşină; căci este foarte isteaţă.

Mama răspunde că Olga trebuie să mai aştepte până va ieşi în lume şi va lucra câtva timp pentru bani.

Dar era vorba să plece de acasă şi să intre în serviciu?

Da, ea spera acest lucru. Celelalte două fiice ale ei aveau deja o slujbă. Erau isteţe şi ele, har Domnului. Olga îşi va întâlni surorile, mâine la biserică.

De unul din pereţi atârnă o oglindă mică, ciobită, de celălalt câteva tablouri ieftine cu soldaţi călare, cai şi perechi princiare în veşminte de gală. Deoarece unul dintre tablouri este vechi şi rupt şi o înfăţişează pe împărăteasa Eugenia, îmi dau seama că trebuie să fi fost cumpărat de mult.

– De unde este tabloul?

Nu-şi mai amintea.

– Ba da, l-a primit cândva soţul meu, spune ea apoi.

– Aici, în ţinutul acesta?

– Dacă nu mă înşel este din Hersaet, unde soţul meu a făcut în tinereţea lui serviciul militar, răspunde ea. Sunt poate vreo treizeci de ani de atunci.

În mintea mea încolţeşte un plan şi eu spun:

– Tabloul acesta este foarte valoros.

Deoarece femeia crede că vreau să-mi bat joc de ea, iau tabloul în mână, îl examinez şi declar sus şi tare că nu este vorba de o pictură ieftină.

Femeia nu este proastă, ea spune doar: Aşa-aşa, asta este părerea dumneavoastră? Stă atârnat aici de când a fost clădită coliba. De altfel, tabloul aparţine Olgăi, îi fusese atribuit ei încă de când era mică de tot.

Fac pe misticul şi pe cunoscătorul şi o întreb, pentru a intra în temă:

– Dar Hersaet unde se găseşte?

– Hersaet se află în comuna învecinată, la o depărtare de două mile. Acolo locuieşte pretorul...

Cafeaua este gata, Olga şi cu mine ne odihnim. Nu mai trebuie decât să coasem copcile. O întreb dacă nu vrea

să-mi arate bluza pe care o va purta la această fustă şi văd că nu este o bluză adevărată, ci un şal împletit. Dar Olga a moştenit de la una dintre surori o jachetă veche, pe care o va îmbrăca peste combinaţie, mascând totul.

Olga este încă în perioada de creştere, aşa că nu are nici un rost să i se facă în anul acesta o bluză nouă, spune mama.

Olga coase copcile, ceea ce nu durează mult. Dar se vede pe ea cât îi este de somn, aşa încât îi poruncesc, afişând autoritate, să meargă la culcare. Mama ei se simte obligată să rămână aici şi să-mi ţină de urât, deşi o rog şi pe ea să se culce iar.

– Ei, trebuie să-i mulţumeşti din tot sufletul domnului pentru ajutor, spune mama.

Olga vine la mine şi îmi dă mâna. Profit de ocazie şi o împing în odaia cealaltă.

– Mergeţi şi dumneavoastră să vă culcaţi, îi spun mamei. Oricum, nu o să mai stăm de poveşti, deoarece şi eu sunt obosit.

Văzând că mă întind lângă sobă, punându-mi sacul la căpătâi, în loc de pernă, ea scutură râzând din cap şi se retrage.

29

Mă simt bine aici, este plăcut; s-a luminat de ziuă, razele soarelui pătrund în cameră, iar Olga şi mama ei au un păr atât de neted şi frumos încât este o plăcere să-l vezi.

După dejunul pe care îl împart cu amândouă şi la care mi se oferă multă cafea, Olga se face frumoasă, cu fusta nouă, şalul împletit şi jacheta. Ah, jacheta asta minunată! Are două rânduri de nasturi de satin, un paspoal de satin, iar la gât şi la mâneci este împodobită cu găitane. Dar micuţa Olga nu o poate umple – în nici un fel. Căci este slabă ca o pisică jigărită.

– N-ar fi mai bine să strâmtăm puţin jacheta de cele două părţi? propun eu. Avem suficient timp.

Mama şi fata se uită una la alta şi spun că, fiind duminică, nu este voie să pui mâna pe ac şi foarfecă. Îmi dau bine seama la ce se gândesc, căci şi eu gândeam la fel în copilărie; încerc deci să mă descurc cu o observaţie de liber-cugetător: este cu totul altceva când *maşina* e cea care coase; este ca şi cum o trăsură nevinovată ar circula duminica pe şosea.

– Ba nu; dumneavoastră nu înţelegeţi asta. De altfel, jacheta a fost croită aşa ca să poţi creşte în ea, peste câţiva ani va fi perfectă.

Mă întreb, ce-aş putea să-i dăruiesc Olgăi la plecare, dar n-am nimic, nu-i pot da decât o coroană. Ea îmi mulţumeşte, îi arată mamei moneda şi şopteşte, cu ochii strălucitori, că o va da surorii ei, la biserică. Iar mama răspunde aproape tot atât de emoţionată: Da, aşa să facă.

Olga pleacă la biserică în jacheta ei largă, coborând colina şi azvârlindu-şi picioarele când în afară, când înăuntru, după cum se nimereşte. Dumnezeule, ce drăgălaşă şi dulce este...

– Hersaet este o gospodărie mare?

– Da, este mare.

Stau câtva timp pe loc, clipind somnoros din ochi şi preocupat de probleme de etimologie. *Hersaet* ar putea însemna *herresaete*[1] . Sau poate că stăpânul de odinioară a fost o căpetenie locală. Iar fiica acestuia era cea mai mândră fecioară din tot ţinutul şi însuşi contele i-a cerut mâna. Peste un an ea naşte un băiat, care va deveni rege...

Pe scurt, mă decid pentru Hersaet. În fond, era indiferent încotro îmi îndreptam paşii, iată de ce voiam să merg acolo. Poate că găseam de lucru la pretor, poate îmi surâdea norocul; oricum, peste tot erau oameni străini. Dacă mă hotăram pentru Hersaet, aveam măcar un ţel în faţa mea.

Deoarece noaptea nedormită mă face să mă simt ameţit şi bătut în cap, femeia îmi permite să mă întind pe patul ei.

---

[1] Curte boierească, seniorială.

Un păianjen cu cruce, albastru şi minunat, urcă încet pe perete; îl urmăresc cu privirile până adorm.

După câteva ore de somn mă trezesc, deodată, odihnit şi vioi. Femeia prepară prânzul. Îmi fac bagajul, plătesc pentru găzduire şi în cele din urmă declar că aş fi dispus să dau maşina de cusut în schimbul tabloului Olgăi.

Femeia nu mă crede.

În fond este indiferent, ripostez eu; dacă ea era mulţumită, eram şi eu. Tabloul este valoros, ştiu ce fac.

L-am luat, l-am şters de praf şi l-am făcut sul; pe perete rămăsese un dreptunghi alb. Apoi mi-am luat rămas-bun.

Femeia veni după mine. N-aş vrea să aştept până se întoarce Olga, ca să-mi mulţumească personal? Ah, chiar n-ar fi posibil s. :nai aştept până atunci?

Dar eu n-aveam timp. Salutări Olgăi şi spuneţi-i să studieze instrucţiunile de folosire, dacă nu se descurcă cu maşina.

Femeia mă urmări multă vreme cu privirile. Eu îmi continuai drumul fluierând mulţumit de fapta mea. Nu trebuia să car decât bocceaua, eram odihnit, bătea soarele, iar drumul era destul de uscat. În cele din urmă începui să cânt cu voce tare, atât eram de încântat de modul în care procedasem.

Neurastenie...

În ziua următoare am ajuns la Hersaet. Deoarece conacul era mare şi avea un aspect boieresc, am vrut să-mi continuu drumul; dar după ce m-am întreţinut puţin cu unul dintre argaţi, am hotărât să mă prezint pretorului. Doar mai lucrasem la oameni bogaţi, de exemplu la familia căpitanului din Övrebö.

Pretorul era un domn mărunţel, lat în umeri, cu o barbă mare albă şi sprâncene negre. Avea o voce aspră, în schimb privirile sale erau blânde; mai târziu am constatat că era un om voios, căruia îi plăcea să glumească şi care putea să râdă din toată inima. Din când în când îşi dădea importanţă, din cauza poziţiei şi bogăţiei sale şi manifesta ambiţii oneste.

– Nu, n-am ce să-ţi dau de lucru. De unde vii?

Am enumerat câteva localităţi pe lângă care trecusem.

– N-ai probabil bani şi cerşeşti?

– Nu, nu cerşesc, iar bani am.

– Bine, dar trebuie totuşi să încerci în altă parte. Zău că nu am ce să-ţi dau de lucru, ogoarele au fost deja arate. Ştii să cioplești ţăruşi pentru garduri?

– Da.

– Aşa. Dar eu nu mai utilizez garduri din lemn, am acum garduri din sârmă. Te pricepi puţin la zidărie?

– Da.

– Păcat. Am avut toată toamna zidari aici, ai fi putut lucra şi dumneata.

Stătea în faţa mea, scormonind pământul cu bastonul.

– Dar ce te-a determinat să cauţi de lucru chiar la mine?

– Toţi oamenii mi-au spus să merg la pretor, căci acolo voi găsi de lucru.

– Aşa? Este adevărat că dau de lucru la o mulţime de oameni; în toamnă au fost aici zidarii. Te pricepi să împrejmuieşti o ogradă de păsări? E ceva ce nu-i reuşeşte nimănui pe lumea asta, ha-ha-ha. N-ai spus că ai lucrat la căpitanul Falkenberg, de la Övrebö?

– Ba da.

– Şi ce-ai făcut acolo?

– Am tăiat copaci.

– Nu-l cunosc pe căpitan, locuieşte la distanţă mare de mine, dar am auzit de el. Ai ceva certificate de la el?

I-am arătat certificatul.

– Vino cu mine, spuse pretorul imediat.

Înconjurarăm casa şi mă conduse în bucătărie.

– Daţi-i să mănânce ceva consistent, omul vine de departe, strigă el...

Iată-mă în bucătăria mare şi luminoasă, în faţa unui prânz cum de mult nu-mi mai fusese dat să mănânc. Chiar când terminam de mâncat, apăru iar pretorul.

– Hei, omule, spuse el.

M-am ridicat imediat stând drept ca o lumânare, iar el păru să aprecieze acest gest de politeţe.

– Nu; mănâncă mai departe, termină mai întâi. Ai terminat? Credeam că... Vino cu mine.

Mă conduse la hambar.

– Ai putea să-mi tai câtva timp lemne de foc, în pădure. Ce părere ai? Am doi argaţi, dar pe unul dintre ei vreau să-l utilizez acum ca aprod, vei merge deci cu celălalt în pădure. După cum vezi am destule lemne, dar acestea pot rămâne aici – n-ai niciodată prea multe. Spuneai că ai bani. Arată-mi-i.

I-am arătat bancnotele.

– Bine. Vezi dumneata, eu fac parte din autoritatea publică, aşa că trebuie să ştiu totul despre oamenii mei. Dar, firește, dumneata nu ai nimic pe conştiinţă din moment ce te angajezi chiar la pretor, ha-ha-ha. După cum am spus: azi poţi să te odihneşti, iar mâine mergi la pădure.

M-am pregătit pentru ziua de mâine, mi-am revizuit îmbrăcămintea, am ascuţit ferăstrăul şi securea. Îmi lipseau mănuşile, dar vremea nu era încă foarte rea, şi, în afară de ele, aveam tot ce îmi trebuia.

Pretorul veni de câteva ori la mine, vorbindu-mi despre toate cele – probabil îi făcea plăcere să se întreţină cu mine, fiindcă eram un drumeţ venit de departe. Vino aici, Margrethe! o strigă el pe soţia lui, care traversa curtea gospodăriei. Ăsta e omul nostru nou. Îl pun să pregătească lemne de foc.

30

NU NE-A spus nimeni ce să facem dar am început, din proprie iniţiativă, să doborâm mai întâi copacii uscaţi la vârf, iar pretorul spuse, seara, că procedasem corect. De altfel, mâine ne va da el personal toate indicaţiile.

Mi-am dat repede seama că nu vom avea de lucru până la Crăciun. Aşa cum erau acum solul şi vremea, cu nopţi geroase dar lipsite de zăpadă, puteam doborî în fie-

care zi o grămadă de copaci, fără nici o greutate. Chiar şi pretorul recunoscu că suntem diavoli împieliţaţi – în aşa ritm munceam în pădure, ha-ha-ha. Era plăcut să lucrezi pentru bătrânul acesta; el venea deseori la noi, în pădure, fiind totdeauna bine dispus; deoarece nu obişnuiam să ripostez cu glume la glumele lui, el îşi imagina probabil că sunt un tip plicticos, dar pe care se putea baza. De aceea îmi încredinţa acum şi corespondenţă pe care să o duc la poştă sau să o aduc de acolo.

În gospodărie nu existau nici copii şi nici oameni tineri, în afară de una din fete şi unul din argaţi. De aceea, serile erau uneori destul de anoste. Pentru ca să-mi treacă vremea, am luat cositor şi acizi şi am cositorit câteva crătiţi vechi de la bucătărie. Dar în curând le-am terminat şi pe ele. Aşa că într-o seară îmi veni în minte să scriu următoarea scrisoare:

„Ah, dacă aş putea fi acolo unde sunteţi şi dumneavoastră, aş munci cât doi!"

În ziua următoare aveam de făcut un drum la poştă, pentru pretor; am luat şi scrisoarea mea şi am expediat-o. Eram foarte agitat; pe lângă toate celelalte, scrisoarea mai arăta şi sărăcăcios, căci primisem coala de hârtie de la pretor, dar trebuise să acopăr numele său, imprimat pe plic, cu o grămadă de timbre. De-aş şti ce va spune când va primi scrisoarea! Nu figura în ea nici un nume, nici o localitate.

Apoi ne-am continuat activitatea în pădure; argatul cel tânăr şi cu mine ne povesteam micile noastre probleme, dându-ne, în acelaşi timp, toată silinţa să lucrăm cum trebuie şi împăcându-ne foarte bine unul cu altul. Zilele treceau. Din păcate vedeam apropiindu-se sfârşitul şederii mele aici, dar speram că pretorul va mai găsi ceva să-mi dea de lucru şi după ce vom încheia activitatea din pădure. Vom trăi şi vom vedea. Nu mi-ar fi făcut deloc plăcere să pornesc la drum înainte de Crăciun.

Într-o bună zi sunt iar trimis la poştă şi găsesc acolo o scrisoare pentru mine. Nu pricep că îmi este adresată mie şi

o sucesc şi răsucesc, nehotărât, în mâini. Dirigintele poştei, care mă cunoaşte deja, citeşte încă o dată adresa şi îmi spune că numele este al meu şi că sub el stă adresa pretorului. Deodată mă străfulgeră un gând şi pun mâna pe scrisoare. Da, este a mea, uitasem... este adevărat că...

În urechile mele aud dangăt de clopote, ies în grabă în stradă, desfac scrisoarea şi citesc:

„Să nu-mi mai *scrieţi* – "

Fără semnătură, fără locul de unde fusese expediată, atât de clar şi de minunat. Cuvântul *scrieţi* este subliniat.

Nici nu ştiu cum am ajuns iar acasă. Îmi amintesc doar că m-am aşezat pe o piatră kilometrică, că am citit şi recitit scrisoarea, că am băgat-o în buzunar, mergând până la următoarea piatră kilometrică, unde am repetat acţiunea. „Să nu-mi mai *scrieţi* – ". Dar oare prin asta voia să spună că îmi permite să vin *eu* acolo şi, poate, să şi vorbesc cu ea? Coala aceasta, mică şi frumoasă, de hârtie şi literele fine, scrise în grabă! Degetele ei atinseseră această scrisoare, ea stătuse sub ochii ei, fusese aburită de respiraţia ei. Iar liniuţa de la sfârşit putea însemna o lume întreagă.

Am sosit acasă, am predat corespondenţa, apoi m-am dus în pădure. M-am cufundat în reverii, comportându-mă, probabil, foarte ciudat din punctul de vedere al camaradului meu care mă vedea citind şi recitind o scrisoare şi ascunzând-o apoi iar printre bancnote.

Cât de repede dăduse de urma mea! Poate că ţinuse plicul în dreptul luminii şi descifrase, sub timbre, numele pretorului, după care îşi lăsase în jos capul ei minunat, gândindu-se: El lucrează acum la pretorul de la Hersaet...

După ce revenisem, seara, acasă, pretorul veni la noi, povesti despre una şi alta, şi apoi întrebă:

– Parcă spuneai că ai lucrat la căpitanul Falkenberg din Övrebö, nu?

– Ba da.

– A inventat o maşinărie, după câte văd.

– O maşinărie?

– Un ferăstrău pentru tăiatul copacilor – scrie în ziare.

Devin, brusc, atent. Doar n-o fi inventat *el* ferăstrăul *meu?*

– Trebuie să fie o eroare, spun eu; căci nu căpitanul a inventat ferăstrăul.

– Nu?

– Nu. Dar ferăstrăul a rămas la el, în păstrare.

Îi povestesc totul pretorului. El ia ziarul şi citim împreună: „O nouă invenţie... De la corespondentul nostru trimis la faţa locului... Construirea unui ferăstrău care ar putea prezenta o mare importanţă pentru proprietarii de păduri... Maşinăria se bazează pe următoarele..."

– Doar nu vrei să afirmi că dumneata ai inventat ferăstrăul?

– Ba da, eu l-am inventat.

– Iar căpitanul vrea să ţi-l fure? Frumoasă poveste, într-adevăr, frumoasă poveste! Las'pe mine! Te-a văzut cineva lucrând la această invenţie?

– Da, tot personalul din serviciul căpitanului.

– Să mă bată Dumnezeu – dar e cea mai mare impertinenţă pe care am auzit-o vreodată! Auzi, să-ţi fure invenţia! Iar banii – ar putea să ajungă până la un milion!

A trebuit să admit că nu-l înţeleg pe căpitan.

– Eu, însă, îl înţeleg, nu degeaba sunt pretor. Nu, nu; îl bănuiesc deja de multă vreme pe omul ăsta. Pe dracu, nici măcar nu este atât de bogat pe cât îi place să pară. Îi voi scrie chiar acum o scrisoare, o scrisorică scurtă de tot, ce părere ai? Ha-ha-ha. Las'pe mine!

Acum, însă, am început să am *eu* îndoieli, pretorul era prea aferat; s-ar putea ca domnul căpitan să nu aibă nici o vină şi ca ziaristul să nu fi fost bine informat. L-am rugat pe pretor să mă lase pe mine să scriu.

– Ca să accepţi pe urmă să faci pe din două cu escrocul? Niciodată. Laşi totul pe seama mea. Şi, de altfel, n-ai şti să alegi cuvintele potrivite, dacă ai scrie dumneata.

Dar l-am tot rugat până mi-a permis să scriu eu prima scrisoare, după care va interveni el. Mi-a dat iar o coală de hârtie.

În seara respectivă nu am reuşit să scriu. Ziua fusese agitată şi sufletul meu nu se liniştise încă. Chibzuiam şi mă gândeam. Nu voiam să-i scriu direct căpitanului, de dragul doamnei, ca să nu-i fac eventual şi ei neplăceri; în schimb îl voi ruga pe camaradul meu Falkenberg să aibă grijă de maşină.

În timpul nopţii mă vizită iar cadavrul – această femeie tristă, îmbrăcată într-o cămaşă – care nu-mi dădea pace din cauza unghiei de la degetul ei cel mare. Ieri fusesem în aşa o stare de agitaţie sufletească, încât ea considerase că noaptea aceasta este momentul potrivit să mi se arate. O zăresc, străbătut de fiori, cum vine, plutind, în cameră şi se opreşte în mijlocul ei, întinzându-mi mâna. Vizavi de mine, în dreptul celuilalt perete, era patul camaradului meu de lucru din pădure şi am avut un sentiment de uşurare auzindu-l şi pe el gemând şi agitându-se; pericolul părea acum să ne ameninţe pe amândoi în aceeaşi măsură. Am clătinat din cap; îngropasem unghia într-un loc liniştit, deci nu mai aveam ce să fac. Dar cadavrul nu se urni din loc. Am rugat-o să mă ierte; deodată, însă, mă cuprinse furia; am declarat supărat, că nu mai am chef să mă ocup de ea. Împrumutasem atunci, în mare grabă, unghia ei, dar o îngropasem deja cu luni în urmă, îndeplinindu-mi, astfel, îndatoririle... În acest moment, ea alunecă până la perna mea, încercând să se strecoare în spatele meu. M-am aruncat înainte, scoţând un ţipăt.

– Ce s-a întâmplat? întreabă argatul din patul său.

Mă frec la ochi şi spun că am visat ceva.

– Dar cine a fost aici? întreabă iar argatul.

– Nu ştiu. A fost cineva aici?

– Am văzut pe cineva ieşind din cameră...

31

Trecura câteva zile, după care m-am așezat, liniștit și stăpân pe mine, la masă și i-am scris lui Falkenberg: Lăsasem la Övrebö o mașină de tăiat copaci; poate că, la un moment dat, aceasta ar putea prezenta oarecare importanță pentru posesorii de păduri; intenționam să vin în curând după ea. Îl rugam să aibă până atunci grijă de ea, ca să nu se strice nimic.

M-am exprimat în termenii aceștia prudenți. Era mai demn. Voiam să fie o scrisoare elegantă, pentru cazul că Falkenberg ar fi arătat-o la bucătărie, unde cu siguranță că va vorbi despre ea. Dar, totuși, scrisoarea nu era doar plină de blândețe de la început până la sfârșit; am fixat un termen, pentru a arăta că vorbesc serios: voi sosi luni, unsprezece decembrie, ca să-mi iau mașina.

M-am gândit că acest termen este clar și hotărât: Dacă mașina nu este acolo în acea zi de luni, voi întreprinde altceva.

Am dus eu personal scrisoarea la poștă și am lipit iar timbre peste numele și adresa pretorului, imprimate pe plic...

Starea mea euforică dură încă, primisem cea mai minunată scrisoare din lume, o păstram în buzunarul de la piept, îmi era adresată mie. Să nu-mi mai *scrieți*. Nu, nu scriu, dar, în schimb, pot veni. Și după aceste cuvinte era o liniuță...

În ceea ce privește cuvântul subliniat sper că nu era vorba de o neînțelegere; sper că intenția nu fusese de a întări în felul acesta interdicția? Doamnele aveau de multe ori obiceiul prost de a sublinia tot felul de cuvinte și de a pune peste tot liniuțe. Dar nu *ea;* nu! Ea nu!

Activitatea mea în gospodăria pretorului va înceta peste câteva zile, se nimerea bine, totul era calculat, în unsprezece voi fi la Övrebö! Poate că nu era nici cu un minut prea repede. În cazul în care căpitanul își făcuse într-adevăr ceva planuri cu mașina mea, trebuia să acționez rapid. Să-mi fure un străin milionul câștigat cu atâta trudă? Nu *eu* mă

chinuisem cu maşina? Încep deja să regret tonul blând al scrisorii mele către Falkenberg. Ar fi trebuit să fiu mai hotărât; poate că el nici nu credea că eu pot fi şi dur. Cine ştie; ar fi chiar posibil ca el să depună mărturie *contra* mea, să afirme că nu *eu* inventasem maşina. Ho-ho, dragul meu Falkenberg, atâta ar mai lipsi! În primul rând ţi-ai pierde fericirea veşnică; iar dacă acest lucru nu te-ar deranja, te voi da în judecată pentru sperjur – la prietenul şi binefăcătorul meu, pretorul. Şi ştii care ar fi urmările?

– Bineînţeles că trebuie să pleci, îmi spuse pretorul. Şi vino înapoi la mine, cu maşinăria. Trebuie să-ţi aperi interesele. S-ar putea să fie în joc sume mari de bani.

Dar poşta din ziua următoare aduse o veste care schimbă, brusc, toată situaţia: căpitanul făcea cunoscut că ştirea care îi atribuise lui însuşi construirea noului ferăstrău pentru copaci se baza pe o neînţelegere. Inventatorul era un muncitor care lucrase câtva timp în gospodăria sa. În ceea ce priveşte maşina, n-ar vrea să se pronunţe. Căpitan Falkenberg.

Pretorul şi cu mine ne uitarăm unul la altul.

– Ce spui la asta? întrebă el.

– Căpitanul este, în orice caz, nevinovat.

– Aşa? Ştii ce cred eu?

Pauză. Pretorul este pretor din cap până în picioare şi intuieşte intrigile.

– El *nu* este nevinovat, spune el.

– Într-adevăr?

– Sunt obişnuit cu lucruri de astea. Acum dă înapoi, scrisoarea dumitale a fost un avertisment. Ha-ha-ha.

Sunt nevoit să-i mărturisesc pretorului că nu-i scrisesem căpitanului, ci argatului din Övrebö şi că această scrisoare nu putuse încă ajunge, deoarece o expediasem abia cu o seară înainte.

Pretorul nu mai avea ce spune şi nici nu mai încerca să descâlcească intrigi. În schimb, începu să se îndoiască de valoarea invenţiei mele.

– În fond, este posibil ca maşina să nu fie bună de nimic, spuse el, după care adăugă împăciuitor: Vreau să spun că s-ar putea să trebuiască modificată şi îmbunătăţită. Vezi doar câte îmbunătăţiri se aduc în construcţia vapoarelor de război şi a avioanelor... Mai vrei să mergi până acolo?

Nu mă mai îndemnă cu nici un cuvânt să mă întorc înapoi şi să aduc cu mine maşinăria, dar pretorul îmi dădu un certificat bun. M-ar fi menţinut bucuros în serviciul lui, scria el, dar activitatea a trebuit întreruptă din cauza unor interese personale care mă chemau în altă parte...

În dimineaţa următoare, când eram pe punctul de a pleca, dau în faţa curţii peste o fetiţă care mă aştepta. Olga. Ce copil! Probabil că pornise la drum pe la miezul nopţii, din moment ce sosise aici atât de devreme. Iat-o, în fusta ei albastră şi cu jacheta pe ea.

– Tu eşti, Olga? Dar unde mergi?

Voia să vină la mine.

Dar de unde ştia că sunt aici?

Întrebase din om în om până aflase. Este adevărat că maşina de cusut îi aparţinea? Dar nu se aşteptase...

Ba da, maşina îi aparţinea, i-o dădusem în schimbul tabloului. Coase bine?

– Da, coase bine.

N-am vorbit mai multe cu ea. Voiam s-o văd plecată, înainte ca pretorul să vină şi să pună întrebări.

– Da, du-te acasă, copilă dragă. Ai un drum lung de parcurs.

Olga îmi dă mâna; mânuţa ei dispare complet într-a mea şi ea mi-o lasă cât timp doresc. Apoi îmi mulţumeşte şi o ia, voioasă, din loc. Vârfurile picioarelor ei sunt azvârlite când înăuntru, când în afară – după cum se nimereşte.

32

Aproape că am ajuns.

Noaptea de duminică o petrec la un ţăran de lângă Övrebö ca să pot sosi la destinaţie luni de dimineaţă. Presupun că la ora nouă toată lumea va fi deja sculată, deci ar trebui să am fericirea de a o întâlni pe aceea după care jinduiam.

Eram foarte nervos şi îmi făceam cele mai negre gânduri: îi scrisesem lui Falkenberg o scrisoare plină de bun simţ, fără să recurg la cuvinte tari, dar s-ar putea ca domnul căpitan să fie nemulţumit de blestemata de dată, adică de termenul pe care i-l fixasem. Ar fi fost mai bine să nu fi scris nici o scrisoare!

Pe măsură ce mă apropii de curte, îmi las capul tot mai jos şi îmi pierd curajul, deşi nu am comis nici o faptă rea. Mă abat de la drumul principal şi fac un ocol, ca să ajung mai întâi la clădirile anexă – iar acolo dau peste Falkenberg. El spală trăsura. Ne salutăm şi suntem prieteni la fel de buni ca odinioară.

Trebuia să plece undeva?

Nu, abia se întorsese aseară. Fusese la gară.

– Dar cine a plecat?

– Doamna.

– Doamna?

– Da, doamna.

Pauză.

– Deci aşa? Dar unde a plecat?

– La oraş.

Pauză.

– A fost la un moment dat un străin aici, care a scris în ziar ceva despre maşină, spune Falkenberg.

– A plecat şi căpitanul?

– Nu, căpitanul este acasă. A cam strâmbat din nas când a sosit scrisoarea ta.

L-am determinat pe Falkenberg să urcăm amândoi în vechea noastră cămăruţă de la mansardă; mai aveam în bagaj două sticle cu vin, pe care le-am pus acum la bătaie. Ho-ho, sticlele acestea cărate de mine cu atâta grijă, o milă după alta, încolo şi încoace – şi-au arătat acum utilitatea. Fără ele Falkenberg nu mi-ar fi povestit atâtea.

– Dar căpitanul de ce a strâmbat din nas la sosirea scrisorii mele? A citit-o şi el?

– Lucrurile s-au petrecut aşa, spuse Falkenberg: Doamna era în bucătărie când am adus poşta. Dar ce scrisoare este asta cu atâtea timbre pe ea? întrebă doamna. Am deschis-o şi am spus că era de la tine şi că tu vei sosi în ziua de unsprezece.

– Şi ea ce-a spus?

– Nimic. Soseşte în unsprezece? a întrebat ea doar. Da, în unsprezece, am răspuns.

– Şi peste câteva zile ţi s-a poruncit să o duci la gară?

– Da, cred că era cu câteva zile mai târziu. Eu m-am gândit: Dacă doamna ştie despre scrisoare, probabil că este la curent şi căpitanul. Ştii ce a spus când i-am arătat-o?

Nu, i-am răspuns, fiindcă în mintea mea umblau tot felul de gânduri. Oare ce se întâmplase? Fugise de mine? Eram nebun; soţia căpitanului din Övrebö nu fugea din cauza unuia din muncitorii de la curte. Dar totul mi se părea atât de ciudat. Sperasem că voi putea sta de vorbă cu ea, din moment ce îmi interzisese să-i scriu.

Falkenberg continuă, puţin deprimat:

– Deci i-am arătat căpitanului scrisoarea ta, deşi tu nu mă rugaseşi să o fac. Oare n-ar fi trebuit să i-o arăt?

– Ba da, este indiferent. Şi el ce-a spus?

Da, a spus el strâmbând din nas, păzeşte bine maşinăria. Nu cumva să vină cineva şi să o fure.

– Căpitanul e supărat pe mine?

– Nu, nu. Nu-mi pot imagina că ar fi. De atunci n-am mai auzit nimic despre toată afacerea.

De fapt, povestea cu căpitanul mă interesa mai puțin. După ce Falkenberg băuse o cantitate respectabilă de vin, l-am întrebat dacă știe la ce adresă locuia doamna în oraș. Nu, dar poate știe Emma. Am chemat-o pe Emma, i-am dat și ei să bea, vorbind despre câte în lună și în soare, după care ne apropiem, cu grijă, de subiectul nostru și o întrebăm așa, mai de departe. Nu, Emma nu cunoștea adresa. Doamna voia să rezolve cumpărăturile pentru Crăciun și a plecat împreună cu domnișoara Elisabet de la casa parohială. Cu siguranță că cei de acolo cunoșteau adresa. Dar de ce mă interesa această adresă?

Cică achiziționasem o broșă veche de filigran și voiam să o întreb dacă nu dorește să cumpere de la mine broșa.

– Arată-mi-o!

Din fericire i-am putut arăta Emmei broșa, care era veche și foarte frumoasă – o cumpărasem de la una din fetele din Hersaet.

– Doamna sigur nu o cumpără, spuse Emma. Iar eu cu atât mai puțin.

– Știi, Emma, ți-aș face-o cadou dacă te-ai culca cu mine, spun eu încercând să glumesc.

Emma pleacă. Îl trag iar de limbă pe Falkenberg. Acesta are un nas fin, este uneori un bun cunoscător de oameni.

Îi mai cânta doamnei?

O, nu. Și Falkenberg își manifestă regretul că se angajase ca argat; se părea că aici sunt tot mai multe supărări și lacrimi.

– Supărări și lacrimi? Cum așa? Căpitanul și soția sa nu se înțeleg bine?

– Ba da, ce dracu! Se înțeleg foarte bine. Întocmai ca până acum. În ultima sâmbătă ea a plâns toată ziua.

– Cine ar fi crezut că se va ajunge până aici; sunt convins că ei se menajează reciproc și sunt onești unul față de altul, spun eu pândind răspunsul.

– Da, dar s-au săturat unul de altul, spune Falkenberg în dialectul său nordic. Ea a și slăbit foarte mult în perioada scurtă de când ai plecat tu; este palidă și slabă de tot.

Am rămas câteva ore în cămăruța noastră de la mansardă, stând la fereastră, ca să pot vedea tot timpul clădirea principală, dar căpitanul nu se arătă. Oare de ce nu ieșea din casă? Era inutil să mai aștept, trebuia să plec fără să-mi fi cerut scuze de la căpitan. Natural că aș fi putut aduce argumente solide în apărarea mea; aș fi putut da toată vina pe primul articol din ziar, care mă făcuse să devin puțin megaloman – ceea ce nici nu era o minciună. Acum, însă, nu-mi rămânea altceva de făcut decât să-mi împachetez mașinăria, să o învelesc cât puteam mai bine în sacul de călătorie și să pornesc la drum.

Emma șterpeli de la bucătărie niște mâncare pentru mine înainte de a o lua din loc.

Aveam iarăși o distanță lungă de parcurs. Voiam să trec mai întâi pe la curtea parohială, care îmi era, de altfel, aproape în drum. Iar de acolo la gară. Ningea ușor, ceea ce îmi îngreuna înaintarea; și nici nu puteam merge mai agale, după cum aș fi dorit; trebuia să întind pasul deoarece doamnele plecaseră la oraș doar pentru a face cumpărături de Crăciun și aveau un avans considerabil față de mine.

În după-amiaza următoare am ajuns la curtea parohială. Mă gândisem că cel mai bun lucru ar fi să vorbesc cu soția pastorului.

– Sunt pe drum spre oraș, i-am spus, și car după mine mașinăria asta; n-aș putea lăsa aici piesele grele, din lemn?

– Vrei să mergi la oraș? întrebă soția pastorului. Dar sper că rămâi la noi până mâine?

– Nu, mulțumesc foarte mult, mâine trebuie să fiu acolo.

Soția pastorului chibzuiește puțin, apoi spune:

– Și Elisabet este în oraș. Ai putea lua un pachet pentru ea, a uitat ceva aici.

Acum aflu și adresa! mi-am zis.

– Dar trebuie să fac, mai întâi, pachetul.

– În acest caz, s-ar putea ca domnișoara Elisabet să se întoarcă acasă înainte de a ajunge eu acolo.

– Nu, nu; a plecat împreună cu doamna Falkenberg, rămân acolo o săptămână întreagă.

Ce veste îmbucurătoare, ce veste minunată! Cunosc acum nu numai adresa, ci şi perioada de timp pe care o vor petrece acolo.

Soţia pastorului îmi aruncă o privire piezişă şi spune:

– Deci rămâi aici peste noapte? Desigur, căci trebuie să pregătesc pachetul...

Mi-au dat o cameră în clădirea principală; în fân era prea frig; iar seara, după ce toată lumea se culcase şi liniştea se aşternuse peste casă, soţia pastorului îmi aduse pachetul, spunându-mi:

– Scuză-mă că vin acum. Dar tu pleci mâine în zori, când eu nu sunt încă sculată.

33

Iată-mă, aşadar, iarăşi în mijlocul forfotei şi zarvei din oraş, între ziare şi oameni; şi deoarece au trecut multe luni de când n-am mai fost pe aici, pot să spun că îmi face chiar plăcere. Cutreier o dimineaţă întreagă oraşul, îmi cumpăr haine noi şi apoi merg la domnişoara Elisabet. Ea locuieşte la nişte rude.

Oare voi avea norocul să o întâlnesc şi pe cealaltă? Sunt agitat ca un adolescent. Nemaifiind obişnuit cu mănuşile, le scot; urcând scările observ însă că mâinile mele nu se potrivesc cu hainele, aşa că îmi pun iar mănuşile. Apoi sun.

– Domnişoara Elisabet? Da, aşteptaţi, vă rog, o clipă.

Vine domnişoara Elisabet. Bună ziua! Pe mine mă căutaţi...? Ei, nu! Dumneata eşti?

– Trebuie să vă predau un pachet de la mama dumneavoastră. Poftiţi, vă rog.

Ea desface pachetul ca să vadă despre ce este vorba.

– Este colosală mama! Binoclul! Dar noi am fost deja la teatru... Nu te-am recunoscut în prima clipă!

– Bine, dar nu a trecut atâta timp...

– Nu, dar... Ia spune-mi, desigur că vrei să te interesezi de altcineva? Ha-ha-ha.

– Da, spun eu.

– Nu locuieşte aici. Numai eu locuiesc aici, la nişte rude. Ea este la Hotel Victoria.

– Ei, în orice caz, pachetul era pentru dumneavoastră, spun eu încercând să-mi ascund deziluzia.

– Aşteaptă o clipă, tocmai voiam să ies în oraş. Putem pleca împreună.

Domnişoara Elisabet se îmbracă, îşi ia rămas-bun prin uşa întredeschisă şi iese împreună cu mine. Luăm o trăsură şi ne oprim la o cafenea liniştită. Pe domnişoara Elisabet o amuză grozav să iasă la cafenea. Dar asta de aici nu este deloc amuzantă.

Ar prefera să mergem în altă parte?

Da. La *Grand.*

Mă temeam că acolo aş putea fi recunoscut; fusesem plecat mult timp şi poate că ar trebui să-i salut pe cunoscuţi. Dar domnişoara vrea neapărat la *Grand.* Scurta perioadă petrecută în oraş o făcuse deja să fie foarte sigură de sine. Mai demult o plăcusem, însă, fără doar şi poate.

Plecăm iar şi ajungem la *Grand.* Se înserează. Fata se aşază acolo unde este lumina mai puternică şi radiază de bucurie. Comand vin.

– Vai, dar ce domn distins eşti! spune ea râzând.

– N-aş putea intra aici în bluza de lucru.

– Nu, fireşte că nu. Dar, sincer vorbind, bluza... Îmi permiţi să spun la ce mă gândesc?

– Da, desigur.

– Bluza îţi stătea mai bine.

– Nu mai spuneţi! Să ia dracu hainele de oraş!... Şedeam ca pe jăratic în faţa ei, fiind preocupat de alte probleme, nu mă interesa deloc discuţia aceasta.

– Mai rămâneţi mult în oraş? întreb eu.

– Până rămâne şi Lovise; cumpărăturile le-am terminat. Nu, din păcate şederea noastră este prea scurtă... Apoi îşi recăpătă buna dispoziţie şi întrebă râzând: Ţi-a plăcut la noi, la ţară?

– Da, a fost o perioadă frumoasă.

– Vei reveni în curând? Ha-ha-ha.

Voia desigur să-şi bată joc de mine; şi să-mi arate că îşi dăduse seama că rolul jucat de mine la ţară nu fusese chiar atât de autentic. Ce copil! – Aş putea îndruma pe orice muncitor şi sunt calificat în multe meserii! În schimb, în propria mea profesiune rămân mereu sub nivelul pe care mi-l visez.

– Să-l rog pe tatăl meu să afişeze, la primăvară, pe stâlp, că preiei instalarea oricărui tip de conductă de apă?

Ea închise ochii şi începu să râdă; râdea din toată inima.

Mă simt sfâşiat de atâta încordare, iar glumele ei mă fac să sufăr, deşi ele nu sunt răutăcioase. Mă uit prin cafenea ca să mă calmez; ici şi colo mă salută câte cineva, eu răspund şi văd totul ca prin ceaţă. Doamna încântătoare în compania căreia mă găsesc atrage privirile asupra noastră.

– Deci cunoşti toate persoanele astea care te salută?

– Da, pe câteva... V-aţi simţit bine aici, în oraş?

– Minunat. Am aici doi veri, iar aceştia au o mulţime de prieteni.

– Bietul Erik, de acasă! glumesc eu.

– Ah, lasă-mă cu Erik! Nu; am cunoscut aici pe unul, Bewer. Dar pentru moment suntem pe picior de război.

– Asta trece.

– Crezi? De altfel, este ceva serios. Fii atent, de fapt aştept din clipă în clipă să pice şi el.

– În acest caz trebuie să mi-l arătaţi.

– Venind încoace, am urmărit tocmai să-l fac gelos, când va vedea că mă afişez cu dumneata...

– Bine, aşa vom face.

– Da, dar... Ar trebui să fii mai tânăr. Vreau să spun că...

Mă forţez să râd. Ah, nici o grijă, vom reuşi. Nu ne dispreţuiţi pe noi, bătrânii – pe noi, boşorogii, că ştim să fim irezistibili. Faceţi-mi loc pe sofa, ca să nu-mi observe chelia din creştetul capului.

Ah, ce greu este să înfrunţi, cu demnitate şi eleganţă, trecerea fatală spre vârsta a treia. De obicei se instalează o anumită crispare, o mişcare spasmodică, grimase, lupta contra celor mai tineri, invidia.

– Ascultaţi-mă, stimată domnişoară, îi spun eu cu un ton rugător. Nu i-aţi putea telefona doamnei Falkenberg poftind-o să vină aici?

Ea chibzuieşte.

– Ba da, aşa vom face, răspunde apoi plină de compasiune.

Mergem la telefon, chemăm Hotelul Victoria şi cerem legătura cu doamna Falkenberg.

– Tu eşti, Lovise? Dacă ai şti cu cine sunt! Nu poţi veni şi tu? Foarte bine. Suntem la *Grand.* Nu-ţi pot spune. Ba da, bineînţeles că este un bărbat; dar acum este domn, mai mult nu-ţi pot spune. Prin urmare vii? Păi ce să te mai gândeşti? Rude? Bine, bine, fă cum crezi, dar... Ba da, el este aici, lângă mine. Dar ce grabă te-a apucat? Atunci, la revedere!

Domnişoara Elisabet pune jos receptorul şi spune scurt:

– Trebuie să meargă în vizită la ceva rude.

Ne aşezăm iar la masa noastră. Mai bem nişte vin, încerc să fiu vesel şi propun şampanie. Da, mulţumesc. Şi când ne simţim mai bine, domnişoara spune:

– Iată-l pe Bewer. E minunat că tocmai acum bem şampanie.

Mă obsedează un singur gând, dar sunt obligat să depun toate eforturile ca să-i sucesc stimatei domnişoare capul în beneficiul altuia; şi deoarece spun ceva în timp ce mă gândesc la cu totul altceva, lucrurile nu pot să meargă decât anapoda.

Nu pot uita convorbirea telefonică: cu siguranţă că ea a bănuit despre ce este vorba, ghicind că *eu* eram cel care o aştepta. Dar oare ce păcătuisem? De ce fusesem concediat cu atâta grabă de la Övrebö, de ce fusese Falkenberg angajat în locul meu? Era foarte posibil ca domnul căpitan să nu fie totdeauna în cele mai bune relaţii cu soţia sa; dar el intuise, cu toate acestea, că eu reprezentam un pericol, încercase să-şi împiedice soţia de a face un ridicol pas greşit. Ea se ruşina acum, fiindcă eu fusesem slugă în gospodăria lor, făcând şi serviciu de vizitiu, iar ea împărţise de două ori prânzul cu mine. Şi se ruşina şi de vârsta mea mai înaintată...

– Nu, spune domnişoara Elisabet, aşa nu merge.

Eu îmi dau deci iarăşi toată silinţa şi vorbesc tot felul de prostii, până când o fac să râdă, beau mult şi prind curaj, devenind mai inventiv. În cele din urmă domnişoara începe să creadă că acţionez în interes propriu. Ea se uită la mine:

– Într-adevăr? Eşti chiar convins că sunt frumoasă?

– Ascultaţi-mă! Fiţi atât de amabilă... Mă refeream la doamna Falkenberg.

– Taci! răspunde domnişoara Elisabet. Bineînţeles că te referi la doamna Falkenberg, am înţeles de la început, dar de ce trebuie să mi-o spui? Am impresia că situaţia începe să aibă efect asupra aceluia de acolo. Trebuie să continuăm, să nu cedăm.

Deci ea nu credea că aş putea să-mi urmăresc propriile mele interese. Fir-ar al dracului, eram deja prea bătrân pentru orice!

– Dar pe doamna Falkenberg oricum nu o poţi cuceri. Nu-ţi face nici o iluzie.

– Nu, nu o pot cuceri. Şi nici pe dumneavoastră nu vă pot cuceri.

– Te adresezi şi acum tot doamnei Falkenberg?

– Nu, acum vorbesc cu dumneavoastră.

Pauză.

– Ştii că am fost, la un moment dat, îndrăgostită de dumneata? Ba da. Pe vremea când erai la noi.

– Situaţia devine foarte nostimă, spun eu aşezându-mă mai aproape de ea. Îi vom veni acum de hac lui Bewer.

– Da; imaginează-ţi că mergeam seara la cimitir numai pentru ca să te întâlnesc. Dar ai fost un prost, nu ai înţeles.

– Acum vă adresaţi, desigur, lui Bewer, spun eu.

– Nu; este adevărul adevărat. O dată am venit după voi afară, la câmp. Nu am venit de dragul lui Erik, cum ai crezut.

– Ei nu, aşa ceva! De dragul meu? exclam eu făcând pe îndureratul.

– Da; ţi se pare ciudat? Dar nu uita că simţim şi noi, cei de la ţară, nevoia de a avea pe cineva care să ne placă.

– Este şi doamna Falkenberg de aceeaşi părere?

– Doamna Falkenberg? Nu, ea spune că nu vrea să iubească pe nimeni, vrea doar să cânte la pian şi lucruri de astea. Vorbesc despre mine. Şi ştii ce am mai făcut odată? Dar oare e cazul să-ţi spun? Vrei să afli?

– Da, cu plăcere.

– Bineînţeles; căci pentru dumneata nu sunt decât o fetiţă, aşa că nu are nici o importanţă: În perioada când erai la noi şi dormeai în fân, m-am furişat o dată în şură şi am aranjat păturile ca să-ţi fac culcuşul.

– Zău, dumneavoastră aţi fost? exclam eu sincer, ieşind din rol.

– Ar fi trebuit să vezi cu câtă grijă am intrat, ha-ha-ha.

Dar fata nu era încă destul de versată, ea roşi în timpul acestei destăinuiri, râzând forţat, pentru ca să depăşească momentul penibil.

Vreau să-i vin în ajutor şi spun:

– Sunteţi un om admirabil. Doamna Falkenberg nu ar fi făcut niciodată aşa ceva.

– Nu, dar ea este mai în vârstă ca mine. Sau credeai că suntem de aceeaşi vârstă?

– Doamna Falkenberg susţine că *nu vrea* să se îndrăgostească de nimeni?

– Da. Of, nu. De altfel, nu știu. Dar doamna Falkenberg este căsătorită, doar știi foarte bine; ea nu spune nimic. Hai acum, și mai ocupă-te puțin de mine... Ah, și o dată ne-am dus împreună la negustor după cumpărături, îți amintești? Am încetinit tot mai mult pasul, ca să mă poți ajunge din urmă...

– Da, a fost drăguț din partea dumneavoastră. Și, ca să mă revanșez, vreau să vă fac o bucurie.

Mă ridic, merg la tânărul Bewer și îl întreb dacă nu vrea să bea un pahar împreună cu noi, la masa noastră. El acceptă; domnișoara Elisabet roșește toată la apropierea lui. Apoi îi antrenez pe cei doi tineri într-o discuție animată, iar mie îmi vine deodată în minte că am încă ceva obligații și că trebuie să-i părăsesc: cât de rău îmi pare, dragă domnule; dumneavoastră, domnișoară Elisabet, m-ați fermecat, bineînțeles, dar îmi dau seama că nu vă pot cuceri. În orice caz, rămâne o enigmă pentru mine...

34

Cobor, adâncit în gânduri, strada care duce la primărie, mă opresc puțin în dreptul stației de birje și mă uit tot timpul spre poarta hotelului Victoria. Ce-i drept, ea s-a dus să-și viziteze rudele. Apoi intru în hotel și vorbesc cu portarul.

– Ba da, doamna Falkenberg este acasă. Camera numărul doisprezece, etajul întâi.

– Nu a ieșit în oraș?

– Nu.

– Pleacă în curând?

– Nu a comunicat nimic.

Ies iar în stradă; birjarii dau la o parte prelatele spunând: Poftiți, vă rog! Aleg o trăsură și urc.

– Unde doriți să mergeți?

– Rămân pe loc. Vă angajez cu ora.

Birjarii se strâng grupuri-grupuri și șușotesc între ei, dând cu presupusul: vrea să stea la pândă în fața hotelului, se pare că soția lui este înăuntru, cu un comis-voiajor.

Da, stau la pândă în fața hotelului. Unele camere sunt luminate și îmi trece deodată prin minte că s-ar putea ca ea să stea sus, la o fereastră, și să mă vadă de acolo.

– Așteptați o clipă, îi spun birjarului și intru iar în hotel.

– Unde este numărul doisprezece?

– La etajul întâi.

– Ferestrele dau spre strada Primăriei?

– Da.

– Înseamnă că persoana care mi-a făcut semn cu mâna a fost sora mea, mint eu ca să pot trece de portar.

Urc scările și, ca să nu mai am timp să mă răzgândesc, bat la ușă de îndată ce găsesc camera. Nici un răspuns. Mai bat o dată.

– E femeia de serviciu? întreabă cineva din cameră.

Nu puteam spune: Da, căci m-ar fi trădat vocea. Apăs pe clanță, ușa este încuiată. S-a temut probabil că aș putea veni, poate că m-a și zărit jos, în stradă.

– Nu, nu este femeia de serviciu, spun eu și înregistrez vibrația bizară a propriilor mele cuvinte.

Aștept o bună bucată de vreme trăgând cu urechea: aud un foșnet înăuntru, dar nu deschide nimeni. Deodată sună cineva dintr-una din camere: de două ori, scurt. Soneria răspunde jos, în ghereta portarului. Este ea, mă gândesc eu, o cheamă pe femeia de serviciu, a cuprins-o frica. Mă îndepărtez de ușa ei ca să nu-i produc neplăceri, iar când vine femeia mă prefac că vreau să cobor. O aud spunând: Da, e femeia de serviciu. Și mai aud că se deschide ușa.

– Nu, nu, spune femeia iarăși, a fost aici un domn care tocmai a coborât.

Îmi trece prin minte să-mi iau o cameră la hotel, dar apoi resping ideea; ea nu face parte din acea categorie de femei care își dau întâlnire cu un comis-voiajor. Ajungând în dreptul portarului spun, în treacăt, că probabil doamna se culcase deja.

Apoi ies și mă așez iar în trăsură. Timpul trece; trece o oră, birjarul mă întreabă dacă nu îmi este frig? Ba da, puțin. Dar aștept pe cineva? Da... El îmi dă o pătură de pe capră și deoarece este atât de amabil, îi dau un bacșiș.

Timpul trece. Trece o oră după alta. Birjarii nu se mai sfiesc și își spun unul altuia că eu nenorocesc calul lăsându-l să înghețe.

Toată situația devine absurdă: plătesc trăsura, apoi merg acasă și scriu următoarea scrisoare:

„Mi-ați interzis să vă *scriu*, n-ați vrea să-mi permiteți măcar să vă revăd? Voi veni la hotel mâine după-masă la ora cinci".

Ar fi trebuit oare să fixez o oră mai matinală? Dar lumina dimineții este atât de puternică. Iar eu arăt groaznic când sunt agitat și îmi tremură buzele.

Duc eu personal scrisoarea la hotel după care revin acasă.

Ce noapte lungă! Ah, ce nesfârșite erau orele acestea! Acum, când ar fi trebuit să dorm ca să câștig puteri pentru ziua de mâine, nu reușesc să-mi găsesc liniștea. La revărsatul zorilor mă scol. După o plimbare lungă de pe o stradă pe alta mă întorc, împleticindu-mă, acasă, mă culc și adorm.

Orele trec. Când mă trezesc și îmi revin, mă reped, plin de teamă, la telefon și întreb dacă doamna Falkenberg nu a plecat.

Nu, nu a plecat.

Har Domnului, nu voia deci să fugă de mine, căci trebuie să fi primit deja de mult scrisoarea mea. Nu, dar aseară momentul nu fusese prielnic – asta a fost totul.

Mănânc și mă culc iarăși. Când mă trezesc, a trecut deja de amiază; alerg iar la telefon.

Nu, doamna nu a plecat. Dar şi-a făcut bagajele. Acum este în oraş.

Mă îmbrac imediat, merg până pe strada Primăriei şi stau la pândă în faţa hotelului. În decurs de o jumătate de oră intră şi ies pe poarta hotelului mulţi oameni, dar ea nu se află printre ei. E ora cinci şi mă îndrept spre portar.

– Doamna Falkenberg a plecat.

– A plecat?

– Dumneavoastră aţi telefonat? O clipă mai târziu a venit doamna şi şi-a luat paltonul. Dar a lăsat o scrisoare pentru dumneavoastră.

Iau scrisoarea fără să o deschid şi întreb la ce oră pleacă trenul.

– Trenul pleacă la ora patru patruzeci şi cinci, răspunde portarul uitându-se la ceas. Acum este cinci.

Pierdusem o jumătate de oră stând în faţa hotelului şi aşteptând.

Mă aşez pe o treaptă, fixând podeaua. Portarul continuă să-mi vorbească. A înţeles probabil că doamna nu era sora mea.

– I-am comunicat doamnei că tocmai a telefonat un domn. Dar dânsa a răspuns că nu are timp şi m-a rugat să vă predau această scrisoare.

– Era însoţită de o altă doamnă când a plecat?

– Nu.

Mă ridic şi plec. Ajuns în stradă, deschid scrisoarea şi citesc:

„Vă rog să *nu mă mai urmăriţi* – "

Complet vlăguit, pun scrisoarea în buzunar. Nu mă uimea şi nici nu mă impresiona într-un mod deosebit. Cuvinte tipic femeieşti, grăbite, scrise sub imperiul primului impuls, sublinieri şi liniuţe...

Îmi vine în minte să o caut pe domnişoara Elisabet; mă mai agăţam de această ultimă speranţă. Aud ţârâitul soneriei după ce apăsasem pe buton şi aştept, trăgând cu urechea, ca într-un deşert plin de vuiete.

– Domnişoara Elisabet a plecat cu o jumătate de oră înainte.

La început îi dau cu vin şi iarăşi cu vin, apoi trec la whisky. Cantităţi uriaşe de whisky. Şi asta duce la o beţie de douăzeci şi una de zile în care conştiinţa mea terestră este învăluită într-o perdea de ceaţă. În această stare, îmi trece într-o zi prin minte să expediez într-o colibă de la ţară o oglindă cu o ramă aurită, nostimă. Era destinată unei fetiţe cu numele de Olga, încrezătoare şi amuzantă – ca un viţeluş.

Da, căci sufăr încă şi acum de neurastenie.

Maşinăria este în camera mea. Nu o mai pot reasambla, deoarece piesele de lemn, mai mari, au rămas la ţară, într-o casă parohială. N-au decât – interesul meu pentru această maşinărie a dispărut. Dragă domnilor neurastenici, ca oameni nu valorăm doi bani, şi nu suntem buni nici ca să fim niscaiva animale.

În cele din urmă tot mă voi plictisi, într-o bună zi, de starea aceasta de letargie şi voi pleca iarăşi pe o insulă.